

Vijeće Evrope Akcioni plan za Bosnu i Hercegovinu za period 2026-2029.

Vijeće Evrope

Akcioni plan za Bosnu i Hercegovinu za period 2026-2029.

CM(2025)166
utorak, 21. oktobar 2025.

Dokument je izradila Direkcija za programsku koordinaciju.

*Dokument je odobrio Komitet ministara Vijeća Evrope
7. novembra 2025. godine (CM/Del/Dec(2025)1542/2.5).*

SAŽETAK

Akcioni plan Vijeća Evrope za Bosnu i Hercegovinu za period 2026-2029. (u daljem tekstu: Akcioni plan) predstavlja strateški programski instrument čiji je cilj dalje usklađivanje zakonodavstva, institucija i prakse Bosne i Hercegovine s evropskim standardima u oblasti ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. Akcioni plan je osmišljen kao podrška naporima zemlje u ispunjavanju obaveza koje proizlaze iz članstva u Vijeću Evrope te će se provoditi u skladu s Principima za demokratiju usvojenim u Reykjaviku, kroz koje su države članice ponovo potvrdile opredijeljenost da „zajednički djeluju na zaštiti i unapređenju tri temeljna, međusobno povezana i neotuđiva principa demokratije, vladavine prava i ljudskih prava, kako su utvrđeni Statutom Vijeća Evrope i Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda“.¹

Prilikom utvrđivanja prioriteta Akcionog plana u obzir su uzete odluke, rezolucije, preporuke, nalazi, zaključci izvještaja i mišljenja, naročito Komiteta ministara Vijeća Evrope, Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope (u daljem tekstu: PSVE), Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Evrope (u daljem tekstu: Kongres), Povjerenika za ljudska prava Vijeća Evrope (u daljem tekstu: Povjerenik), Evropske komisije za demokratiju kroz pravo (Venecijanska komisija), kao i drugih savjetodavnih i monitoring tijela Organizacije, te presude Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: Evropski sud) koje se odnose na Bosnu i Hercegovinu. Akcioni plan zasniva se na strateškim prioritetima Vijeća Evrope, kako su utvrđeni u dokumentu [Deklaracija iz Reykjavika - Ujedinjeni oko naših vrijednosti](#) te je usmjeren na oblasti u kojima Organizacija ima komparativnu prednost.

Akcioni plan također odražava Mišljenje Evropske komisije iz maja 2019. godine o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji (EU), kojim je utvrđeno 14 ključnih prioriteta kao sveobuhvatna mapa puta za napredak na njenom evropskom putu, kao i naknadne preporuke od 12. oktobra 2022. godine. Dokument se poziva i na nalaze izvještaja Evropske komisije o napretku Bosne i Hercegovine, objavljenog u martu 2024. godine, u kojem je preporučeno da Evropsko vijeće otvori pristupne pregovore s Bosnom i Hercegovinom, kao i Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2024. godinu, objavljen 30. oktobra 2024. godine.² Evropsko vijeće je 21. i 22. marta 2024. godine donijelo odluku o otvaranju pristupnih pregovora s Bosnom i Hercegovinom te pozvalo Evropsku komisiju da pripremi pregovarački okvir s ciljem njegovog usvajanja čim se poduzmu svi relevantni koraci utvrđeni u Preporuci od 12. oktobra 2022. godine. Pružanjem podrške Bosni i Hercegovini u provedbi standarda Vijeća Evrope, Akcioni plan će istovremeno doprinijeti i procesu pristupanja države Evropskoj uniji.

U okviru ovog Akcionog plana, Vijeće Evrope i nadležne vlasti Bosne i Hercegovine dogovorili su zajedničko provođenje reformi putem programa saradnje, s ciljem:

unapređenja provođenja i dosljedne primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: Konvencija) i sudske prakse Evropskog suda na nacionalnom nivou, usklađivanja domaćeg zakonodavstva i praksi u oblasti zabrane diskriminacije s evropskim standardima, promovisanja rodne ravnopravnosti te borbe protiv svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici, jačanja nezavisnosti i efikasnosti pravosuđa, unapređenja borbe protiv privrednog kriminala, uključujući korupciju i pranje novca, unapređenja izbornog zakonodavstva i izborne prakse, osiguranja usklađenosti policijskog i kazneno-popravnog sistema s evropskim standardima, osiguranja slobode izražavanja, slobode medija i zaštite novinara, unapređenja zaštite socijalnih prava, razvoja politika za mlade i unapređenja pristupa mladima kvalitetnom obrazovanju za demokratsko građanstvo, daljeg unapređenja međunacionalnog dijaloga i društvenog dijaloga o prošlosti, te unapređenja lokalne demokratije kroz inovativne oblike deliberativne demokratije.

U cilju pružanja djelotvornije podrške Bosni i Hercegovini u provođenju reformi, Akcioni plan predviđa i proširenje podrške Vijeća Evrope na nove oblasti saradnje, uključujući borbu protiv krivotvorenih medicinskih proizvoda i drugih sličnih krivičnih djela, zaštitu ljudskih prava u oblasti biomedicine i zdravstva, unapređenje prava djeteta, unapređenje pravnog i regulatornog okvira u vezi s tehnologijama umjetne inteligencije (UI) i krivičnim djelima protiv životne sredine te razvoj politika i praksi usmjerenih na osiguranje etičnog, inkluzivnog, pravednog i sigurnog sporta, u skladu sa standardima Vijeća Evrope.

Provođenje Akcionog plana može biti dodatno podržano projektima Razvojne banke Vijeća Evrope (CEB). CEB može sufinansirati investicione projekte od visokog društvenog značaja koje odobri Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Banka već pruža podršku Bosni i Hercegovini kroz grantove i kredite.

Aktuelni Akcioni plan nadovezuje se na ishode prethodnog Akcionog plana (2022-2025), koji je, uprkos složenom političkom kontekstu, doveo do sljedećih postignuća: unaprijeđena je neposredna primjena Konvencije na domaćem nivou, zahvaljujući uspješnoj saradnji sa centrima za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, te su usvojene izmjene i dopune zakonodavstva koje predstavljaju značajan iskorak ka potpunom izvršenju više presuda Evropskog suda; intenzivirane su

1. Principi iz Reykjavika za demokratiju dio su dokumenta „Deklaracija iz Reykjavika - Ujedinjeni oko naših vrijednosti“, usvojenog na 4. samitu šefova država i vlada Vijeća Evrope, održanom u Reykjaviku 16. i 17. maja 2023. godine.

2. Godišnji izvještaj Evropske komisije za 2024. godinu - Bosna i Hercegovina.

aktivnosti u borbi protiv privrednog kriminala, što je rezultiralo usvajanjem Zakona o sprečavanju sukoba interesa i Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kao i jačanjem kapaciteta nadzornih organa; unaprijeđene su sposobnosti za prepoznavanje i suzbijanje govora mržnje te praćenje slobode izražavanja i pristupa informacijama; poboljšano je funkcionisanje pravosuđa kroz unaprijeđeno prikupljanje i analizu podataka u skladu s alatima Evropske komisije za efikasnost pravosuđa (CEPEJ), čime se Bosna i Hercegovina pozicionirala kao regionalna referenca u upravljanju predmetima zasnovanom na podacima; dodatno je poboljšana primjena pristupa zasnovanog na ljudskim pravima prema osobama lišenim slobode u okviru agencija za provođenje zakona te su uspješno uvedeni jedinstveni alati za praćenje i rehabilitaciju nasilnih i ekstremističkih zatvorenika u svih 14 kazneno-popravnih ustanova; unaprijeđene su mjere za borbu protiv diskriminacije, uključujući unapređenje mjera za inkluziju Roma³ i otvaranje prve sigurne kuće za lezbejke, gejeve, biseksualne, transrodne i interspolne (LGBTI) žrtve nasilja u porodici u Sarajevu; usvojena je sveobuhvatna Državna strategija za borbu protiv trgovine ljudima 2024-2027. s pratećim akcionim planovima; ojačana je deliberativna demokratija na lokalnom nivou organizovanjem skupština građana u Mostaru i Banja Luci; unaprijeđeni su kapaciteti obrazovnih institucija za promociju demokratske kulture; pojačane su aktivnosti u borbi protiv kompjuterskog kriminala te su poboljšane vještine potrebne za provođenje istraga u oblasti virtualne imovine, kao i institucionalne saglasnosti za predstojeće pristupanje Bosne i Hercegovine Drugom dodatnom protokolu uz Konvenciju o kompjuterskom kriminalu o unaprijeđenoj saradnji i dostavljanju elektronskih dokaza.

Cilj Akcionog plana je pružanje podrške Bosni i Hercegovini u njenim aktivnostima na ostvarivanju [Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih nacija \(UN\)](#) (SDGs) [Agende za održivi razvoj UN-a 2030](#), i to konkretno ciljeva 3, 4, 5, 8, 10, 11. i 16.

Ukupne potrebe za finansiranjem ovog Akcionog plana procijenjene su na 27 miliona eura. Iako je finansiranje u iznosu od 1,96 miliona eura (7% procijenjenih potreba) osigurano zaključno sa 22. septembrom 2025. godine, dodatna sredstva su neophodna za potpuno provođenje prioritetnih aktivnosti predviđenih za period 2026-2029.

Vijeće Evrope i Bosna i Hercegovina će nastaviti saradnju radi unapređenja postojećih zakonodavnih okvira, osiguranja njihove djelotvorne primjene i jačanja kapaciteta domaćih institucija, kako bi zakonodavstvo i praksa zemlje bili što više usklađeni s evropskim standardima, s ciljem promocije ljudskih prava, jačanja vladavine prava i osiguranja demokratskih principa upravljanja.

3. Izraz „Romi i Putnici“ koristi se u Vijeću Evrope kao krovni termin za široku raznolikost grupa obuhvaćenih radom Vijeća Evrope u ovoj oblasti: s jedne strane, a) Romi, Sinti/Manush, Kalé, Kaale, Romanichals, Boyash/Rudari; b) balkanski Egipćani (Egipćani i Aškalijs); c) istočne grupe (Dom, Lom i Abdal); a s druge strane, grupe kao što su Putnici, Jeniši te populacije označene administrativnim terminom „Gens du voyage“, kao i osobe koje se same identificiraju kao Cigani. Ova fusnota ne predstavlja definiciju Roma, odnosno Putnika i služi u svrhu pojašnjenja.

Sadržaj

SAŽETAK	2
LISTA SKRAĆENICA	6
DIO I - UVOD	8
1.1 OPŠTI PREGLED	8
1.1.1 BOSNA I HERCEGOVINA I VIJEĆE EVROPE	8
1.1.2 Dodatna vrijednost programa tehničke pomoći Vijeća Evrope	9
1.1.3 Glavni rezultati prethodnih akcionih planova	9
1.1.4 Proces konsultacija	11
1.2 CILJEVI AKCIONOG PLANA	12
DIO II – PREDLOŽENE AKTIVNOSTI – AKCIONI PLAN ZA BiH 2026-2029.	14
2.1 OSIGURANJE LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA	14
2.1.1 Izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava	14
2.1.2 Djelotvorna provedba Evropske konvencije o ljudskim pravima na nacionalnom nivou	16
2.2 UNAPREĐENJE SOCIJALNE PRAVDE, DOBROG ZDRAVLJA I ODRŽIVE ŽIVOTNE SREDINE	17
2.2.1 Djelotvorna provedba Evropske socijalne povelje	18
2.2.2 Ljudska prava u oblasti biomedicine i zdravstva	18
2.2.3 Zaštita životne sredine i ljudskih prava	20
2.2.4 Sekretarijat Razvojne banke Vijeća Evrope.....	21
2.3 DJELOVANJE ZA JEDNAKOST, RAZNOLIKOST I POŠTOVANJE.....	22
2.3.1 Rodna ravnopravnost - nasilje nad ženama i nasilje u porodici - trgovina ljudima.....	22
2.3.2 Borba protiv diskriminacije, raznolikost i inkluzija - Romi i Putnici - nacionalne manjine, regionalni ili manjinski jezici - LGBTI osobe - migranti	25
2.3.3 Prava djece	30
2.4 IZGRADNJA POVJERENJA U JAVNE INSTITUCIJE	31
2.4.1 Nezavisnost i efikasnost pravosuđa	31
2.4.2 Zatvori – policija – lišavanje slobode	33
2.5 JAČANJE SIGURNOSTI, ZAŠTITE I INTEGRITETA DRUŠTVA I POJEDINACA.....	35
2.5.1 Korupcija – pranje novca – privredni kriminal.....	35
2.5.2 Digitalni izazovi: umjetna inteligencija – kompjuterski kriminal – zaštita podataka	38
2.5.3 Integritet i upravljanje u sportu.....	40
2.6 UČVRŠĆIVANJE DEMOKRATSKIH VRIJEDNOSTI U EVROPSKIM DRUŠTVIMA	41
2.6.1 Sloboda izražavanja i informisanja, sigurnost novinara.....	41
2.6.2 Lokalna demokratija.....	43
2.6.3. Izbori – demokratsko upravljanje i dijalog – civilno društvo.....	44
2.6.4 Obrazovanje.....	46
2.6.5 Mladi.....	48
DIO III – REALIZACIJA	50
3.1 METODOLOGIJA	50
3.1.1 Pristup zasnovan na poštovanju ljudskih prava.....	50
3.1.2 Naučene lekcije.....	52

3.1.3 Upravljanje rizikom i održivost	53
3.2 DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA UJEDINJENIH NACIJA.....	54
3.3 KOORDINACIJA.....	57
3.4 FINANSIRANJE.....	57
3.5 UPRAVLJANJE.....	58
PRILOG I: LOGIČKI OKVIR	60
PRILOG II: REGISTAR RIZIKA.....	80
PRILOG III: FINANSIJSKA TABELA NA DAN 22.9.2025.	83
PRILOG IV: IZVORI/RELEVANTNI DOKUMENTI.....	84

LISTA SKRAĆENICA

Akcioni plan za period 2022-2025.	Akcioni plan Vijeća Evrope za Bosnu i Hercegovinu za period 2022-2025.
Akcioni plan	Akcioni plan Vijeća Evrope za Bosnu i Hercegovinu za period 2026-2029.
UI	Umjetna inteligencija
SPN/FTA	Sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti
Konvencija iz Budimpešte	Konvencija Vijeća Evrope o kompjuterskom kriminalu
CEB	Razvojna banka Vijeća Evrope
CIK	Centralna izborna komisija
CEPEJ	Evropska komisija za efikasnost pravosuđa
CETS	Serija ugovora Vijeća Evrope
CM	Komitet ministara Vijeća Evrope
Povjerenik	Povjerenik Vijeća Evrope za ljudska prava
Kongres	Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Evrope
Konvencija	Evropska konvencija o ljudskim pravima
CPT	Evropska komisija za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja
RAK	Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine
OCD	Organizacija civilnog društva
DNFBP	Finansijske institucije i određene nefinansijske organizacije i samostalne profesije
DPC	Direkcija za programsku koordinaciju
ECRI	Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije
ECSR	Evropski komitet za socijalna prava
EU	Evropska unija
Evropski sud	Evropski sud za ljudska prava
GR-DEM	Izveštajna grupa Vijeća Evrope za demokratiju
GRECO	Grupa država protiv korupcije
GRETA	Ekspertna grupa za borbu protiv trgovine ljudima
GREVIO	Ekspertna grupa za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici
HELP	Program Vijeća Evrope za edukaciju o ljudskim pravima namijenjen pravnicima
VSTV	Visoko sudsko i tužilačko vijeće
ICT	Informaciono komunikacione tehnologije
Istanbulska konvencija	Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici
IT	Informacione tehnologije
Evropska povelja	Evropska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima
Komitet Lanzarote konvencije	Komitet stranaka Konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe
Lanzarote konvencija	Konvencija o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe
LGBTI	Lezbejke, gejevi, biseksualne, transrodne i interpolne osobe
MEDICRIME konvencija	Konvencija Vijeća Evrope o krivotvorenju medicinskih proizvoda i sličnim krivičnim djelima koja predstavljaju prijetnju za javno zdravlje
MONEYVAL	Komitet eksperata za evaluaciju mjera protiv pranja novca i finansiranja terorizma
NVO	Nevladina organizacija
RB	Redovni budžet
Organizacija	Vijeće Evrope
OSCE	Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi
Konvencija iz Ovijeda	Konvencija o ljudskim pravima i biomedicini
PACE	Parlamentarna skupština Vijeća Evrope
PMM	Metodologija Vijeća Evrope za upravljanje projektima
Konvencija iz Santiago de Compostela	Konvencija Vijeća Evrope protiv trgovine ljudskim organima
SDGs	Ciljevi održivog razvoja
SIPA	Državna agencija za istrage i zaštitu
SLAPP	Strateške tužbe protiv učešća javnosti
Konvencija iz Tromsea	Konvencija Vijeća Evrope o pristupu službenim dokumentima

UN	Ujedinjene nacije
UNESCO	Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu
Venecijanska komisija	Evropska komisija za demokratiju putem prava
NEZ	Nasilni i ekstremistički zatvorenici

DIO I - UVOD

1.1 OPŠTI PREGLED

1.1.1 BOSNA I HERCEGOVINA I VIJEĆE EVROPE

Bosna i Hercegovina je 24. aprila 2002. godine postala 44. država članica Vijeća Evrope. U skladu s tim, država je prihvatila i obavezala se poštovati niz konkretnih obaveza navedenih u Mišljenju Parlamentarne skupštine [br. 234 \(2002\)](#).

Bosna i Hercegovina prihvatila je obaveze koje proističu iz člana 3. Statuta⁴ Vijeća Evrope, a koje su obavezne za sve države članice: poštovanje principa pluralističke demokratije, vladavine prava te ljudskih prava i osnovnih sloboda svih osoba koje se nalaze pod njenom jurisdikcijom.

Država je do danas potpisala 96 konvencija i protokola Vijeća Evrope, od kojih je 94 ratifikovano,⁵ te je pod nadzorom različitih mehanizama Vijeća Evrope, uključujući: Evropski sud za ljudska prava (Evropski sud), Komitet ministara, Parlamentarnu skupštinu (PSVE), Povjerenika za ljudska prava Vijeća Evrope (Povjerenik), Evropsku komisiju za demokratiju putem prava (Venecijanska komisija), Evropsku komisiju za borbu protiv rasizma i netolerancije (ECRI), Evropsku komisiju za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), Grupu država Vijeća Evrope protiv korupcije (GRECO), Komitet eksperata za evaluaciju mjera protiv pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL), Evropski komitet za socijalna prava (ECSR), Savjetodavni komitet za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina, Komitet stranaka Konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe (Lanzarote komitet), Ekspertnu grupu za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO), Ekspertna grupa za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA), Evropsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima (Povelja o jezicima) i Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Evrope (Kongres).

Bosna i Hercegovina koristi programe saradnje Vijeća Evrope od 2003. godine. Prethodni programi, uz podršku Evropske unije (EU), bili su usmjereni na pomoć zemlji u ispunjavanju standarda Vijeća Evrope i usklađivanju s pravnom stečevinom Evropske unije u kontekstu procesa proširenja, naročito u oblastima osnovnih prava, borbe protiv diskriminacije, socijalne inkluzije, slobode izražavanja, obrazovanja, kazneno-popravnih reformi, borbe protiv trgovine ljudima i kompjuterskog kriminala. Dobrovoljni doprinosi država članica i posmatračica Vijeća Evrope omogućili su, na sličan način, realizaciju projekata u oblastima jačanja kapaciteta pravosuđa, unapređenja zaštite ljudskih prava i borbe protiv diskriminacije i rasizma, upravljanja rehabilitacijom nasilnih i ekstremističkih zatvorenika (NEZ), promocije slobode medija i medijske pismenosti, podrške transparentnosti i integritetu izbornih procesa, jačanja demokratskog učešća na lokalnom nivou, borbe protiv digitalnog i seksualnog nasilja nad ženama, te jačanja mjera protiv korupcije, pranja novca i trgovine ljudima. Uzastopni Akcioni planovi, usmjereni na podršku demokratskim reformama u Bosni i Hercegovini, za periode 2015-2017, 2018-2021. i 2022-2025, pružili su okvir za saradnju s Vijećem Evrope koji je više strateški.

U februaru 2016. godine, Bosna i Hercegovina podnijela je zahtjev za članstvo u EU, a status kandidatkinje joj je dodijeljen u decembru 2022. godine. U mišljenju Evropske komisije iz maja 2019. godine utvrđeno je 14 ključnih prioriteta kao sveobuhvatna mapa puta za napredak Bosne i Hercegovine prema članstvu u Evropskoj uniji, od kojih se većina direktno odnosi na funkcionisanje demokratskih institucija, ljudska prava i vladavinu prava. Na sastanku Evropskog vijeća održanom 21. i 22. marta 2024. godine odlučeno je da se otvore pristupni pregovori s Bosnom i Hercegovinom, pri čemu je Evropska komisija pozvana da pripremi pregovarački okvir s ciljem njegovog usvajanja čim se poduzmu svi utvrđeni koraci. Shodno tome, perspektiva pristupanja Evropskoj uniji i dalje je ključni faktor pri određivanju prioriteta saradnje s posebnim fokusom na propisane kriterijume, uzimajući u obzir preporuke savjetodavnih i tijela za monitoring Vijeća Evrope te sudsku praksu Evropskog suda. Vijeće Evrope je i dalje u dobroj poziciji da podrži integraciju zemlje u Evropsku uniju i provođenje ambicioznih reformi usmjerenih ka ovom cilju.

Bosna i Hercegovina je članica Razvojne banke Vijeća Evrope (CEB) od 2003. godine. CEB može dati koristan doprinos kroz sufinansiranje investicionih projekata visokog društvenog značaja, u okviru procesa apliciranja koji vodi država članica.

Banka ulaže u projekte koji podstiču inkluziju i doprinose poboljšanju životnih uslova najranjivijih populacija u Evropi. U okviru Strateškog okvira 2023-2027, CEB se obavezala da pojača fokus na države članice u kojima su socijalne potrebe veće i gdje dodatna vrijednost Banke može biti značajnija. CEB sufinansira projekte (kredit i garancije) u sljedećim linijama djelovanja: ulaganja u ljude i unapređenje ljudskog kapitala, promocija inkluzivnih i otpornih životnih okruženja te podrška zapošljavanju i ekonomskoj i finansijskoj inkluziji. CEB je aktivno djelovala u Bosni i Hercegovini, posebno kroz finansiranje projekata usmjerenih na

4. Statut Vijeća Evrope.

5. Ured Vijeća Evrope za ugovore, Lista ugovora za Bosnu i Hercegovinu: potpisi s ratifikacijom i Lista ugovora za Bosnu i Hercegovinu: potpisi bez ratifikacije.

osiguravanje pristupa mikrokreditima, s ciljem podrške održivom zapošljavanju i aktivnostima za sticanje prihoda, osiguravajući finansijsku inkluziju za ranjive grupe, mlade, preduzeća u vlasništvu žena i ruralne zajednice. CEB također podržava investicije u energetska efikasnost za domaćinstva s niskim prihodima i sufinansira izgradnju kulturno-sportskog centra u Mostaru, s ciljem unapređenja integracije zajednica.

1.1.2 Dodatna vrijednost programa tehničke pomoći Vijeća Evrope

Kao što je naglašeno u dokumentu „[Deklaracija iz Reykjavika – Ujedinjeni oko naših vrijednosti](#)“, programi saradnje Vijeća Evrope sastavni su dio jedinstvenog strateškog trougla standardizacije, monitoringa i saradnje. Razvoj pravno obavezujućih standarda povezan je s njihovim praćenjem od strane nezavisnih nadzornih tijela i drugih mehanizama te je dopunjen tehničkom saradnjom koja olakšava njihovu realizaciju. Aktivnosti Vijeća Evrope razvijaju se i provode u oblastima u kojima Organizacija posjeduje opsežna stručna znanja i u kojima može ponuditi dodatnu vrijednost.

Slika 1: Strateški trougao Vijeća Evrope

Ovaj Akcioni plan u velikoj mjeri se oslanja na najnovije odluke, rezolucije, preporuke, nalaze i zaključke izvještaja i mišljenja mehanizama za praćenje i stručnih savjetodavnih tijela Vijeća Evrope u vezi s Bosnom i Hercegovinom, kao i na presude Evropskog suda koje se tiču Bosne i Hercegovine. Prilikom izrade Akcionog plana u obzir su uzeti i Principi iz Reykjavika za demokratiju i godišnji izvještaji Generalnog sekretara.

Akcioni plan je rađen na osnovu rezultata prethodnog Akcionog plana (2022-2025) i odražava prioritete oblasti reformi u zemlji. U dokumentu su navedeni i nalazi Izvještaja Evropske komisije o napretku Bosne i Hercegovine iz marta 2024. godine, kao i naknadnog godišnjeg izvještaja objavljenog 30. oktobra 2024. godine.

U procesu izrade Akcionog plana i osmišljavanja tehničke pomoći za reforme razmotreni su nedostaci utvrđeni od strane institucija Vijeća Evrope, mehanizama praćenja i savjetodavnih stručnih tijela. Relevantni izvori navedeni su u Prilog IV.

Relevantne konvencije Vijeća Evrope i drugi instrumenti Organizacije korišteni su kao referentni materijal za oblasti saradnje obuhvaćene ovim Akcionim planom, uključujući i glavne instrumente koji promovišu rodnu ravnopravnost, kao što su Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), Konvencija Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima i Preporuka CM/Rec(2019)1 Komiteta ministara državama članicama o sprečavanju i borbi protiv seksizma.

Evropski program Vijeća Evrope za edukaciju pravnika o ljudskim pravima (HELP) i dalje će imati značajnu ulogu u jačanju kapaciteta Bosne i Hercegovine za implementaciju Evropske konvencije o ljudskim pravima i drugih standarda Vijeća Evrope, kao i preporuka institucija i mehanizama za praćenje Vijeća Evrope, u partnerstvu s domaćim institucijama i oslanjajući se na stručna znanja u različitim oblastima Organizacije. Relevantni tematski HELP online kursevi bit će integrisani transverzalno u aktivnosti izgradnje kapaciteta predviđene ovim Akcionim planom.

1.1.3 Glavni rezultati prethodnih akcionih planova

Ovaj Akcioni plan oslanja se na ishode Akcionog plana za Bosnu i Hercegovinu za period 2022-2025.⁶ kako je navedeno u daljem tekstu.

6. Akcioni planovi Vijeća Evrope za Bosnu i Hercegovinu: 2015-2017. (GR-DEM(2015)4), 2018-2021 (CM(2018)46) i 2022-2025 (CM(2021)161).

Ljudska prava

- Unaprijeđeni su nacrti izmjena i dopuna zakonodavstva kojima se definišu opšte mjere potrebne za izvršenje više presuda Evropskog suda, uključujući predmete *Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine* i *Hadžajlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine*.
- Izrađeno je uputstvo o postupanju s podacima označenim stepenom tajnosti u sudskim i tužilačkim postupcima radi potpunog izvršenja presude *Šćepanović protiv Bosne i Hercegovine*.
- Pilotirano je uspostavljanje odjela za sudsku praksu pri drugostepenom Kantonalnom sudu u Sarajevu.
- Novoimenovane sudije i tužioci u oba entiteta završili su obaveznu početnu obuku iz oblasti ljudskih prava, a certificirano je i više od 40 kvalifikovanih domaćih edukatora za HELP kurs.
- Na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu uveden je master studij „Pravo Vijeća Evrope“.
- Institucija ombudsmena za ljudska prava, koja je određena kao Nacionalni preventivni mehanizam, uspostavila je metodologiju rada za procjenu uslova na mjestima u kojima borave osobe lišene slobode.
- Međuresorna koordinaciona radna grupa, kojom predsjedava Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, usvojila je smjernice za izvještavanje o slobodi izražavanja i pristupu informacijama, te je izrađen inicijalni pilot izvještaj zasnovan na tim smjernicama.
- Uspostavljen je okvir saradnje s ciljem unapređenja sigurnosti novinara, koji okuplja tužioce i policijske službenike.
- Pravnici, medijski radnici i predstavnici relevantnih institucija pobliže su upoznati sa standardima koji se odnose na govor mržnje, zaštitu novinara, strateške tužbe protiv učešća javnosti (SLAPP) i pristup službenim dokumentima.
- Poboljšana je provedba preporuka GREVIO-a koje se odnose na digitalno i seksualno nasilje.
- Ojačani su kapaciteti 251 predstavnika institucija vlasti na državnom, entitetskom i lokalnom nivou, pravosudnih tijela i agencija za provođenje zakona u vezi s digitalnom dimenzijom nasilja nad ženama, rodnim predrasudama u pravosudnom sistemu te prelaskom na definiciju seksualnog nasilja zasnovanu na pristanku, u skladu sa standardima Istanbulske konvencije.
- Usvojene su izmjene i dopune Krivičnog zakona Brčko distrikta kojima je uvedena definicija seksualnog nasilja zasnovana na pristanku.
- Ojačani su kapaciteti više od 100 državnih službenika za prepoznavanje i adekvatno postupanje u slučajevima govora mržnje, na osnovu proaktivnog pristupa Agencije za državnu službu.
- Unaprijeđene su sposobnosti policijskih službenika i agencija za provođenje zakona u zaštiti ranjivih grupa i efikasnom odgovoru na rasizam i krivična djela počinjena iz mržnje.
- Povećana je svijest vjerskih zajednica o njihovoj ulozi u prevenciji i suzbijanju govora mržnje, pri čemu je 26 imama osnaženo da poduzimaju aktivnosti na promociji tolerancije u svojim zajednicama.
- Usvojen je izvještaj o provođenju Akcionog plana za period 2021-2024. za unapređenje ljudskih prava i osnovnih sloboda LGBTI osoba u BiH.
- Otvorena je prva sigurna kuća za LGBTI žrtve nasilja u porodici u Sarajevu, a uspješno su organizovane i uzastopne povorke ponosa.
- Nakon objavljivanja smjernica za budžetiranje odgovorno prema Romima, zabilježeno je povećanje izdvajanja sredstava općina za prioritete inkluzije Roma na lokalnom nivou.

Vladavina prava

- Osigurano je dostavljanje kvalitetnih, detaljnih i pouzdanih pravosudnih statističkih podataka zahvaljujući jačanju kapaciteta za primjenu alata i metodologije Evropske komisije za efikasnost pravosuđa (CEPEJ), čime je Bosna i Hercegovina postala regionalna referenca u upravljanju predmetima zasnovanom na podacima i objektivnim pokazateljima.
- Usvojene su sveobuhvatne komunikacijske strategije u pet pilot sudova, čime je unaprijeđena transparentna komunikacija s medijima i javnošću.
- Finalizirani su nacrti izmjena i dopuna zakonodavstva u svrhu usklađivanja Zakona o finansiranju političkih stranaka s međunarodnim standardima i preporukama GRECO-a.
- Unaprijeđeni su kapaciteti nadzornih organa za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti za efikasan nadzor nad advokatima i notarima izloženim rizicima pranja novca u sektoru nekretnina, uz istovremeno proširenje znanja pravnika o njihovoj preventivnoj ulozi u sprečavanju i ublažavanju rizika od pranja novca.
- Unaprijeđena su znanja i vještine službenika za provođenje zakona, tužilaca i stručnjaka za cyber sigurnost u oblastima virtualne imovine, istraga na dark web tržištima, dokazivanja putem kriptovaluta, napredne finansijske forenzike u slučajevima online prevara, online seksualnog iskorištavanja i zloupotrebe djece, kao i praktične saradnje na međuinstitucionalnom, javno-privatnom i međunarodnom nivou.
- Unaprijeđena su znanja i praktične vještine službenika za provođenje zakona u primjeni pristupa zasnovanog na ljudskim pravima prema osobama lišenim slobode.

- U svih 14 zatvora u Bosni i Hercegovini implementirani su jedinstveni alati za rad sa nasilnim ekstremističkim zatvorenicima (NEZ), a dodatno su unaprijeđene i vještine zatvorskog osoblja za procjenu radikalizacije, upravljanje ovom kategorijom zatvorenika i podršku njihovoj reintegraciji u društvo.
- Uspostavljene su zatvorske obavještajne jedinice (ZOJ) u svih 14 zatvora radi prikupljanja, analize, obrade i razmjene informacija između zatvora, agencija za provođenje zakona i drugih relevantnih agencija, na osnovu standardnih operativnih procedura.
- Pilotiran je mehanizam za upravljanje stresom i prevenciju sagorijevanja na poslu u dva zatvora, s ciljem unapređenja dobrobiti i mentalnog zdravlja zatvorskog osoblja.
- Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je novu Strategiju suprotstavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini za period 2024-2027, koja odražava hitne preporuke GRETA-e, dok je u Republici Srpskoj usvojen prateći Akcioni plan za suprotstavljanje trgovini ljudima za isti period.
- Usvojen je Akcioni plan 2024-2026. za pristup pravdi i besplatnu pravnu pomoć.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova i inspektorati rada u dva kantona potpisali su protokol o saradnji policije i inspektorata rada u otkrivanju i istrazi trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije.
- Tri administrativne zajednice u Federaciji Bosne i Hercegovine potpisale su protokole o radu multidisciplinarnih timova za prevenciju, otkrivanje i upućivanje slučajeva trgovine djecom.
- Uspostavljeni su lokalni referalni mehanizmi za efikasno postupanje u slučajevima trgovine djecom u Olovu, Kiseljaku, Velikoj Kladuši i Brčko distriktu.
- Unaprijeđena su znanja i praktične vještine službenika za provođenje zakona u borbi protiv trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije i trgovine djecom, kao i u pružanju efikasne podrške žrtvama.

Demokratija

- Organizovane su skupštine građana u Mostaru i Banja Luci.
- Uspostavljena je lokalna mreža stručnjaka za deliberativnu demokratiju, oslanjajući se na iskustvo Bosne i Hercegovine kao predvodnice u ovoj oblasti u odnosu na zemlje regiona.
- Unaprijeđena su znanja i vještine izabranih predstavnika i javnih službenika na lokalnom nivou u oblasti inovativnog i participativnog lokalnog upravljanja zasnovanog na ljudskim pravima.
- Opštine Modriča i Travnik učestvovala su kao prve jedinice lokalne samouprave iz Bosne i Hercegovine u Programu otvorene vlasti na lokalnom nivou.
- Unaprijeđena su znanja i vještine nastavnika, rukovodilaca škola i drugog školskog osoblja iz pilot škola o načinima promovisanja demokratske kulture unutar obrazovnih institucija.
- Povećana je svijest učenika o demokratskoj kulturi, kritičkom razmišljanju, ljudskim pravima, kulturnoj raznolikosti, otvorenosti prema različitim uvjerenjima, empatiji i međusobnom poštovanju, liderstvu te značaju vrijednosti zasnovanih na kompetencijama za demokratsku kulturu.

1.1.4 Proces konsultacija

Ovaj Akcioni plan pripremljen je nakon opsežnih konsultacija s nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini, kroz inkluzivan proces koji je podrazumijevao učešće i stalnih predstavništva država članica Vijeća Evrope. Konsultirani su i relevantni strateški dokumenti u zemlji koji definišu prioritete i/ili glavne pravce djelovanja, kako bi se osiguralo da podrška Vijeća Evrope odgovara potrebama i prioritetima zemlje i da je usklađena s drugim domaćim inicijativama. Svako pozivanje u ovom Akcionom planu na domaće zakonodavstvo, strategije, politike, akcione planove ili druge domaće dokumente ne predstavlja njihovo formalno odobravanje od strane Vijeća Evrope.

Tokom pripreme ovog dokumenta održane su i konsultacije s međunarodnim partnerima, posebno Evropskom unijom, putem sastanaka za koordinaciju i upravljačkih odbora projekata.

Dana 30. aprila 2024. godine, Komitet ministara razmotrio je izvještaj o pregledu napretka u implementaciji Akcionog plana za period 2022-2025, primio k znanju njegove rezultate te otvorio put za izradu novog Akcionog plana za Bosnu i Hercegovinu za period 2026-2029.

Dana 16. juna 2025. godine, Sekretarijat Izvještajne grupe Vijeća Evrope za demokratiju (GR-DEM) i Direkcija za programsku koordinaciju (DPC), u bliskoj saradnji s vlastima Bosne i Hercegovine, organizovali su informativni sastanak sa svim zainteresovanim delegacijama pri Vijeću Evrope radi razmatranja i razmjene mišljenja o okviru ovog Akcionog plana.

Rodna ravnopravnost bila je jedna od tema o kojoj su se vodile opsežne diskusije tokom pripreme Akcionog plana, uz podršku regionalne savjetnice za uključivanje rodne perspektive⁷ koja pokriva Jugoistočnu Evropu i Tursku. Savjetnica je osigurala uključivanje rodne perspektive u sve dijelove Akcionog plana.

7. Uz podršku Njemačke.

Eksterna evaluacija Akcionog plana Vijeća Evrope za Bosnu i Hercegovinu za period 2022-2025. završena je u maju 2025. godine.⁸ U evaluacijskom izvještaju zaključeno je da su sve intervencije provedene u okviru Akcionog plana za period 2022-2025. u velikoj mjeri bile zasnovane na stvarnim potrebama te jasno usklađene s politikama zemlje i glavnim reformskim prioritetima. Shodno tome, ocijenjeno je da je Akcioni plan bio u visokoj mjeri relevantan za potrebe Bosne i Hercegovine. Konsultacije sa relevantnim akterima tokom provedbe Akcionog plana, kao i fleksibilnost u prilagođavanju novim prioritetima, dodatno su doprinijele njegovom ukupnom učinku.

Evaluacijom je također zaključeno da je Akcioni plan ostvario visok stepen koherentnosti, pri čemu je strateški pristup „trougla“ Vijeća Evrope osigurao usklađenost s nacionalnim i međunarodnim inicijativama te omogućio efikasno popunjavanje uočenih praznina kroz saradnju. Prema nalazima izvještaja, izazovi u sektorskom usklađivanju i rizici od preklapanja u pojedinim oblastima ukazali su na potrebu za sistematičnijim pristupom. Uprkos tome, evaluacija je potvrdila da je Akcioni plan uspješno podsticao sinergije i nadopunjavao šire ciljeve. Također je ocijenjeno da je provedba Akcionog plana bila efikasna, te da su, uprkos finansijskim ograničenjima, nedostatku kadrovskih kapaciteta i faznom finansiranju, projektni timovi pokazali otpornost i prilagodljivost u ostvarivanju rezultata. Nadalje, ocijenjeno je da je Akcioni plan uspješno uspostavio ravnotežu između izazova i kreativnih rješenja, osiguravajući dobru usklađenost između raspoloživih resursa i ostvarenih rezultata. Prema evaluacijskom izvještaju, Akcioni plan je dao efektivan doprinos održivim reformama, razvoju kapaciteta te ostvarivanju sveobuhvatnih ciljeva u oblasti ljudskih prava, vladavine prava i demokratije u Bosni i Hercegovini. Ipak, izazovi ostaju u pogledu održivosti postignutih rezultata, prevazilaženja nedostataka u sistemu upravljanja i osiguravanja lokalnog vlasništva nad procesima, što ukazuje na potrebu za kontinuiranim angažmanom i adekvatnim resursima radi očuvanja napretka. Iako su brojne oblasti politika institucionalizirane, prisutni su određeni rizici u pogledu održivosti koji proizlaze iz složenosti sistema upravljanja i finansijskih ograničenja. Stoga je evaluacijom utvrđeno da je nastavak podrške od ključnog značaja za dugoročni učinak postignutih rezultata.

Pored toga, u martu 2025. godine okončana je eksterna srednjoročna evaluacija Zajedničkog programa Evropske unije i Vijeća Evrope „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku“. U okviru međusektorskih preporuka⁹ istaknuta je potreba za unapređenjem efikasnosti kroz veći fokus - kako u pogledu vremena tako i resursa - na praćenje rezultata, kao i jačanje kapaciteta projektnih timova i partnera za praćenje napretka prema ostvarenju uticaja. Jedna od preporuka evaluacije odnosi se i na potrebu za boljom informiranosti partnera o cjelovitom pristupu zasnovanom na ljudskim pravima te jačanju praktičnih kapaciteta projektnih timova za njegovu primjenu. To podrazumijeva učešće organizacija civilnog društva u svim aktivnostima te snažniji fokus na njihovu ulogu u praćenju provedbe i učinaka rezultata. Još jedna preporuka evaluacije je rad na boljoj integraciji rodne perspektive kako bi se osiguralo sistematičnije i sadržajnije uključivanje rodne dimenzije u izvještavanje o svim aktivnostima, rasprave na sastancima upravnih odbora, ugovore s ekspertima te usklađenje rodne analize. U konačnici, evaluacija je zaključila da dodatnu vrijednost Vijeća Evrope kao partnera u tehničkoj saradnji treba unaprijediti kroz kontinuirani razvoj programskih vještina projektnih timova, kao i kroz poboljšano umrežavanje i koordinaciju angažiranih eksperata.

1.2 CILJEVI AKCIONOG PLANA

Ovaj Akcioni plan predstavlja strateški programski instrument za period od 1. januara 2026. do 31. decembra 2029. godine. Cilj Akcionog plana je nastavak pružanja podrške Bosni i Hercegovini u ispunjavanju obaveza koje proizlaze iz članstva u Vijeću Evrope, kao i daljnje usklađivanje zakonodavstva, institucija i prakse sa standardima Vijeća Evrope u oblastima ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. Akcioni plan također doprinosi evropskoj perspektivi Bosne i Hercegovine kroz podršku provedbi ključnih reformi od značaja za proces pristupanja Evropskoj uniji.

Oblasti saradnje u okviru Akcionog plana navedene su u nastavku.

Vijeće Evrope će nastaviti da pruža podršku vlastima Bosne i Hercegovine u napretku i, gdje je to moguće, okončanju reformi u strateškim oblastima, a posebno u sljedećim područjima:

- izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava;
- djelotvorna provedba Konvencije na nacionalnom nivou;
- djelotvorna provedba Evropske socijalne povelje;
- rodna ravnopravnost; borba protiv nasilja nad ženama, nasilja u porodici i trgovine ljudima;

8. Evaluacijski izvještaj sa odgovorom uprave i pratećim Akcionim planom dostupan je na web stranici Direkcije za unutrašnji nadzor Vijeća Evrope.

9. Cjelokupan spisak preporuka sadržan je u završnom izvještaju srednjoročne evaluacije Zajedničkog programa Evropske unije i Vijeća Evrope „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku“, kao i u pratećem odgovoru uprave i Akcionom planu. Oba dokumenta dostupna su na web stranici Direkcije za unutrašnji nadzor Vijeća Evrope i na web stranici Horizontal Facility.

- borba protiv diskriminacije, raznolikost i inkluzija (Romi i Putnici, nacionalne manjine, LGBTI osobe, migranti);
- nezavisnost i efikasnost pravosuđa;
- zatvori, policija i lišenje slobode;
- borba protiv korupcije, pranja novca i privrednog kriminala;
- digitalni izazovi (kompjuterski kriminal, zaštita podataka);
- sloboda izražavanja i informisanja; sigurnost novinara;
- lokalna demokratija;
- izbori; demokratsko upravljanje i dijalog; civilno društvo;
- obrazovanje.

Vijeće Evrope i vlasti Bosne i Hercegovine zajednički su utvrdili i nove oblasti saradnje, na osnovu najnovijih nalaza i aktivnosti institucija Vijeća Evrope, mehanizama praćenja i savjetodavnih tijela, naročito u sljedećim područjima:

- ljudska prava u oblasti biomedicine i zdravstva;
- zaštita životne sredine;
- prava djeteta;
- umjetna inteligencija (UI);
- integritet i upravljanje u sportu;
- mladi.

Aktivnosti u ovim oblastima zasnivat će se na konvencijama Vijeća Evrope, odnosno preporukama relevantnih tijela za praćenje i savjetodavnih tijela. Akcioni plan će pružiti stručnu i tehničku podršku praktičnoj primjeni standarda Vijeća Evrope u prioritetnim oblastima te jačanju kapaciteta nadležnih institucija za njihovo efikasno djelovanje. To uključuje i mjere usmjerene na unapređenje koordinisanog djelovanja svih relevantnih aktera, što predstavlja preduslov za rješavanje složenih izazova upravljanja i jačanje dijaloga s civilnim društvom.

Vijeće Evrope primjenjuje pristup zasnovan na ljudskim pravima na svim nivoima i u svim fazama svojih aktivnosti. Ovaj pristup podrazumijeva uključivanje normi i procedura koje se odnose na ljudska prava u upravljanje projektima, uz nastojanje da se izbjegnu bilo kakve nenamjerne negativne posljedice, neravnoteže ili štetni uticaji na ljudska prava. Ovaj pristup je međusektorski prioritet Akcionog plana.

U okviru pristupa zasnovanog na ljudskim pravima, promocija rodne ravnopravnosti i uključivanje rodne perspektive ključna su komponenta ovog Akcionog plana. Uključivanje rodne perspektive doprinijet će efikasnijem odgovoru na potrebe svih osoba koje žive u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije, kao i unapređenju kvaliteta i djelotvornosti provedbe Akcionog plana.

Ostvarivanje ciljeva Akcionog plana doprinijet će i implementaciji [Agende Ujedinjenih nacija 2030 za održivi razvoj](#) u Bosni i Hercegovini.

DIO II – PREDLOŽENE AKTIVNOSTI – AKCIONI PLAN ZA BOSNU I HERCEGOVINU ZA PERIOD 2026-2029.

Predložene aktivnosti detaljno su predstavljene u nastavku, po svakom operativnom stubu, u skladu sa strukturom Programa i budžeta Vijeća Evrope za period 2024-2027.

2.1 OSIGURANJE LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA

Bosna i Hercegovina je ratificirala ključne evropske i međunarodne instrumente u oblasti ljudskih prava, od kojih je većina uvrštena u njen ustavni okvir, uključujući i Konvenciju.¹⁰

Uprkos tome, Bosni i Hercegovini i dalje nedostaje sveobuhvatan strateški okvir za unapređenje i zaštitu ljudskih prava, uključujući strategije na nivou cijele zemlje u oblasti zabrane diskriminacije i zaštite manjina. Zbog toga je zaštita ljudskih prava i dalje neujednačena širom zemlje.

Vijeće Evrope je spremno pružiti podršku nadležnim vlastima u izradi takvog okvira u skladu s evropskim i međunarodnim standardima, kao i u jačanju stručnih znanja i odgovarajućih institucionalnih kapaciteta na domaćem nivou za praćenje njegove provedbe.

Organizacija je također spremna da nastavi nadogradnju ranije pružene podrške jačanju kapaciteta Institucije ombudsmena za ljudska prava, posebno s ciljem daljeg unapređenja njene uloge, nezavisnosti i efikasnosti.¹¹

Nadalje, etničke podjele, načini suočavanja s prošlošću, te pitanje slobode izražavanja i udruživanja i dalje predstavljaju izazov, kao i dugotrajno neprovođenje pojedinih presuda Evropskog suda za ljudska prava.

Cilj ovog operativnog stuba je osigurati djelotvornu provedbu Konvencije i presuda Evropskog suda na nacionalnom nivou, s ciljem zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda. Shodno tome, operativni stub obuhvata sljedeće podprograme:

- izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava;
- djelotvorna provedba Konvencije na nacionalnom nivou.

Ove aktivnosti će doprinijeti ostvarivanju [Ciljeva održivog razvoja](#) u Bosni i Hercegovini, naročito cilja 10 (smanjene nejednakosti – podcilj 10.3) i cilja 16 (mir, pravda i snažne institucije – podciljevi 16.1, 16.3 i 16.10).

2.1.1 Izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava

U [Deklaraciji iz Reykjavika](#) navodi se da je "izvršenje presuda Suda i efikasan nadzor nad tim procesom ... od suštinske važnosti za osiguranje dugoročne održivosti, integriteta i kredibiliteta sistema Konvencije". Potpuno, efikasno i pravovremeno izvršenje presuda Evropskog suda predstavlja ključni element kolektivne garancije uspostavljene Konvencijom za zaštitu ljudskih prava, demokratije i vladavine prava u Evropi.

Prema podacima Odjela za izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava, u decembru 2024. godine pred Komitetom ministara u okviru formata vezanog za ljudska prava nalazio se 31 predmet koji se odnosi na Bosnu i Hercegovinu, uključujući 12 vodećih predmeta i 19 repetitivnih predmeta, od kojih su neki čekali na izvršenje više godina.¹²

Evropski sud je uočio obrasce ponovljenih kršenja Konvencije koja se odnose na izborna prava (ispitano pod pojačanim nadzorom Komiteta ministara) i zaštitu imovine,¹³ kao i povrede povezane s nezakonitim

10. Član II.2 Ustava Bosne i Hercegovine inkorporira Konvenciju i njene protokole, koji se neposredno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prvenstvo nad svim drugim zakonima.

11. Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine čine tri ombudsmena, po jedan iz reda svakog od „konstitutivnih naroda“ (Bošnjaka, Hrvata i Srba). Na osnovu preporuka ECRI-ja, ranija podrška doprinijela je boljoj osposobljenosti Institucije ombudsmena za postupanje u predmetima diskriminacije, u skladu s njenim mandatom i evropskim standardima ljudskih prava. U svom šestom izvještaju, usvojenom 9. aprila 2024. godine, ECRI pozdravlja povećanje budžeta ove institucije, ali istovremeno izražava zabrinutost zbog kontinuiranog izostanka potpune provedbe prioritete preporuke koja se odnosi na pojednostavljenje procesa donošenja odluka. Preporuka iz 2016. godine ukazuje da zahtjev prema kojem Institucija ombudsmena sve odluke mora donositi konsenzusom dovodi do situacije u kojoj se predmeti ocijenjeni kao politički osjetljivi u praksi ne razmatraju, istovremeno usporavajući proces odlučivanja. Nakon usvajanja izmjena i dopuna Zakona o ombudsmenu u augustu 2023. godine, kojima je Institucija ombudsmena određena kao preventivni mehanizam protiv mučenja i zlostavljanja, ciljano pružena podrška doprinijela je jačanju njenih kapaciteta za procjenu uslova u mjestima lišenja slobode. Prema navodima iz dokumenta Evropske komisije „Godišnji izvještaj 2024 - Bosna i Hercegovina“, i dalje postoji potreba za dodatnim jačanjem nezavisnosti Institucije ombudsmena kao i za podsticanjem proaktivnijeg djelovanja u slučajevima nepostupanja po njenim preporukama.

12. U 11 predmeta presude nisu izvršene duže od pet godina. U četiri predmeta, ovaj period je prešao deset godina. Odjel za izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava, 2024, „Bosna i Hercegovina“.

13. Ovi predmeti uglavnom se odnose na neizvršenje odluka domaćih sudova protiv nekoliko kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, te na nemogućnost članova bivše JNA da povrate posjed nad svojim predratnim stanovima u Federaciji Bosne i Hercegovine.

pritvaranjem osoba s mentalnim smetnjama, predugim trajanjem sudskih postupaka i neizvršavanjem odluka domaćih sudova.

Od ukupno 170 predmeta koji su upućeni Komitetu ministara na nadzor u vezi s Bosnom i Hercegovinom, 82% je zatvoreno. Parlamentarna skupština Vijeća Evrope pozdravila je reforme nove vladajuće koalicije nakon opštih izbora 2022. i ocijenila izvršenje presuda Evropskog suda od strane domaćih vlasti zadovoljavajućim, osim u slučaju dugotrajnih i složenih predmeta iz grupe predmeta Sejdić i Finci (2009).¹⁴ Izvršenje iziskuje ustavne i izborne reforme, obzirom da se izborna pitanja odnose na nemogućnost građana da se kandiduju za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i Dom naroda zbog toga što ne pripadaju jednom od „konstitutivnih naroda“ (bilo zbog svog statusa ili ličnog opredjeljenja). Grupa predmeta Sejdić i Finci nalazi se pod pojačanim nadzorom Komiteta ministara od 2010. godine. U međuvremenu su održana četiri uzastopna izborna ciklusa prema pravnom okviru koji nije usklađen s Konvencijom, dok je povodom ovih predmeta doneseno pet privremenih rezolucija.¹⁵

U međuvremenu su Parlamentarna skupština Vijeća Evrope, Kongres lokalnih i regionalnih vlasti, Povjerenik¹⁶ i Venecijanska komisija u više navrata pozivali vlasti Bosne i Hercegovine da usklade izbornu zakonodavstvo s Konvencijom u ovom pogledu. PSVE je izričito pozvala vlasti da revidiraju Ustav zamjenom „mehanizama etničkog zastupanja, mehanizmima zastupanja zasnovanim na građanskim principima“,¹⁷ čime bi se otklonila ustavna diskriminacija prema kategoriji „Ostali“.

Uzimajući u obzir političku složenost grupe predmeta Sejdić i Finci, tehnička podrška koju je Odjel za izvršenje presuda Vijeća Evrope pružao u okviru Akcionog plana 2022-2025. bila je usmjerena na druge presude, kao i na saradnju s domaćim institucijama za edukaciju u sektoru pravosuđa. U tom kontekstu, podrška pružena nadležnim organima na različitim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini u provođenju strukturnih reformi i pripremi novog zakonodavstva doprinijela je značajnom napretku u efikasnom izvršenju presuda Evropskog suda. To se posebno odnosi na izvršenje presuda domaćih sudova (grupa predmeta Kunić i drugi), prekomjerno trajanje sudskih postupaka (grupa predmeta Hadžajlić), procesne aspekte prava na porodični život (predmet Šćepanović) te nezakonito zadržavanje osoba u ustanovama socijalne zaštite (grupa predmeta Hadžimejlić).

Nadovezujući se na postignute rezultate, buduća ciljana podrška mogla bi se usmjeriti na dalje jačanje domaćih kapaciteta za izvršenje presuda Evropskog suda, s posebnim naglaskom na podršku agentima vlada u Bosni i Hercegovini, kako u pogledu njihovog statusa tako i u vezi s izradom konkretnih akcionih planova za izvršenje presuda.

Očekivani ishodi

- Djelotvornije izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u vezi s Bosnom i Hercegovinom, s posebnim fokusom na opšte mjere koje iziskuju zakonodavne i druge izmjene.
- Povećani kapaciteti agenata vlada da zastupaju državu pred Evropskim sudom, da adekvatno nadziru provedbu mjera za izvršenje presuda i da primjenjuju standarde Konvencije na nacionalnom nivou.

Glavni partneri u zemlji

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, ministarstva pravde (Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske), agenti pred Evropskim sudom.

14. U *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine*, podnosioci predstavke, oba državljani BiH koji su obnašali istaknute javne funkcije, pripadnici su romske, odnosno jevrejske zajednice. Prema Ustavu Bosne i Hercegovine iz 1995. godine, koji je sastavni dio Dejtonskog mirovnog sporazuma iz iste godine, samo pripadnici konstitutivnih naroda, Bošnjaci, Hrvati i Srbi, mogu se kandidovati za članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine i za Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH. Podnosioci predstavke su se žalili da, iako posjeduju iskustvo usporedivo s najvišim izabranim zvaničnicima u zemlji, Ustav im uskraćuje mogućnost da se kandiduju za navedene funkcije isključivo na osnovu etničkog porijekla. Sud je utvrdio kršenja člana 1. Protokola br. 12 (nemogućnost Roma i Jevreja da se kandiduju za najviše političke funkcije) i člana 14. (nemogućnost Roma i Jevreja da se kandiduju za parlamentarne izbore).

15. Nakon razmatranja predmeta *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* na svom 1521. sastanku održanom od 4. do 6. marta 2025. godine, zamjenici su pozdravili prisustvo zamjenika ministra pravde Bosne i Hercegovine kao pokazatelj opredijeljenosti zemlje da postupi u skladu s presudama Evropskog suda. Istovremeno su izrazili duboko žaljenje zbog činjenice da, uprkos ponovljenim uvjerenjima vlasti u proteklih 15 godina, potrebne ustavne i zakonodavne izmjene još uvijek nisu usvojene, dok se istovremeno skraćuje vrijeme za usklađivanje zakonodavnog okvira s Konvencijom prije opštih izbora 2026. godine. Naglašavajući hitnost pronalazanja novih načina i mehanizama za napredak u ovom pitanju, pozvali su vlasti da bez daljnjeg odlaganja izrade konkretan akcioni plan s jasnim vremenskim okvirom kako bi se što prije došlo do rješenja. Također su ih potaknuli da u tom procesu iskoriste svu raspoloživu stručnu podršku unutar Vijeća Evrope, posebno onu koju pruža Venecijanska komisija, s ciljem brzog postizanja konsenzusa o reformi izbornog sistema. Ukoliko do decembra 2025. godine ne bude vidljivog napretka, zamjenici su potvrdili spremnost da razmotre poduzimanje novih koraka s ciljem jačanja političkog dijaloga i saradnje s vlastima Bosne i Hercegovine kako bi se osiguralo efikasno izvršenje ove grupe presuda.

16. Podnesak prema Pravilu 9.4 Komiteta ministara za nadzor nad izvršenjem presuda u grupi predmeta Sejdić i Finci, CommHR(2023)13, 24. april 2023.

17. Poštivanje međunarodnih i preuzetih obaveza od strane Bosne i Hercegovine, dokument 16039, 13. septembar 2024, tačka 42.

2.1.2 Djelotvorna provedba Evropske konvencije o ljudskim pravima na nacionalnom nivou

Tokom 2023. godine, Evropski sud za ljudska prava razmotrio je 328 predstavki koje se odnose na Bosnu i Hercegovinu, od kojih je 326 proglašeno nedopuštenim, odnosno brisano sa liste predmeta. Sud je donio dvije presude, pri čemu je u obje utvrđena barem jedna povreda Konvencije.¹⁸ Trenutno je pred Evropskim sudom 57 predmeta koji se tiču Bosne i Hercegovine. Većina ovih predmeta odnosi se na izborni proces, opštu zabranu diskriminacije i neizvršavanje odluka domaćih sudova.

Ustavni sud ima ključnu ulogu u primjeni Konvencije na nacionalnom nivou i glavni je pravni lijek protiv eventualnih povreda ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Međutim, nemogućnost Ustavnog suda da radi u punom kapacitetu zbog političkog pritiska i kašnjenja u izboru sudija, uz izostanak postupanja različitih institucija u svrhu izvršenja njegovih konačnih odluka, narušava kredibilitet Suda i njegovu djelotvornost, dovodeći ponekad i do pravnog vakuma. Ustavni sud se istovremeno suočava sa ozbiljnim izazovima zbog ograničenih kadrovskih, tehničkih i finansijskih resursa, što dodatno ugrožava njegovu sposobnost da efikasno obavlja svoje funkcije i rezultira pretjerano dugim čekanjem na pristup ustavnoj pravdi, kako je primijetila Venecijanska komisija.¹⁹

Shodno tome, Vijeće Evrope je spremno pružiti podršku u jačanju institucionalnih kapaciteta Ustavnog suda na svim nivoima, kao i u rješavanju pitanja neprovođenja odluka Ustavnog suda kroz promociju dijaloga, podizanje svijesti i koordinaciju sa članovima Parlamenta, predstavnicima upravnih tijela, predstavnicima ministarstava pravde, sudovima i drugim pravosudnim organima.

Komiteta ministara je naglasio i ogroman značaj inicijalne i kontinuirane obuke sudija kako bi se osigurala dugoročna efikasnost sistema Konvencije²⁰ te je preporučio da države članice Vijeća Evrope osiguraju univerzitetsko obrazovanje i osposobljavanje stručnih osoba iz različitih profesija u oblasti ljudskih prava u skladu s potrebama i očekivanjima. Dosadašnja saradnja doprinijela je kvantitativnom i kvalitativnom unapređenju sistematske edukacije o ljudskim pravima koju pružaju Centri za edukaciju sudija i tužilaca, kroz razvoj kurikuluma za edukaciju²¹ iz ljudskih prava i uvrštavanje HELP kurseva u njihove programe. Podrška je na nivou sudstva polučila vidljivim rezultatima, uključujući uspostavljanje odjela za sudsku praksu u nekoliko sudova, kao i visok nivo znanja koji su sudije pokazale u pogledu direktne i dosljedne primjene Konvencije.

Ipak, veliki broj predmeta pred Ustavnim sudom ukazuje na stalnu potrebu za jačanjem kapaciteta sudija u vezi sa Konvencijom, kao i za podršku u razvoju sudskog dijaloga, širenju prakse Ustavnog suda i promociji postupka prethodnog pitanja pred Ustavnim sudom, koji je dostupan sudijama opšte nadležnosti.

Proces osnivanja centra za edukaciju advokata u okviru Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine, kao i mogućnost uspostavljanja sličnog mehanizma unutar Advokatske komore Republike Srpske, predstavljaju jedinstvenu priliku za razvoj sveobuhvatnog, obaveznog kurikuluma za edukaciju o ljudskim pravima za sve advokate u Bosni i Hercegovini. Buduća saradnja mogla bi se dodatno usmjeriti na jačanje sposobnosti advokata i organizacija civilnog društva za učešće u parničnim postupcima vezanim za Konvenciju te za ostvarivanje i zaštitu individualnih prava pred svim nadležnim sudovima.

18. Utvrđene povrede u vezi sa Bosnom i Hercegovinom uglavnom su se odnosile na sljedeće: Član 3. (zabrana mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja), član 5. (pravo na slobodu i sigurnost), član 6. (pravo na pravično suđenje), član 7. (kažnjavanje samo na osnovu zakona), član 8. (poštivanje privatnog i porodičnog života), član 14. (zaštita od diskriminacije), u vezi sa članom 3. Prvog protokola (pravo na slobodne izbore), član 9. (sloboda mišljenja, uvjerenja i religije), član 10. (sloboda izražavanja), član. 13 (pravo na djelotvoran pravni lijek), član 1. Prvog protokola (zaštita imovine), član 14. (zabrana diskriminacije) i član 1. Protokola br. 12 (opšta zabrana diskriminacije) Konvencije. Evropski sud (2024), Profil zemlje za medije - Bosna i Hercegovina.

19. Venecijanska komisija, "Mišljenje o određenim pitanjima u vezi sa funkcionisanjem Ustavnog suda Bosne i Hercegovine", usvojeno u martu 2024. godine, tačke 4. i 32.

20. Preporuka CM/Rec(2019)5 Komiteta ministara državama članicama o sistemu Evropske konvencije o ljudskim pravima u univerzitetskom obrazovanju i stručnom osposobljavanju.

21. Razvijeno u skladu sa prethodnim Akcionim planovima za Bosnu i Hercegovinu.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđeni pravni i politički okviri za promociju i ostvarivanje ljudskih prava.
- Poboljšana zaštita ljudskih prava u Bosni i Hercegovini putem ustavne pravde, zasnovana na:
 - (a) efikasnom izvršavanju odluka Ustavnog suda i boljoj primjeni njegove ukupne sudske prakse kroz sudski dijalog, komunikaciju i koordinaciju među domaćim akterima;
 - (b) povećanim kapacitetima pravnika za ostvarivanje i zaštitu individualnih prava pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine i sudovima opšte nadležnosti; i
 - (c) jačanju institucionalnih kapaciteta Ustavnog suda.
- Ojačani kapaciteti sudova, tužilaštava i organa za provođenje zakona, kao i advokata, za dosljednu primjenu Konvencije i standarda Vijeća Evrope kroz sveobuhvatnu edukaciju o ljudskim pravima namijenjenu pravnoj struci.
- Kontinuirano digitalno osnaživanje institucija za edukaciju u sektoru pravosuđa u ovom kontekstu.
- Ojačani institucionalni kapaciteti Institucije ombudsmena za ljudska prava za efikasno obavljanje njenog mandata, između ostalog, i u svojstvu onedavno imenovanog Nacionalnog preventivnog mehanizma protiv mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja.

Glavni partneri u zemlji

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, ministarstva pravde (Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske), Institucija ombudsmena za ljudska prava, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Sud Bosne i Hercegovine, Vrhovni sudovi (Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske), Apelacioni sud Brčko distrikta BiH, Visoko sudske i tužilačko vijeće (VSTV) BiH, parlamenti na svim nivoima, zakonodavci i kreatori politika u zemlji, Centri za edukaciju sudija i tužilaca (Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske), članovi pravosuđa (sudije, advokati, tužioci, osoblje koje pruža besplatnu pravnu pomoć), advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, advokati i drugi pravници, policijske i druge institucije za provođenje zakona, državni službenici, pravni fakulteti, organizacije civilnog društva.

2.2 UNAPREĐENJE SOCIJALNE PRAVDE, DOBROG ZDRAVLJA I ODRŽIVE ŽIVOTNE SREDINE

Deklaracija iz Reykjavika ističe „hitnost koordiniranih mjera za zaštitu životne sredine kroz suprotstavljanje uticajima trostruke planetarne krize koja obuhvata zagađenje, klimatske promjene i gubitak biodiverziteta“. Također ističe da „ljudska prava i životna sredina nisu odvojeni, te da je čista, zdrava i održiva životna sredina ključna za puno ostvarivanje ljudskih prava sadašnjih i budućih generacija“.

Vijeće Evrope je izradilo nekoliko konvencija u kojima je prepoznato pravo na zdravu životnu sredinu. Iako ovo pravo nije eksplicitno navedeno u Konvenciji niti u Evropskoj socijalnoj povelji, sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava i zaključci Komiteta Evropske socijalne povelje potvrđuju neraskidivu povezanost između životne sredine i ljudskih prava.

Primjena ovih standarda donosi širok spektar pozitivnih ishoda, uključujući borbu protiv ekstremnog siromaštva i socijalne isključenosti, jačanje socijalne kohezije kroz obnavljanje društvenih veza i povjerenja u domaće institucije, te jačanje otpornosti demokratije. Ipak, ozbiljni nedostaci i dalje postoje u sistemima zaštite velikog broja socijalnih i ljudskih prava u oblastima zdravstva i životne sredine. Oslanjajući se na bogato iskustvo u zaštiti socijalnih prava, javnog zdravlja i životne sredine kroz niz jedinstvenih instrumenata koji čine osnovu njegovog djelovanja, Vijeće Evrope je spremno da radi na jačanju kapaciteta nadležnih organa višeg i lokalnog nivoa kako bi se socijalna i ekološka politika efikasnije provodila u praksi.

Operativni stub „Unapređenje socijalne pravde, dobrog zdravlja i održive životne sredine“ obuhvata sljedeće podprograme:

- djelotvorna primjena Evropske socijalne povelje;
- ljudska prava u oblasti biomedicine i zdravstva;
- kvalitet lijekova i zdravstvene zaštite;
- zaštita životne sredine i ljudskih prava;
- Sekretarijat Razvojne banke Vijeća Evrope.

Ove aktivnosti će doprinijeti ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja u Bosni i Hercegovini, naročito cilja 3 (zdravlje i blagostanje - podciljevi 3.1, 3.4 i 3.8), cilja 10 (smanjene nejednakosti - podciljevi 10.2 i 10.3), cilja 11 (održivi gradovi i zajednice - podciljevi 11.1 i 11.6), cilja 12 (odgovorna potrošnja i proizvodnja - podcilj 12.3), cilja 13 (očuvanje klime - podciljevi 13.1 i 13.3) i cilja 16 (mir, pravda i snažne institucije - podciljevi 16.3 i 16.7).

2.2.1 Djelotvorna provedba Evropske socijalne povelje

Bosna i Hercegovina je ratificirala [revidiranu Evropsku socijalnu povelju](#) i prihvatila 51 odredbu. BiH nije prihvatila proceduru kolektivnih žalbi. Izvještaji koje je zemlja dužna dostavljati često su neujednačenog kvaliteta i dostavljaju se sa određenim kašnjenjem.

Iz perspektive monitoringa, oblasti koje je u Bosni i Hercegovini potrebno što hitnije unaprijediti odnose se na:

- smanjenje nezaposlenosti, posebno u tehničkim oblastima;
- sprečavanje i suzbijanje prisilnog rada;
- osiguranje adekvatnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja, posebno za mlade;
- zaštitu mladih radnika;
- sprečavanje rodne diskriminacije i osiguranje radnih prava.

Iako u okviru Akcionog plana 2022-2025. nije pružana tehnička pomoć u oblasti socijalnih prava, potencijal za saradnju i dalje postoji. Tehnička saradnja prilagođena specifičnostima zemlje uzet će u obzir prethodne zaključke Evropskog komiteta za socijalna prava o situacijama neusklađenosti u oblastima: „zapošljavanje, osposobljavanje i jednake mogućnosti“ (2020), „zdravlje, socijalna sigurnost i socijalna zaštita“ (2021), „radna prava“ (2022) te „djeca, porodice i migranti“ (2023).²²

Buduća podrška će biti usmjerena na jačanje kapaciteta vlasti na državnom i entitetskom nivou za primjenu i poštivanje socijalnih prava utvrđenih u Evropskoj socijalnoj povelji, uz podizanje svijesti o standardima Evropske socijalne povelje među socijalnim partnerima, praktičarima pravne struke i organizacijama civilnog društva, kako bi se promovisalo prihvatanje dodatnih odredbi Povelje i procedure kolektivnih žalbi.

Očekivani ishodi

- Usklađeno domaće zakonodavstvo i prakse u oblasti socijalnih i ekonomskih prava s odredbama revidirane Evropske socijalne povelje.
- Unaprijeđeni kapaciteti državnih aktera za razumijevanje zaključaka Evropskog komiteta za socijalna prava i njihovu primjenu u praksi.
- Poboljšan proces monitoringa koji provodi Evropski komitet za socijalna prava kao rezultat kvalitetnijih izvještaja koje pripremaju domaće vlasti.

Glavni partneri u zemlji

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike (Federacija Bosne i Hercegovine), Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica (Federacija Bosne i Hercegovine), Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, pravnici i druge nadležne institucije (Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Brčko distrikta Bosne i Hercegovine).

2.2.2 Ljudska prava u oblasti biomedicine i zdravstva

Zaštita ljudskih prava u oblastima zdravstva i biomedicine, uključujući pravo na zdravstvenu zaštitu, ključan je element društvenog života i neposredno utiče na ostvarivanje drugih osnovnih ljudskih prava i sloboda. Osiguranje pravičnog pristupa kvalitetnim lijekovima i zdravstvenoj zaštiti i dalje predstavlja izazov za mnoge države članice Vijeća Evrope.

Bosna i Hercegovina je strana ugovornica Konvencije o ljudskim pravima i biomedicini i njenih dodatnih protokola o biomedicinskim istraživanjima (CETS br. 195) te o zabrani kloniranja ljudskih bića (CETS br. 168).

Država je također ratifikovala MEDICRIME konvenciju o borbi protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnju za javno zdravlje. Konvencija o izradi evropske farmakopeje (CETS No. 50) stupila je na snagu u Bosni i Hercegovini 30. marta 1995. godine, čime su standardi kvaliteta za lijekove objavljeni u Evropskoj farmakopeji postali pravno obavezujući na teritoriji cijele zemlje.

U svom [Izvještaju iz 2021. godine](#) u vezi sa tematskom grupom „zdravlje, socijalna sigurnost i socijalna zaštita“, ECSR je istakao sljedeće slučajeve neusklađenosti u Bosni i Hercegovini u vezi sa članom 11. Evropske socijalne povelje (pravo na zaštitu zdravlja):

- Član 11, stav 2 - savjetodavne i obrazovne mogućnosti: nedostatak sistematske primjene politika skrininga;

22. Dana 27. septembra 2022. Komitet ministara usvojio je reformski paket usmjeren na modernizaciju sistema Evropske socijalne povelje (CM(2022)114-final). U okviru postupka izvještavanja, odredbe o kojima su države potpisnice dužne podnositi izvještaje sada su podijeljene u dvije grupe, pri čemu se izvještaj za jednu grupu podnosi svake dvije godine.

- Član 11, stav 3 - prevencija bolesti i nezgoda: nepostojanje efikasnih programa imunizacije i epidemiološkog nadzora, kao i izostanak potrebnih mjera za zabranu pušenja na javnim mjestima.

Iako Evropska direkcija za kvalitet lijekova i zdravstvene zaštite (EDQM) trenutno ne provodi posebne aktivnosti u Bosni i Hercegovini, država koristi širi okvir saradnje s EU usmjeren na unapređenje kvaliteta lijekova i rješavanje izazova u zdravstvenom sistemu. Bosna i Hercegovina već nekoliko godina provodi reforme u zdravstvenom sektoru, čije je rezultate teško procijeniti u izrazito fragmentiranom institucionalnom kontekstu. Kao posljedica dugogodišnje rasprostranjenosti pušenja na javnim mjestima, rastuća stopa smrtnosti od raka predstavlja jedan od najozbiljnijih javnozdravstvenih problema u zemlji. Prema ranijim nalazima Evropskog komiteta za socijalna prava, zabrane pušenja stupile su na snagu 2023. godine u svim zatvorenim javnim prostorima, na radnim mjestima, u javnom prijevozu te u privatnim vozilima kada su u njima prisutni maloljetnici.²³

Prema procjenama međunarodnih eksperata, domaće zakonodavstvo je djelimično usklađeno sa MEDICRIME konvencijom, ali i dalje postoje određeni nedostaci koje je potrebno otkloniti na državnom nivou. Bosna i Hercegovina još uvijek nema posebnu strategiju za borbu protiv krivotvorenih medicinskih proizvoda i drugih sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnju po javno zdravlje, iako postoji nacionalna platforma za djelovanje u ovoj oblasti. Važeći zakoni koji se odnose na zaštitu u oblasti zdravstva još su u ranoj fazi pripreme, što otežava prevenciju i zaštitu pacijenata i potrošača.²⁴ U tom kontekstu, podrška bi se mogla pružiti na zahtjev nadležnih institucija u vidu jačanja kapaciteta radi unapređenja međuinstitucionalne saradnje i razmjene informacija između aktera uključenih u borbu protiv krivotvorenih medicinskih proizvoda, kao i u jačanju institucionalnih kapaciteta za međunarodnu saradnju u ovoj oblasti.

Vijeće Evrope je također spremno dodatno ojačati i održivo razvijati kapacitete policije, tužilaštava i carinskih organa, uz blisku saradnju s institucijama za edukaciju kako bi se teme vezane za farmaceutski kriminal sistematski uključile u kurikulume edukacija, s posebnim naglaskom na daljem usklađivanju s MEDICRIME konvencijom i drugim relevantnim instrumentima Vijeća Evrope. Također je spremno dodatno podizati svijest i jačati kapacitete stručnih osoba u vezi sa Konvencijom iz Ovijeda i njenim protokolima, kao i drugim instrumentima iz oblasti zdravstva, uključujući Konvenciju Vijeća Evrope protiv trgovine ljudskim organima (Konvencija iz Santiago de Compostela).

Bosna i Hercegovina je članica Međunarodne grupe Vijeća Evrope za saradnju u oblasti droga i ovisnosti (Pompidou grupa), koja doprinosi razvoju i unapređenju politika u oblasti droga koje osiguravaju pravičnu ravnotežu između zahtjeva javne sigurnosti i zaštite prava pojedinaca.

Država aktivno učestvuje u dvije regionalne mreže saradnje ove grupe,²⁵ što stručnim osobama na terenu omogućava razmjenu iskustava i unapređenje operativnih kapaciteta s ciljem stvaranja sigurnijih zajednica. U tom kontekstu, Vijeće Evrope je spremno pružiti ciljanu podršku kako bi se stečena znanja i regionalna partnerstva dodatno primjenjivala u praksi.

23. Zabrana je stupila na snagu nakon usvajanja Zakona o duhanu 2022. godine.

24. "Godišnji izvještaj Evropske komisije za 2024. godinu – Bosna i Hercegovina".

25. Grupa za saradnju aerodroma Jugoistočne Evrope u borbi protiv trgovine drogom putem zračnog saobraćaja okuplja policijske i carinske službenike koji rade na aerodromima u 14 zemalja korisnica, kako bi razmjenjivali informacije o trendovima, načinima djelovanja i konkretnim slučajevima u cilju suzbijanja trgovine drogom i prekursorima putem zračnog saobraćaja. Grupa za saradnju na razvoju sveobuhvatnih sistema liječenja ovisnosti u zatvorima u jugoistočnoj Evropi radi na jačanju kapaciteta stručnog osoblja koje radi u zatvorima u 14 zemalja kako bi osigurali kvalitetnije liječenje i brigu za osobe s poremećajima uzrokovanim upotrebom psihoaktivnih supstanci u zatvorskim ustanovama, u skladu s međunarodnim standardima.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđeno domaće zakonodavstvo, politike i prakse koje djelotvorno štite ljudska prava u oblastima biomedicine i zdravstva, usklađene s evropskim standardima i principima utvrđenim u Konvenciji iz Ovijeda.
- Povećana svijest i ojačani kapaciteti domaćih aktera i zdravstvenih radnika za osiguranje adekvatne zaštite ljudskih prava u oblastima biomedicine i zdravstva, uključujući i izazove koje donose nova naučna i tehnološka postignuća.
- Unaprijeđeno zakonodavstvo i okviri javnih politika o krivotvorenju medicinskih proizvoda i drugim sličnim krivičnim djelima, u potpunosti usklađeni s MEDICRIME konvencijom.
- Dodatno ojačani kapaciteti nadležnih organa za pronalaženje, zapljenu i oduzimanje imovinske koristi stečene krivičnim djelima obuhvaćenim MEDICRIME konvencijom, za međuinstitucionalnu saradnju u provođenju finansijskih istraga povezanih s tim krivičnim djelima te za međunarodnu saradnju u borbi protiv krivotvorenih medicinskih proizvoda.
- Ojačani kapaciteti pravosudnih organa za provođenje krivičnog gonjenja i donošenje presuda u predmetima krivičnih djela obuhvaćenih MEDICRIME konvencijom.
- Unaprijeđene politike, zakonodavstvo i praksa u oblasti droga i ovisnosti koje se bave rizicima zloupotrebe droga i bihevioralnih ovisnosti, u skladu s osnovnim vrijednostima Vijeća Evrope.
- Povećana operativna saradnja na regionalnom nivou između policijskih i carinskih službenika koji rade na aerodromima u cilju suzbijanja nezakonite trgovine drogom.
- O snaženo zatvorsko osoblje, zdravstveni radnici i socijalni radnici kako bi se poboljšao pristup kvalitetnom liječenju ovisnosti o drogama za osobe lišene slobode.

Glavni partneri u zemlji

Ministarstva pravde, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo zdravstva (Federacija Bosne i Hercegovine), Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Brčko distrikta, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, stručne osobe iz pravne oblasti i druge nadležne institucije (Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Brčko distrikta), uprava zatvora i zatvorsko osoblje, agencije za provođenje zakona, stručne osobe u oblasti zdravstva i psihosocijalne podrške, nevladine organizacije.

2.2.3 Zaštita životne sredine i ljudskih prava

Ljudska prava i životna sredina nisu odvojeni. Čista, zdrava i održiva životna sredina ključna je za puno ostvarivanje ljudskih prava sadašnjih i budućih generacija. Deklaracija iz Reykjavika naglašava „hitnost dodatnih napora za zaštitu životne sredine“ te potrebu za „rješavanjem utjecaja trostruke planetarne krize koja obuhvata zagađenje, klimatske promjene i gubitak biodiverziteta, na ljudska prava, demokratiju i vladavinu prava“. U skladu s tim, Deklaracija predviđa intenziviranje aktivnosti Vijeća Evrope u ovoj oblasti i postavljanje zaštite životne sredine kao vidljivog prioriteta za Organizaciju. Kako je navedeno u [Dodatku V Deklaracije iz Reykjavika](#), Bosna i Hercegovina je pozvana, zajedno s drugim državama članicama, da aktivno učestvuje u Ad hoc multidisciplinarnoj grupi za životnu sredinu koja je izradila [Strategiju Vijeća Evrope za životnu sredinu](#)²⁶ i prateći [akcioni plan](#). Ove dokumente je potom usvojio Komitet ministara na svojoj 134. ministarskoj sjednici u Luksemburgu 13. i 14. maja 2025. godine. Uporedo s tim, na istoj ministarskoj sjednici usvojena je i nova [Konvencija Vijeća Evrope o zaštiti životne sredine putem krivičnog prava](#).

Nadalje, Preporuka Komiteta ministara [CM/Rec\(2022\)20](#) poziva članice da preispitaju svoje domaće zakonodavstvo i praksu kako bi osigurale njihovu usklađenost sa smjernicama „o prirodi, sadržaju i implikacijama prava na čistu, zdravu i održivu životnu sredinu“.

U svom naknadnom [Mišljenju br. 17](#), [Konsultativno vijeće evropskih tužilaca](#) ističe ulogu tužilaca kao ključnih aktera u svakoj strategiji zaštite životne sredine, javnog zdravlja i sigurnosti putem krivičnog, upravnog i građanskog prava.

Bosna i Hercegovina je stranka Konvencije Vijeća Evrope o očuvanju evropskog divljeg biljnog i životinjskog svijeta i prirodnih staništa (Konvencija iz Berna), kao i Evropske konvencije o pejzažu i protokola kojim se usvajaju izmjene i dopune te konvencije. Također je članica Sporazuma EUR-OPA o velikim opasnostima - platforme za saradnju usmjerene na unapređenje prevencije i zaštite ljudi od velikih prirodnih ili tehnoloških katastrofa, uz istovremeno promovisanje projekata koji se bave rješenjima zasnovanim na prirodi i njihovom doprinosu smanjenju rizika od katastrofa.

26. Strategija je namijenjena institucijama i tijelima Vijeća Evrope. Usmjerena je na oblasti u kojima Vijeće Evrope ima komparativnu prednost, odnosno jedinstvene pravne instrumente i stručnost, uz osiguranje inkluzivnog procesa konsultacija i iskorištavanje sinergija s partnerima i relevantnim akterima kako bi se osigurala dodatna vrijednost.

U okviru Akcionog plana 2022-2025, domaćim akterima u Bosni i Hercegovini, uključujući nadležne institucije, pravnike i organizacije civilnog društva, pružena je podrška putem aktivnosti regionalne saradnje u jugoistočnoj Evropi, čime je unaprijeđeno njihovo znanje o međusobnoj povezanosti ljudskih prava i životne sredine. U tom kontekstu, izrada početne studije, koja mapira trenutno stanje u pogledu politika, zakonodavstva i sudske prakse, postavila je temelje za buduće aktivnosti u ovoj oblasti.

Tehnička saradnja na ovim pitanjima također će se oslanjati na preporuke koje pozivaju Bosnu i Hercegovinu da:

- osigura da pravni okviri i okviri politika budu usklađeni s evropskim standardima o čistoj, zdravoj i održivoj životnoj sredini i s tim povezanim ljudskim pravima;
- razvije kapacitete vladinih i nevladinih aktera kako bi se bolje zaštitilo ljudsko pravo na zdravu životnu sredinu;
- podigne javnu svijest o ljudskom pravu na zdravu životnu sredinu i unaprijedi pristup okolišnoj pravdi;
- ratificira Konvenciju o zaštiti životne sredine putem krivičnog prava.

Shodno tome, Akcioni plan će ojačati kapacitete relevantnih vlasti višeg i lokalnog nivoa za provođenje okolišnih politika u praksi, istovremeno doprinoseći usklađivanju domaćeg pravnog okvira s evropskim standardima. Podrška pravnicima mogla bi dodatno unaprijediti njihovu sposobnost da se na domaćem nivou djelotvorno bave pitanjima koja povezuju životnu sredinu, krivično pravo i ljudska prava. Isto tako, ciljane obuke namijenjene agencijama za provođenje zakona mogle bi unaprijediti kapacitete ovih agencija za djelotvorno sprečavanje, otkrivanje i krivično gonjenje ekološkog kriminala kroz holistički pristup i međusobnu saradnju. Ove aktivnosti pratit će inicijative za podizanje svijesti među organizacijama civilnog društva, širom javnošću, a posebno ranjivim grupama, s ciljem njihovog boljeg upoznavanja s pravom na zdravu životnu sredinu i pristupom sudskim i drugim postupcima za rješavanje slučajeva iz oblasti životne sredine, uključujući strateške tužbe.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđeno domaće zakonodavstvo i prakse u oblasti zaštite životne sredine, u skladu s evropskim standardima, čime se doprinosi čistoj, zdravoj i održivoj životnoj sredini i zaštiti ljudskih prava u vezi s tim, uz osiguranje dostupnosti djelotvornih pravnih lijekova.
- Unaprijeđen domaći zakonodavni i regulatorni okvir za sprečavanje, prepoznavanje i suzbijanje krivičnih djela protiv životne sredine.
- Povećana svijest o povezanosti zaštite životne sredine i ljudskih prava među pravnicima i širom javnošću.
- Ojačana saradnja između vladinih institucija, kompanija, industrijskih udruženja i organizacija civilnog društva u pitanjima vezanim za životnu sredinu i zaštitu ljudskih prava.
- Unaprijeđeni kapaciteti relevantnih institucija, pravnika, organizacija civilnog društva i drugih aktera za bolju primjenu standarda ljudskih prava u oblasti zaštite životne sredine.

Glavni partneri u zemlji

Ministarstva pravde, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo okoliša i turizma (Federacija Bosne i Hercegovine), Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, pravnici, pravni fakulteti, organizacije civilnog društva i druge nadležne institucije (Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta).

2.2.4 Sekretarijat Razvojne banke Vijeća Evrope

Nakon procesa ulaganja zahtjeva koji pokreću države članice, CEB²⁷ ulaže u projekte s visokom dodatnom vrijednošću za društva, podstičući inkluziju i doprinoseći unapređenju životnih uslova najranjivijih grupa stanovništva širom Evrope. Svojim Strateškim okvirom 2023-2027, CEB se obavezala da će sve više usmjeravati aktivnosti na države članice u kojima su društvene potrebe izraženije, čime nastoji maksimalno povećati svoj utjecaj. U tom kontekstu, CEB uglavnom sufinansira projekte u sljedećim područjima djelovanja: ulaganje u ljude i jačanje ljudskog kapitala, promovisanje inkluzivnog i otpornog životnog okruženja te podrška zapošljavanju i ekonomskoj i finansijskoj inkluziji.

CEB ima aktivnu ulogu u Bosni i Hercegovini još od pristupanja zemlje Parcijalnom sporazumu 2003. godine, pružajući podršku u vidu sufinansiranja za ukupno 27 projekata u iznosu većem od 300 miliona eura. Dok je početni fokus bio uglavnom na osiguravanju trajnih stambenih rješenja i poboljšanju životnih uslova interno raseljenih osoba, obnovi obrazovnih ustanova te izgradnji i/ili obnovi medicinskih objekata radi unapređenja usluga primarne zdravstvene zaštite, CEB je kasnije uglavnom sufinansirala projekte koji olakšavaju pristup mikrokreditima, podržavaju otvaranje radnih mjesta i aktivnosti koje generiraju prihode,

27. Za više informacija o Razvojnoj banci Vijeća Evrope, molimo posjetite: <https://coebank.org/en/>.

osiguravaju finansijsku inkluziju ranjivih grupa stanovništva, mladih, preduzeća kojima upravljaju žene i ruralnih zajednica, kao i izgradnju zatvorske infrastrukture i ustanova za psihijatrijsku njegu.

CEB također sufinansira izgradnju kulturno-sportskog centra u Mostaru s ciljem jačanja integracije zajednice, podržava mikrokreditne organizacije koje pružaju mikrokredite preduzećima kojima upravljaju žene, kao i klijentima s niskim prihodima, pojedincima i mikro-preduzetnicima, uglavnom u ruralnim područjima, podržava mikro, mala i srednja preduzeća radi stvaranja i očuvanja održivih radnih mjesta, te podržava ulaganja u energetska efikasnost za domaćinstva s niskim prihodima u Bosni i Hercegovini. CEB je spremna razmotriti sve buduće zahtjeve domaćih vlasti za dodatni razvoj socijalne infrastrukture.

2.3 DJELOVANJE ZA JEDNAKOST, RAZNOLIKOST I POŠTOVANJE

Cilj ovog operativnog stuba je osigurati rodnu ravnopravnost, zaštitu prava djece i jačanje inkluzivnih društava bez marginalizacije, isključenosti, rasizma, netolerancije i diskriminacije po bilo kojoj osnovi. Shodno tome, operativni stub obuhvata sljedeće podprograme:

- rodna ravnopravnost - nasilje nad ženama i nasilje u porodici - trgovina ljudima;
- borba protiv diskriminacije, raznolikost i inkluzija - Romi i Putnici - nacionalne manjine, regionalni ili manjinski jezici - LGBTI osobe - migranti;
- prava djeteta.

Ove aktivnosti će doprinijeti ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja u Bosni i Hercegovini, naročito cilja 4 (kvalitetno obrazovanje - podciljevi 4.5 i 4.7), cilja 5 (rodna ravnopravnost - podciljevi 5.1. i 5.5.), cilja 10 (smanjene nejednakosti - podciljevi 10.2 i 10.3), cilja 11 (održivi gradovi i zajednice - podcilj 11.7) i cilja 16 (mir, pravda i snažne institucije - podciljevi 16.1 i 16.7).

2.3.1 Rodna ravnopravnost - nasilje nad ženama i nasilje u porodici - trgovina ljudima

Uključivanje rodne perspektive u sve politike i mjere strateški je cilj [Strategije Vijeća Evrope za rodnu ravnopravnost za period 2024-2029](#). [Akcioni plan Vijeća Evrope za jačanje nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa](#) istovremeno poziva države članice Vijeća Evrope da uvedu mjere za suzbijanje štetnog uticaja stereotipa u sudskim odlukama.

Zakonodavstvo u oblasti rodne ravnopravnosti u Bosni i Hercegovini i dalje nije u potpunosti usklađeno niti se djelotvorno provodi na teritoriji cijele zemlje.²⁸ Još uvijek se čeka na adekvatno finansiranje Gender akcionog plana 2023-2027. i praćenje njegove provedbe. Novi akcioni plan o ženama, miru i sigurnosti čeka na usvajanje još od 2023. godine. Iako je Bosna i Hercegovina razvila djelimični Indeks rodne ravnopravnosti,²⁹ institucionalno prikupljanje podataka, uključujući podatke o rodno zasnovanom nasilju, potrebno je dodatno unaprijediti kako bi se sistematski utvrdili i riješili rodni jazovi.

Stoga će se tehnička saradnja u ovoj oblasti usmjeriti na otklanjanje uočenih nedostataka i na usklađivanje zakonodavstva u cijeloj zemlji sa Zakonom o ravnopravnosti spolova, s ciljem povećanja javnog i političkog učešća žena.

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici

U svom [osnovnom evaluacijskom izvještaju](#) u pogledu Bosne i Hercegovine, koji je objavljen 2022. godine, GREVIO je pozdravio niz pozitivnih mjera koje su vlasti poduzele, uključujući politike rodne ravnopravnosti te zakonodavstvo koje se odnosi na uhođenje, seksualno uznemiravanje i prisilni brak.

U izvještaju su također utvrđeni izazovi u pogledu potpunog usklađivanja s obavezama iz Istanbulske konvencije, posebno kada je riječ o dodatnim izmjenama i dopunama krivičnog zakonodavstva. Shodno tome, GREVIO je pozvao vlasti da:

- usvoje izmjene i dopune odredbi o krivičnim djelima seksualne prirode u krivičnim zakonima na državnom i entitetskom nivou³⁰ kako bi se u potpunosti uvrstio koncept odsustva slobodno datog pristanka, prema odredbama Istanbulske konvencije, te preciziraju vrste seksualnih radnji bez pristanka koje se definišu kao krivično djelo;

28. "Evropska komisija, Godišnji izvještaj za 2024. godinu – Bosna i Hercegovina".

29. U poređenju s Indeksom rodne ravnopravnosti koji je razvio Evropski institut za rodnu ravnopravnost, Indeks rodne ravnopravnosti za Bosnu i Hercegovinu sadrži ukupne vrijednosti indeksa za dvije oblasti („znanje“ i „moć“), te djelimične vrijednosti za oblasti „rad“ i „zdravlje“.

30. Brčko distrikt je usvojio izmjene i dopune svog Krivičnog zakona 2024. godine kojima je uvedena definicija seksualnog nasilja zasnovana na pristanku, uključujući i silovanje.

- uvedu sistematsku i obaveznu početnu i kontinuiranu obuku o svim oblicima nasilja nad ženama za relevantne stručne osobe koje rade sa žrtvama ili počiniocima, posebno policijske službenike, tužioce i sudije, osoblje centara za socijalni rad i medicinsko osoblje, u skladu sa zahtjevima Istanbulske konvencije;
- poduzmu zakonodavne i druge mjere kako bi se procjena i upravljanje rizikom provodili sistematski, te kako bi se hitne mjere udaljenja iz doma, zabrane približavanja i zaštitne mjere dosljedno izricale za sve oblike nasilja nad ženama obuhvaćene Istanbulsom konvencijom, uz korištenje standardiziranih alata za procjenu rizika zasnovanih na dokazima;
- redovno i sistematski prikupljaju administrativne podatke o svim oblicima nasilja nad ženama u svim fazama krivičnog postupka (od prijave, preko istrage, do pokretanja krivičnog postupka i njegovog ishoda), razvrstane prema spolu i dobi žrtve i počinioca, vrsti nasilja i odnosu počinioca prema žrtvi, na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine;
- uspostave programe za počinioce uzimajući u obzir najbolje međunarodne prakse i uz osiguranje pristupa zasnovanog na ljudskim pravima;
- usvoje mjere kako bi se osiguralo da se krivično djelo seksualnog nasilja primjenjuje i između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera te osiguraju srazmjerne i odvraćajuće sankcije za sve seksualne radnje bez pristanka žrtve, bez obzira na lične karakteristike;
- poduzmu „prioritetne mjere“ radi obezbjeđenja sigurnosti žrtava i njihove djece te „prekidanja ciklusa moći i zlostavljanja“ koji počinioci koriste u postupcima za starateljstvo i pravo na viđanje djece.

GREVIO je također izrazio zabrinutost zbog toga što sudije i dalje ponekad tretiraju nasilje u porodici i druge oblike nasilja nad ženama kao krivična djela male opasnosti po društvo, naglašavajući da široko rasprostranjeno zaključivanje sporazuma o priznanju krivice i izricanje vrlo blagih kazni predstavljaju zabrinjavajuće prakse koje doprinose osjećaju nekažnjivosti i kod počinilaca i kod žrtava.

Podrška pružena u okviru Akcionog plana 2022-2025. (na domaćem i regionalnom nivou) bila je usmjerena na otklanjanje nedostataka u pravnom okviru za borbu protiv seksualnog nasilja te na jačanje mehanizama za unapređenje pristupa žena pravdi kroz pravosudni sistem koji je više rodno osjetljiv. Podrška je doprinijela i pobližem upoznavanju vladinih institucija, pravosudnih organa i agencija za provođenje zakona sa digitalnom dimenzijom nasilja nad ženama.

Uprkos konstruktivnom angažmanu domaćih vlasti u vezi s preporukama GREVIO-a i određenim pozitivnim pomacima u borbi protiv nasilja u porodici na svim nivoima, i dalje su prisutni značajni nedostaci u zakonodavstvu i njegovoj primjeni. Važeće zakonodavstvo ne obuhvata u dovoljnoj mjeri seksualno nasilje i oblike nasilja nad ženama omogućene tehnologijom, što žrtve stavlja u ranjivi položaj u digitalnom prostoru. Općenito, povjerenje javnosti u sistem i dalje je nisko, što potvrđuju veoma niske stope prijavljivanja (samo oko 11% žrtava prijavljuje nasilje). I dalje je prisutna potreba za suzbijanjem štetnih rodni stereotipa, s obzirom na to da su žene i dalje izložene diskriminatornim praksama u postupcima razvoda i odlučivanja o starateljstvu, kao i u većini predmeta koji se odnose na nasilje nad ženama. Bosna i Hercegovina se i dalje suočava s antirodni pokretima i pokretima koji se protive ljudskim pravima.³¹

Nadovezujući se na prethodnu saradnju, podrška u jačanju kapaciteta u okviru Akcionog plana promovisat će daljnje usklađivanje domaćeg zakonodavstva i prakse u oblasti rodno zasnovanog nasilja s međunarodnim standardima, uz nastavak rada na uvođenju definicije seksualnog nasilja zasnovane na pristanku.

31. "Godišnji izvještaj Evropske komisije za 2024. godinu - Bosna i Hercegovina"; GREVIO [osnovni evaluacijski izvještaj](#).

Očekivani ishodi

- Ojačani domaći zakonodavni i normativni okviri za prevenciju i borbu protiv svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici, uključujući i u digitalnom prostoru, u skladu s nalazima GREVIO-a i odredbama Istanbulske konvencije.
- Ojačani zakonodavni okviri i okviri politika koji osiguravaju sistematsku procjenu i upravljanje rizikom, kao i izricanje hitnih naredbi za udaljenje iz doma, zabrane približavanja i zaštitnih mjera za sve oblike nasilja nad ženama obuhvaćene Istanbulsom konvencijom.
- Unaprijeđeni kapaciteti nadležnih institucija, stručnih osoba iz pravosudnog sektora, stručnih osoba koje rade na prvoj liniji podrške te organizacija civilnog društva za primjenu standarda Istanbulske konvencije, uz efikasno uklanjanje prepreka pristupu žena pravdi.
- Poboljšan kvalitet i dostupnost programa tretmana za počiniocce nasilja u porodici, u skladu s principima Istanbulske konvencije.
- Redovno i sistematsko prikupljanje administrativnih podataka o svim oblicima nasilja nad ženama u svim fazama krivičnog postupka, razvrstanih prema spolu i dobi žrtve i počinioca, vrsti nasilja i odnosu počinioca i žrtve, na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.

Glavni partneri u zemlji

Ministarstva pravde, ministarstva unutrašnjih poslova, Odbor za praćenje i izvještavanje o provedbi Istanbulske konvencije i femicidu u Bosni i Hercegovini, Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine (Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice), Gender centar Federacije Bosne i Hercegovine i Centar za jednakost i ravnopravnost polova Republike Srpske, centri za edukaciju sudija i tužilaca (Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpska), pravni fakulteti, organizacije civilnog društva.

Trgovina ljudima

Bosna i Hercegovina je i dalje zemlja porijekla, odredišta i tranzita za žrtve trgovine ljudima.

Vijeće Evrope pružilo je značajnu podršku u izradi sveobuhvatne nacionalne strategije za borbu protiv trgovine ljudima, usklađene s najhitnijim preporukama GRETA-e, kao i pratećeg akcionog plana za period 2024-2027.

U posljednjih nekoliko godina unaprijeđeno je postupanje pravosudnih institucija u predmetima trgovine ljudima, između ostalog uspostavljanjem posebnog odsjeka u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, što je dovelo do povećanja broja istraga i podignutih optužnica. Radna grupa za borbu protiv trgovine ljudima dodatno je unaprijedila koordinaciju između tužilaštava i agencija za provođenje zakona, što je rezultiralo većim brojem osuđujućih presuda. Izrađeni su i posebni protokoli za rad multidisciplinarnih timova u prevenciji, otkrivanju i istrazi slučajeva trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije, kao i u predmetima trgovine djecom. Tokom 2023. godine uspostavljena je mreža specijaliziranih advokata i organizacija civilnog društva koje pružaju besplatnu pravnu pomoć žrtvama trgovine ljudima.

Uprkos ovim značajnim postignućima, i dalje postoje ozbiljni izazovi, uključujući nedovoljno prepoznavanje potrebe da se unaprijedi pristup pravdi i osiguraju djelotvorni pravni lijekovi za žrtve trgovine ljudima. Zbog izostanka saglasnosti u vezi s izradom nacrtu zakona o državnom fondu za naknadu štete žrtvama, Vijeće Evrope je podršku preusmjerilo na uspostavljanje lokalnih mehanizama za naknadu štete.

U okviru Akcionog plana nastaviti će se aktivnosti na jačanju kapaciteta agencija za provođenje zakona i pravnika kako bi se osigurala dugoročna održivost postignutih rezultata i djelotvorna primjena novih instrumenata i politika. Tehnička saradnja u ovoj oblasti oslanjat će se i na preporuke GRETA-e iz [izvještaja o trećem ciklusu evaluacije](#) (objavljenog u junu 2022. godine), u kojima se Bosna i Hercegovina poziva da:³²

- osigura da se pravna pomoć pruža čim postoje razumne osnove za sumnju da je osoba žrtva trgovine ljudima, te da tužioci žrtve informišu o njihovom pravu na pravno zastupanje;
- omogućiti da žrtve u okviru krivičnog postupka ostvare pravo na naknadu štete od počinioca te da bez daljnjeg odlaganja uspostavi državni sistem naknade štete dostupan žrtvama trgovine ljudima;
- osigura da se krivična djela trgovine ljudima procesuiraju kao takva, a ne kao blaža krivična djela, kada to okolnosti predmeta omogućavaju, te da rezultiraju djelotvornim, srazmjernim i odvraćajućim sankcijama;
- uloži dodatne napore kako bi se osigurala puna primjena odredbe o nekažnjavanju žrtava, kroz izradu smjernica i organizovanje obuka za policijske službenike i tužioce o njenoj primjeni;
- u potpunosti koristi sve dostupne mjere za zaštitu žrtava i svjedoka trgovine ljudima te spriječi zastrašivanje tokom istrage, kao i tokom i nakon sudskih postupaka;
- dodatno podstiče specijalizaciju među policijskim službenicima, tužiocima i sudijama;

32. GRETA (2022)06 Bosna i Hercegovina, Treći ciklus evaluacije.

- posveti veću pažnju otkrivanju žrtava trgovine ljudima među migrantima i tražiocima azila, kroz obuke i izdavanje jasnih operativnih uputstava za stručne osobe na prvoj liniji odgovora;
- organizuje obuke za inspektore rada, policijske službenike, tužioce i sudije širom zemlje, uključujući zajedničke obuke, o trgovini ljudima u svrhu radne eksploatacije i o pravima žrtava.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđen odgovor krivičnog pravnog sistema na trgovinu ljudima, s posebnim fokusom na djelotvorno otkrivanje, istragu i krivično gonjenje ovih krivičnih djela.
- Unaprijeđena zaštita žrtava trgovine ljudima prije, tokom i nakon sudskih postupaka.
- Unaprijeđene politike i mjere prevencije koje se bave ključnim uzrocima trgovine ljudima.
- Poboľšan pristup zasnovan na ljudskim pravima, s fokusom na identifikaciju žrtava i postupke njihovog upućivanja nadležnim službama, te na unapređenje pristupa pravdi i djelotvornim pravnim lijekovima.

Glavni partneri u zemlji

Državni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Državna agencija za istrage i zaštitu (SIPA), Granična policija Bosne i Hercegovine, Služba za poslove sa strancima Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova (Federacija Bosne i Hercegovine), koordinator za borbu protiv trgovine ljudima u Federaciji Bosne i Hercegovine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, koordinator za borbu protiv trgovine ljudima u Republici Srpskoj; Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, koordinator za borbu protiv trgovine ljudima u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, tužilaštva, inspekcije rada, timovi za borbu protiv trgovine ljudima na nivou entiteta, Brčko distrikta i kantona.

2.3.2 Borba protiv diskriminacije, raznolikost i inkluzija - Romi i Putnici - nacionalne manjine, regionalni ili manjinski jezici - LGBTI osobe - migranti

Diskriminacija predstavlja ozbiljno kršenje ljudskih prava. Nejednakosti, rasizam i netolerancija potiču mržnju, produbljuju podjele i destabilizuju demokratske sisteme. U skladu s tim, Deklaracija iz Reykjavika prepoznaje „potrebu da se osigura jednakost i suzbije svaki oblik diskriminacije“ te potvrđuje opredijeljenost za jačanje rada Organizacije „na izgradnji inkluzivnih društava bez marginalizacije, isključenosti, rasizma i netolerancije“.

[Preporuka CM/Rec\(2022\)16](#) Komiteta ministara državama članicama o borbi protiv govora mržnje utvrđuje mjere za sprečavanje i suzbijanje govora mržnje, promovisanje kulture inkluzivnosti te pružanje podrške osobama koje su meta govora mržnje kako bi ostvarile svoja prava, kroz sveobuhvatan pristup koji uključuje više aktera. [Preporuka CM/Rec\(2024\)4](#) Komiteta ministara državama članicama o borbi protiv krivičnih djela počinjenih iz mržnje pruža dodatne sveobuhvatne smjernice državama članicama za djelotvorno sprečavanje i suzbijanje krivičnih djela iz mržnje u okviru zaštite ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. U preporuci se naglašava potreba da države članice usvoje djelotvorne, srazmjerne i odvrćajuće odredbe krivičnog zakonodavstva za suzbijanje krivičnih djela iz mržnje, obezbijede specijalizovane usluge podrške za žrtve te unaprijede saradnju s organizacijama civilnog društva i drugim relevantnim akterima.

Posebno se naglašava i značaj obuke za službenike organa za provođenje zakona i pravosudne organe kako bi mogli pravovremeno prepoznati i djelotvorno reagovati na krivična djela počinjena iz mržnje. Uprkos kvalitetnom pravnom okviru, diskriminatorni govor i govor mržnje i dalje su široko rasprostranjeni u Bosni i Hercegovini i negativno utiču na međunarodne odnose. Ovaj fenomen dodatno se pogoršava tokom izbornog perioda.³³ Još uvijek se čeka na izvršenje presuda iz grupe predmeta Sejdić i Finci. Nisu usvojene strategije za borbu protiv diskriminacije niti strategije za zaštitu manjina koje pokrivaju teritoriju cijele države. Romska populacija i dalje predstavlja najranjiviju manjinu u najnepovoljnijem položaju kojoj stigmatizacija i stereotipi otežavaju društvenu inkluziju. Romi se i dalje suočavaju s diskriminacijom u oblasti politike, obrazovanja, zapošljavanja, pristupa socijalnoj zaštiti, zdravstvenim uslugama, stanovanju i imovinskim pravima. Iako je praksa „dvije škole pod jednim krovom“ u suprotnosti s presudama Vrhovnog suda Federacije iz 2014. i 2021. godine, ona se i dalje primjenjuje. Prema dostupnim podacima, diskriminacija na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta i dalje je rasprostranjena. U 2024. godini, Bosna i Hercegovina je na mapi i indeksu Rainbow Europe ostvarila rezultat od 40,25% (u odnosu na 40% u 2023. i 38% u 2022. godini) te se nalazi na 23. mjestu u Evropi kada je riječ o pravnom i političkom okviru za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba.³⁴

33. Međutim, nakon izmjena i dopuna Izbornog zakona koji je nametnuo Visoki predstavnik 2022. godine, Misija Kongresa zadužena za praćenje lokalnih izbora u oktobru 2024. godine zabilježila je manje neprijateljski nastrojeno izorno okruženje i manji broj slučajeva govora mržnje.

34. Rainbow Europe, godišnji alat za mjerenje i rangiranje koji razvija ILGA-Europe, obuhvata Rainbow Europe kartu i indeks kao i nacionalne preporuke. ILGA-Europe objavljuje Rainbow Indeks od 2009. godine i koristi ga za prikaz pravnog položaja i statusa LGBTI

Podrška koju je pružilo Vijeće Evrope ipak je omogućila značajan napredak u posljednjih nekoliko godina, naročito u pogledu implementacije Akcionog plana za LGBTI osobe za period 2021-2024. u BiH, uspješne organizacije Povorke ponosa u Sarajevu 2023. i 2024. godine, pri čemu su u posljednjem izdanju Povorke ponosa mjere sigurnosti prilagođene stvarnoj veličini događaja u odnosu na prethodne godine, te bolje opremljenosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava da odgovori na diskriminaciju i netoleranciju. Lokalne vlasti su ojačale svoje kapacitete za unapređenje politika inkluzije Roma, uz aktivno praćenje Akcionog plana Bosne i Hercegovine za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period 2021-2025. U novembru 2023. godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je po prvi put i dokument „Mapiranje odgovora na govor mržnje“, koji postavlja jasan putokaz i prioritete mjere za sistemsko rješavanje ovog problema, uzimajući u obzir preporuke ECRI-ja. Podrška Vijeća Evrope u okviru Akcionog plana 2022-2025. također je doprinijela suzbijanju diskriminacije u obrazovnom sistemu i jačanju demokratske kulture u školama.

Unatoč ovim postignućima, i dalje postoje značajni izazovi. U svom [izvještaju o šestom ciklusu monitoringa](#), koji je objavljen 25. juna 2024. godine, ECRI je istakao potrebu za temeljnim promjenama paradigme kako bi se prevazišla duboko ukorijenjena netrpeljivost, nepovjerenje i mržnja koja i dalje prečesto karakteriše međunacionalne odnose u zemlji. Pored poziva na međunacionalni i međureligijski dijalog, ECRI je ponovno naglasio i imperativnu potrebu da se poštuje presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine*, te da se u obrazovanju otkloni diskriminacija ukidanjem prakse „dvije škole pod jednim krovom“ i drugih oblika neinkluzivnog školskog okruženja. U izvještaju za 2024. godinu, ECRI je također istakao potrebu za unapređenjem ravnopravnosti LGBTI osoba, većom odgovornošću za postupke protiv LGBTI osoba motivisane mržnjom te dodatnim mjerama za djelotvorniju inkluziju Roma. U svom petom mišljenju, usvojenom u februaru 2024. godine, Savjetodavni komitet za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina snažno je istakao značaj inkluzivnog obrazovnog sistema, pristupa kvalitetnom predškolskom obrazovanju za romsku djecu i međukulturalnog dijaloga među etničkim i vjerskim grupama (vidjeti također odjeljak 2.6.4. „Obrazovanje“). Potreba za zaštitom romske djece, osiguranjem adekvatnog pristupa obrazovanju i unapređenju životnih uslova (stanovanja) dodatno je istaknuta i u zaključcima ECSR-a iz 2023. godine.³⁵

U svom [trećem evaluacijskom izvještaju](#), koji je usvojen u martu 2022. godine, Komitet eksperata za Povelju o jezicima utvrdio je da Bosna i Hercegovina još uvijek nije realizovala većinu svojih obaveza koje je preuzela pristupanjem Povelji o jezicima. Posebno je istaknuto odsustvo strukturnog pristupa prema 15 zaštićenih regionalnih ili manjinskih jezika, u oblastima poput obrazovanja, emitovanja programa ili upotrebe tradicionalnih toponima na manjinskim jezicima, gdje je to primjenljivo.³⁶

Shodno tome, buduća tehnička saradnja će se fokusirati na:

- pružanje stručne podrške u izradi strateških zakonodavnih i političkih okvira;
- nastavak jačanja kapaciteta u vezi sa postojećim strateškim okvirima (za govor mržnje, LGBTI) i onima u pripremi (za Rome i Putnike) ili u okviru planiranja državne strategije za borbu protiv diskriminacije i pratećeg akcionog plana;
- dalju podršku sistemskom pristupu u suzbijanju govora mržnje i krivičnih djela počinjenih iz mržnje, uključujući podizanje svijesti i promovisanje pozitivnih poruka;
- borbu protiv netolerancije i mržnje kroz unapređenje društvene kohezije u saradnji sa vjerskim i sportskim zajednicama, kao i poslovnim sektorom;
- osnaživanje lokalnih nevladinih organizacija da zastupaju građane u ostvarivanju njihovih prava, da efikasno doprinesu razvoju i implementaciji inkluzivnih politika i planova, te da obezbijede psihosocijalnu podršku i sigurne prostore za žrtve diskriminacije i mržnje;
- podsticanje učešća pripadnika manjina u političkom i javnom životu.

Tehnička saradnja će također uzeti u obzir izvještaje i neispunjene preporuke ECRI-ja, Savjetodavnog komiteta za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina, te Komiteta eksperata Povelje o jezicima, koje pozivaju Bosnu i Hercegovinu da:³⁷

Obrazovanje/mladi

- ojača ulogu obrazovnog sistema osnovnih i srednjih škola, kao i ustanova višeg i visokog obrazovanja, u promociji i implementaciji politika protiv diskriminacije, te u oblasti raznolikosti i inkluzije među učenicima;

osoba u politikama u Evropi. Rainbow Indeks rangira evropske zemlje i teritorije prema njihovim pravnim praksama i politikama vezanim za LGBTI osobe, u rasponu od 0 do 100%.

35. Izvještaj Evropskog komiteta za socijalna prava (2024), Zaključci za 2023. godinu.

36. Vidi također naknadno donesenu Preporuku CM/RecChL(2022)4 Komiteta ministara državama članicama o primjeni Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu Bosne i Hercegovine.

37. Savjetodavni komitet Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, Peto mišljenje o Bosni i Hercegovini; Izvještaj ECRI-ja o Bosni i Hercegovini, šesti ciklus monitoringa.

- sistematizuje ponudu predškolskog obrazovanja i podiže svijest o značaju takvog obrazovanja među pripadnicima romske zajednice;
- ojača i osigura održivost usluga u zajednici koje doprinose boljim obrazovnim ishodima djece iz marginalizovanih zajednica (vrtići, centri za produženi boravak) te programa romskih obrazovnih medijatora koji doprinose uključivanju najranjivije romske djece;
- smanji prepreke za upis na kurseve stručnog osposobljavanja kako bi i članovi romske zajednice sa ograničenim čitalačkim sposobnostima mogli učestvovati;
- ojača kapacitete pružalaca psihosocijalnih usluga u obrazovnim institucijama kako bi mogli odgovoriti na potrebe LGBTI učenika i njihovih porodica;
- osigura odgovarajuće oblike i sredstva za učenje manjinskih jezika zaštićenih Poveljom o jezicima u svim fazama obrazovanja te informiše učenike i roditelje o ponudi i motiviše ih da je koriste;
- uspostavi sistem finansiranja kulturnih aktivnosti i objekata vezanih za manjinske jezike;
- poveća sredstva opštinama za osnivanje ili proširenje kulturnih centara koji promovišu susrete i zajedničke interese kako bi se prevazišle etničke granice, posebno među mladima;
- se zalaže za uvođenje romskog jezika, kao i sadržaja o historiji i kulturi Roma, u nastavne planove i programe škola i udžbenike.

Prava/učešće manjina

- osigura izvršenje presuda domaćih sudova u predmetima diskriminacije koji se tiču pripadnika nacionalnih manjina;
- provede analizu potreba i interesa osoba koje pripadaju nacionalnim manjinama s ciljem očuvanja, daljeg razvoja i zaštite njihove kulture, identiteta i jezika;
- unaprijedi status vijeća nacionalnih manjina, dodjeljujući im zakonske ovlasti u različitim parlamentarnim tijelima;
- ojača kapacitete Nacionalne kontakt tačke za Rome pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice kako bi se osigurao adekvatan razvoj i implementacija strateškog okvira (Akcionog plana Bosne i Hercegovine za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period 2026–2030) i efikasna međuinstitucionalna saradnja za podizanje svijesti o anticiganizmu;
- poveća svijest o Povelji o jezicima i uspostavi strukturisanu politiku koja olakšava njenu primjenu.

LGBTI

- osigura i implementira pravni okvir koji omogućava priznanje i zaštitu istospolnih zajednica;
- osigura da domaće zakonodavstvo garantuje brz, transparentan i dostupan postupak za pravno priznavanje rodnog identiteta;
- osigura profesionalan i respektabilan odnos prema LGBTI osobama od strane svih relevantnih pružalaca usluga, uključujući policiju, državne službenike te stručne osobe u oblasti zdravstva i obrazovanja.

Govor mržnje/krivična djela počinjena iz mržnje

- garantuje sveobuhvatno evidentiranje nasilnih incidenata motivisanih predrasudama kroz unapređenje baze podataka Visokog sudskog i tužilačkog vijeća;
- osigura provođenje potpunih i vjerodostojnih istraga o incidentima nasilja i mržnje prema LGBTI osobama;
- unaprijedi kapacitete različitih aktera za adekvatno reagovanje na govor mržnje i promovisanje narativa kojima se suprotstavlja govoru mržnje;
- smanji netoleranciju i mržnju kroz rad sa vjerskim i sportskim zajednicama, školama, kao i poslovnim sektorom;
- intenzivira edukacije o borbi protiv mržnje za službenike organa za provođenje zakona i članove pravosuđa;
- proširi mandat Centralne izborne komisije (CIK) koji će obuhvatati i reagovanje na govor mržnje tokom izbornih kampanja.

Migranti, izbjeglice i tražioci azila

Potreba za rješavanjem izazova u kontekstu ljudskih prava izbjeglica i migracija istaknuta je, između ostalog, u Deklaraciji iz Reykjavika, koja ponovno potvrđuje obavezu poštivanja ljudskih prava migranata i izbjeglica te podrške državama na prvoj liniji odgovora kroz postojeće okvire Vijeća Evrope.

Dana 20. avgusta 2023. godine, Dom naroda Bosne i Hercegovine usvojio je Zakon o strancima, kojim su unesene ispravke u mehanizam „zabrane vraćanja“ kao glavni stub politike međunarodne zaštite. U posljednjim godinama upravljanje migracijama se kontinuirano unapređuje, uključujući i poboljšanje uslova za migrante smještene u privremenim prihvatnim centrima.³⁸

38. "Godišnji izvještaj Evropske komisije za 2024. godinu - Bosna i Hercegovina".

U tom kontekstu, tehnička saradnja bi mogla dodatno:

- unaprijediti pravni, politički i regulatorni okvir i podstaknuti usklađivanje politika i praksi u vezi s prijemom, azilom i pritvorom sa evropskim standardima, uključujući posebne garancije za dodatnu zaštitu ranjivih osoba, posebno migrantske djece;
- razviti stručna znanja relevantnih institucija, stručnih osoba u pravosuđu, organima za provođenje zakona, pravnika i drugih stručnih osoba u oblasti migracija i azila, između ostalog, i u pogledu poštivanja ljudskih prava migranata, izbjeglica i tražilaca azila u skladu s evropskim standardima;
- ojačati kapacitete nadležnih organa za primjenu djelotvornih alternativa pritvoru stranaca i osigurati da se pritvor primjenjuje isključivo kao posljednja mjera kada se sve druge mjere iscrpe, uz odgovarajuće procesne garancije i u adekvatnim uslovima;
- poboljšati pravni status lica koja su pod supsidijarnom zaštitom;
- osigurati pružanje podrške i programa interkulturalne inkluzije migrantima, izbjeglicama i interno raseljenim osobama na lokalnom nivou koristeći višeslojni pristup koji olakšava saradnju i upravljanje politikama migracija i integracije između vlasti na višem nivou i lokalnih vlasti;
- osigurati adekvatno finansiranje aktivnosti za sticanje prihoda za povratnike i riješiti problem njihovog nepovoljnog položaja u pogledu socijalnih prava;
- uključiti rodnu analizu i perspektivu u mjere integracije za izbjeglice i korisnike supsidijarne zaštite.

Očekivani ishodi

Zabrana diskriminacije, raznolikost i inkluzija, Romi i putujući narodi, nacionalne manjine, regionalni ili manjinski jezici, LGBTI osobe

- Unaprijeđeni institucionalni kapaciteti državnih i lokalnih organa, uključujući tijela za jednakost, organe za provođenje zakona i pravosuđe, za suzbijanje diskriminacije, govora mržnje, rasizma i netrpeljivosti na svim osnovama, kao i za poštovanje prava pripadnika manjina, u skladu sa standardima i najboljim praksama Vijeća Evrope.
- Unaprijeđeni kapaciteti državnih i lokalnih organa za planiranje i realizaciju politika i planova za održivu društvenu uključenost marginalizovanih zajednica, uključujući Rome.
- Unaprijeđeni kapaciteti Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice za podizanje svijesti drugih institucija o normativnom okviru za govor mržnje i za planiranje politika za suzbijanje ove pojave.
- Uspostavljen okvir politika za manjinske jezike u skladu sa evropskim standardima.
- Osažena Institucija ombudsmena za ljudska prava da efikasno reaguje na diskriminaciju i netrpeljivost, u skladu sa nadležnostima koje ima kao domaće tijelo za jednakost. Unaprijeđeni kapaciteti policije, tužilaštava i sudova za otkrivanje, provođenje istraga, zastupanje optužnica i donošenje presuda u predmetima krivičnih djela počinjenih iz mržnje, uključujući djela protiv LGBTI osoba i drugih ranjivih grupa, u skladu sa konkretnim preporukama ECRI-ja za BiH.
- Povećana svijest među nedržavnim subjektima, uključujući obrazovne radnike, mlade, vjerske zajednice, sport sportske organizacije i civilno društvo, o opasnostima mržnje, diskriminacije, stereotipa i s njima povezanog nasilja u društvu.

Glavni domaći partneri

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i nacionalna kontakt osoba za Rome u okviru Ministarstva, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike (Federacija Bosne i Hercegovine), Federalno ministarstvo zdravstva (Federacija Bosne i Hercegovine), Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, ministarstva pravde (Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova (Federacija Bosne i Hercegovine), Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke (Federacija Bosne i Hercegovine), Ministarstvo obrazovanja i kulture Republike Srpske, Ministarstvo za evropske integracije i međunarodnu saradnju Republike Srpske, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlamentarni odbor za ljudska prava, vijeća nacionalnih manjina (Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), Agencija za ravnopravnost spolova, mehanizmi za ravnopravnost spolova u oba entiteta, agencije za državnu službu na državnom i entitetskom nivou, Vlada Brčko distrikta, tužilaštva (Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska, distrikt i kantoni), Regulatorna agencija za komunikacije (RAK) Bosne i Hercegovine, Odbor za Rome Bosne i Hercegovine, centri za edukaciju sudija i tužilaca u oba entiteta, Vijeće za štampu Bosne i Hercegovine, opštine, ostali relevantni organi, civilno društvo i mediji.

Migranti i izbjeglice

- Unaprijeđeno domaće zakonodavstvo i okvir politika u oblasti migracija i azila, u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima.
- Unaprijeđene zaštitne mjere za ranjive osobe u kontekstu migracija i azila, uključujući i putem promocije brige porodičnog tipa za djecu bez pratnje.
- Unaprijeđeni kapaciteti nadležnih organa za osiguravanje adekvatnog životnog standarda i dostojanstvenih uslova u prihvatnim centrima.
- Unaprijeđeni kapaciteti nadležnih organa za planiranje i primjenu djelotvornih alternativa pritvoru migranata i osiguravanje da se pritvor primjenjuje isključivo kao krajnja mjera, uz odgovarajuće procesne mjere zaštite i adekvatne uslove.
- Unaprijeđen pristup migranata, izbjeglica i raseljenih osoba uslugama podrške i međukulturalnim programima inkluzije na lokalnom nivou, uz primjenu pristupa koji podrazumijeva učešće različitih nivoa vlasti koji omogućava saradnju i upravljanje politikama u oblasti migracija i integracije između državnih i lokalnih organa.

Glavni domaći partneri

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, ministarstva pravde (Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), Institucija ombudsmena za ljudska prava, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, vrhovni sudovi (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), Apelacioni sud Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, VSTV Bosne i Hercegovine, parlamenti na svim nivoima, domaći zakonodavci i donosioci politika, centri za edukaciju sudija i tužilaca (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), pravnici i članovi pravosuđa (sudije, advokati, tužioci, osoblje angažovano na pružanju pravne pomoći), agencije za provođenje zakona, državni zastupnici BiH pred Evropskim sudom za ljudska prava, državni službenici, pravni fakulteti, OCD.

2.3.3 Prava djece

Djeca trpe značajne posljedice zbog nasilja različitih vidova i u različitim ambijentima, nemogućnosti pristupa pravdi i mogućnostima učešća, izazova vezanih za tehnološki razvoj (uključujući UI), kao i siromaštva, društvene isključenosti i diskriminacije. Manjkavosti u propisima, uslugama socijalne i dječje zaštite, obrazovanju i starateljstvu dodatno povećavaju njihovu izloženost kršenju ljudskih prava. Prava i potrebe djece često bivaju zanemareni zbog ograničenog pristupa domaćoj i međunarodnoj pravnoj zaštiti i poteškoća u ostvarivanju prava na izražavanje mišljenja. Kao što je ponovljeno u [Strategiji za zaštitu prava djeteta \(2022-2027\)](#), Vijeće Evrope je posvećeno garantiranju djelotvorne zaštite prava djece, kao što su zaštita od nasilja, jednake mogućnosti i društvena uključenost, pristup i sigurno korištenje tehnologija, pravosuđe prilagođeno potrebama djece, omogućavanje svakom djetetu da iznese svoje mišljenje i prva djeteta u kriznim i vanrednim situacijama.

Bosna i Hercegovina je ratifikovala Konvenciju Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe (Lanzarote konvencija) 2013. godine, ali ne postoji mehanizam za osiguravanje njene primjene.

Institucija ombudsmena za ljudska prava je u 2023. godini zaprimila 231 žalbu zbog kršenja prava djece, što ukazuje na umjereni trend rasta, ali i na potrebu za poboljšanjem primjene pravne zaštite prilagođene potrebama djece u Bosni i Hercegovini, uključujući djecu pripadnike nacionalnih manjina, djecu migrante i djecu sa invaliditetom. U aprilu 2024. Institucija ombudsmena za ljudska prava je objavila specijalni izvještaj o maloljetničkim brakovima u kojem je zaključeno da su siromašna djeca, posebno djeca pripadnici romske zajednice, izložena većem riziku. Evropska komisija je u svom izvještaju za 2024. godinu konstatovala da nisu preduzeti nikakvi koraci na izradi i usvajanju novog akcionog plana o zaštiti djece koji bi zamijenio akcioni plan za period 2015-2018. Novi akcioni plan za period 2025-2029. je u međuvremenu izrađen i predstavljen Vijeću za djecu Bosne i Hercegovine, a 12. februara 2025. godine Vijeće Ministara je donijelo Odluku o izmjeni i dopuni Odluke o formiranju Vijeća za djecu Bosne i Hercegovine kojom se u rad ovog savjetodavnog tijela uključuju djeca i mladi radi garantovanja bolje zaštite njihovih prava.

Premda u periodu od 2022. do 2025. godine nije bilo formalnih aktivnosti saradnje, priprema izvještaja o domaćim inicijativama doprinijela je podizanju svijesti o zaštiti djece od seksualne zloupotrebe i odgovarajućem pristupu pravdi.

Eventualna tehnička saradnja u ovoj oblasti bi se mogla planirati na osnovu preporuka Lanzarote komiteta u kojima se Bosna i Hercegovina poziva da preduzme sljedeće:³⁹

- da u domaće zakonodavstvo uvede definiciju „materijala o seksualnoj zloupotrebi djece“ u skladu sa „Terminološkim smjernicama za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe“;
- da djecu informiše o rizicima seksualnog iskorištavanja i zloupotrebe posredstvom informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT) u opštem kontekstu seksualnog obrazovanja;
- da osigura da podučavanje ili obučavanje o pravima djece i njihovoj zaštiti bude obavezno za osobe koje imaju redovne kontakte s djecom. Da te osobe budu osposobljene za identifikaciju svake situacije seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe djece te da budu obaviještene o mogućnosti prijavljivanja službama za zaštitu djece slučajeva u kojima postoje „opravdani razlozi“ za sumnju da je dijete žrtva;
- da osigura da djeca neće biti krivično gonjena zbog dijeljenja vlastitih seksualnih slika i/ili video zapisa sa drugim djetetom ako je to dijeljenje dobrovoljno, sporazumno i namijenjeno isključivo za njihovu ličnu upotrebu. Da osigura da se distribucija ili prenos od strane djece seksualno eksplicitnih slika i/ili video snimaka druge djece koje su ta djeca sama napravila krivično goni samo u krajnjem slučaju ako te slike ili video snimci predstavljaju „dječju pornografiju“ u skladu sa članom 20. stav 2. Lanzarote konvencije. Da seksualno iznuđivanje djece koje se odnosi na seksualne slike i/ili video snimke koje su djeca sama napravila bude predmet istrage i krivičnog gonjenja;
- da osigura postojanje organa za provođenje zakona i istražnih jedinica, službi ili osoba specijalizovanih za krivična djela protiv djece i seksualne delikte koje počinje djeca protiv druge djece koji pokrivaju cijelu teritoriju zemlje. Da u organima za provođenje zakona uvede funkciju identifikacije žrtava zaduženu za suzbijanje seksualnih delikata protiv djece počinjenih posredstvom IKT-a. Da organizira posebnu obuku o seksualnim deliktima počinjenim posredstvom IKT-a za službenike organa za provođenje zakona, tužioce i sudije;
- da preduzme neophodne zakonodavne ili druge mjere kojima se podstiče i pruža podrška osnivanju informativnih servisa za savjetovanje djece žrtava seksualnog iskorištavanja i zloupotrebe;
- da uspostavi nadležnost nad svim krivičnim djelima utvrđenim Lanzarote konvencijom počinjenim protiv svojih državljana ili osoba sa uobičajenim boravištem na svojoj teritoriji. Da ukine uslov

39. Vijeće Evrope (2023), Izvještaj Lanzarote komiteta o implementaciji, „Informacija – Bosna i Hercegovina“.

dvojne kažnjivosti za krivična djela seksualnog zlostavljanja, dječje prostitucije, proizvodnje „dječje pornografije“ i učešće djeteta u pornografskim predstavama;

- da ukine uslov da se krivični postupak može pokrenuti samo na osnovu prijave žrtve ili dojave organa države u kojoj je krivično djelo počinjeno.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđeni propisi, politike i prakse radi boljeg poštovanja, zaštite i unapređenja prava djeteta u skladu sa Konvencijom UN-a o pravima djeteta i odgovarajućim standardima Vijeća Evrope.
- Unaprijeđeni kapaciteti stručnog kadra u krivičnom pravosuđu uključenih u multidisciplinarne odgovore na (seksualno) zlostavljanje djece.
- Unaprijeđen pristup pravdi za djecu žrtve, uključujući sudske postupke prilagođene potrebama maloljetnika.
- Unaprijeđeni okviri i kapaciteti stručnog kadra u sistemu dječje zaštite, sa posebnim naglaskom na djeci pripadnicima manjina, djeci migrantima i djeci sa invaliditetom.
- Povećano učešće djece u izradi i realizaciji okvira i inicijativa javnih politika vezanih za prava djeteta.

Glavni domaći partneri

Ministarstva pravde, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, pravnici i drugi nadležni organi (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska, Brčko distrikt).

2.4 IZGRADNJA POVJERENJA U JAVNE INSTITUCIJE

Cilj ovog operativnog stuba je izgradnja povjerenja u javne institucije te, shodno tome, on obuhvata sljedeće potprograme:

- nezavisnost i efikasnost pravosuđa (uključujući i putem programa digitalizacije);
- zatvori – policija – lišavanje slobode.

Ove mjere će doprinijeti ostvarivanju ciljeva održivog razvoja (SDG) u Bosni i Hercegovini, a posebno cilja 4 (kvalitetno obrazovanje – podcilj 4.7), cilja 10 (smanjenje nejednakosti – podciljevi 10.2 i 10.3), cilja 11 (održivi gradovi i zajednice – podcilj 11.3), cilja 16 (mir, pravda i jake institucije – podciljevi 16.6, 16.7 i 16.10) i cilja 17 (partnerstvom do cilja – podciljevi 17.16 i 17.17).

2.4.1 Nezavisnost i efikasnost pravosuđa

Prijemom u članstvo Vijeća Evrope Bosna i Hercegovina se obavezala na provođenje reformi u cilju uspostavljanja profesionalnog i nezavisnog sistema sudova i tužilaštava i garantiranja odgovarajućeg finansiranja pravosuđa radi jačanja njegove nezavisnosti.

Kao što je istakao PSVE,⁴⁰ neophodno je kontinuirano raditi na usklađivanju četiri postojeća pravna sistema u zemlji i garantiranju dosljedne primjene sudske prakse.⁴¹ Na efikasnost pravosuđa i dalje negativno utiču dugi sudski postupci i opšte prisutno neizvršavanje odluka sudova opšte nadležnosti. Trajanje parničnih i privrednih postupaka se u posljednjih nekoliko godina produžilo zbog preko 2 miliona neriješenih predmeta, od čega se nekih 1,7 miliona predmeta odnosi na neplaćene račune.⁴²

Nova strategija reforme pravosuđa i prateći akcioni plan izrađeni u okviru inkluzivnog konsultativnog postupka još uvijek čekaju na usvajanje pred Vijećem ministara.

Venecijanska komisija se u nekoliko svojih uzastopnih mišljenja opširno osvrnula na pravosudnu reformu,⁴³ pitanje nacrta zakona o sudovima koji je uslov za članstvo u EU i funkcionisanje Ustavnog suda

40. Rezolucija Parlamentarne skupštine 2201 (2018) „Poštovanje obaveza i angažmana Bosne i Hercegovine“, paragraf 18.

41. Budući da entiteti i Brčko distrikt imaju vlastiti sudski sistem, u Bosni i Hercegovini postoje četiri zasebna pravosudna sistema koji nisu funkcionalno međusobno povezani.

42. Evropska komisija je stoga naglasila da entitetske propise treba hitno izmijeniti u cilju prenosa izvršenja malih i nespornih potraživanja sa sudova na profesionalne izvršitelje, „Godišnji izvještaj EK za 2024 – Bosna i Hercegovina“, str. 31.

43. Venecijanska komisija, CDL-AD(2024)015, Mišljenje o načinu izbora sudija Ustavnog suda; CDL-AD(2024)002, Mišljenje o određenim pitanjima u vezi sa funkcionisanjem Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, CDL-AD(2023)003, Mišljenje o nacrtu zakona o sudovima Bosne i Hercegovine, CDL-AD(2024)009, Privremeno nastavno mišljenje na prethodna mišljenja o nacrtu zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću. Etnička dimenzija se pojavljuje kao lajtmotiv u svim mišljenjima Venecijanske komisije u kojima se ističe uslov postojanja pravosuđa koje predstavlja narod te preporučuje izmjena postojećeg pozivanja na konstitutivne narode.

naglašavajući potrebu za reformom VSTV-a. Osnovan 2004. godine kao jedinstveno nezavisno tijelo za pravosuđe na cijeloj teritoriji, VSTV je zadužen za zaštitu pravosuđa od uplitanja politike i garantovanje profesionalnosti u radu istovremeno doprinoseći defragmentaciji pravosudne politike. Rad VSTV-a je, međutim, izazvao određene zabrinutosti nakon čega su uslijedili jednoglasni pozivi za usvajanjem novog sveobuhvatnog pravnog okvira koji će biti usklađen sa preporukama Venecijanske komisije te unaprijediti kapacitete VSTV-a za poboljšanje provođenja njegovih odluka i provođenje provjera integriteta kroz dodatni pristup informacijama. U drugoj polovini 2024. godine vlasti u Bosni i Hercegovini su izmijenile nacrt zakona o VSTV-u i pokrenule postupak javnih konsultacija. Izmijenjeni nacrt zakona je potom dostavljen Venecijanskoj komisiji na davanje dodatnog mišljenja. Venecijanska komisija je u martu 2025. godine donijela dodatno mišljenje u kojem je pozdravila veću usklađenost sa evropskim standardima te dala dodatne preporuke.⁴⁴

Zahvaljujući prethodnoj pomoći Vijeća Evrope ipak je ostvaren solidan napredak u unapređenju efikasnosti pravosudnog sistema u skladu sa standardima i alatima CEPEJ-a. CEPEJ je prepoznao Bosnu i Hercegovinu kao regionalni referentni primjer za unapređenje sistema upravljanja predmetima i statističkih alata, ističući postojanje pouzdanih, detaljnih statističkih podataka o predmetima, kadrovskim resursima i trajanju postupaka. Kvalitet pravosudnog sistema dodatno je unaprijeđen promovisanjem dobrih praksi i alata u oblasti cyber pravosuđa u cijeloj zemlji, kao i uvođenjem anketa o zadovoljstvu korisnika u određenim sudovima.

Namjenske strategije komunikacije u pet pilot sudova dodatno su doprinijele unapređenju transparentnosti i odgovornosti. Kapaciteti pravosudnog osoblja su unaprijeđeni kroz obuku od alatima CEPEJ-a vezanim za efikasnost rada sudova, a također su unaprijeđeni i rukovodni kapaciteti rukovodnog osoblja sudova. Kao glavni partner CEPEJ-a, VSTV je dobio pomoć u kreiranju platforme za prikaz podataka o radu pravosuđa koja građanima omogućava uvid u efikasnost rada sudova čime se unapređuje transparentnost pravosudnih institucija. VSTV je također dobio podršku u promovisanju medijacije i alternativnih načina rješavanja sporova u pravosuđu u skladu sa relevantnim standardima i alatima CEPEJ-a.

Vijeće Evrope je spremno da u okviru Akcionog plana konsoliduje svoj višedimenzionalni i sveobuhvatni pristup radi pružanja pomoći Bosni i Hercegovini u provođenju reformi u skladu sa preporukama Venecijanske komisije i standardima CEPEJ-a uz posvećivanje posebne pažnje sljedećim elementima:

- kontinuirana podrška radu VSTV-a, pilot sudova i centara za edukaciju sudija i tužilaca radi unapređenja efikasnosti i kvaliteta rada pravosudnog sistema u skladu sa alatima CEPEJ-a i najboljim evropskim praksama;
- garantiranje poštovanja principa pravne sigurnosti i dosljednosti sudske prakse;
- dalje unapređenje efikasnosti pravosuđa, uz posvećivanje posebne pažnje garantovanju prava na pravično suđenje u razumnim rokovima i smanjivanju broja neriješenih predmeta;
- dalje unapređenje kvaliteta usluga pravosudnog kadra kako bi se osiguralo donošenje odluka na osnovu tačnih zaključaka zasnovanih na podacima, uz posvećivanje posebne pažnje usklađivanju sudske prakse pomoću alata informacionih tehnologija (IT) i veću primjenu elektronskih spisa;
- jačanje integriteta i vraćanje povjerenja javnosti u pravosuđe.

44. Venecijanska komisija, CDL-AD(2025)004, Nastavno mišljenje na prethodna mišljenja o nacrtu zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđen kvalitet i efikasnost pravosudnog sistema u skladu sa standardima i alatima CEPEJ-a (uključujući upravljanje predmetima, statističke podatke o radu pravosuđa i platforme za prikaz podataka o efikasnosti rada pravosuđa, upravljanje vremenom i smanjivanje broj neriješenih predmeta, cyber pravosuđe i ankete zadovoljstva korisnika sudova).
- Proširena odjeljenja za sudsku praksu u odabranim sudovima, koja rade u skladu sa najboljim evropskim praksama.
- Poboljšana usklađenost i dosljednost sudske prakse kroz podršku i uspostavljanje odjela za sudsku praksu u sudovima različitih nivoa.⁴⁵
- Unaprijeđeni kapaciteti u pravosuđu vezani za funkcionalne IT alate radi daljeg ujednačavanja sudske prakse i usklađivanja sa presudama Evropskog suda.

Glavni domaći partneri

Ministarstva pravde (Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), VSTV Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Apelacioni sud Brčko distrikta, vrhovni sudovi (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, Narodna skupština Republike Srpske, predsjednici sudova, glavni tužioci, sudije i tužioci, administrativno osoblje sudova, advokatske komore (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), centri za edukaciju sudija i tužilaca (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), Pravosudna komisija Brčko distrikta, pravni fakulteti univerziteta u Bosni i Hercegovini.

2.4.2 Zatvori – policija – lišavanje slobode

Nakon posjete 2021. godine u okviru koje je provjeravano postupanje sa osobama uhapšenim i pritvorenim od strane različitih policijskih agencija na državnom entitetskom i kantonalmom nivou, CPT je izrazio ozbiljnu zabrinutost zbog brojnih navoda o fizičkom zlostavljanju osoba lišenih slobode od strane službenika organa za provođenje zakona. Također je ukazano na slab napredak u području zdravstvene zaštite zatvorenika, posebno u smislu lošeg stanja vezanog za preventivne zdravstvene preglede i vođenju evidencije o povredama.

CPT je u septembru 2024. godine proveo desetu periodičnu posjetu Bosni i Hercegovini u okviru koje su procjenjivane mjere preduzete radi provođenja prethodnih preporuka te provjeravano postupanje sa korisnicima tri doma socijalne zaštite u oba entiteta i položaj stranih državljana lišenih slobode u skladu sa važećim propisima o migraciji.

Pomoć u okviru Akcionog plana za period 2022-2025. je bila usmjerena na unapređenje znanja i vještina policijskih službenika vezanih za postupanje sa osobama lišenim slobode, upoznavanje sa tehnikama vođenja informativnih razgovora u policiji i izradu protokola za obezbjeđivanje skupova. Razvojem kapaciteta struktura za obuku i uvođenjem novih operativnim procedura u više policijskih agencija u Bosni i Hercegovini utrt je put daljoj primjeni pristupa zasnovanog na poštovanju ljudskih prava. Pored toga, pružana je i pomoć u unapređenju tretmana i rehabilitacije počinitelja krivičnih djela sa duševnim smetnjama.

Nakon usvajanja izmjena i dopuna Zakona o Ombudsmenu u avgustu 2023. godine, kojima je Institucija ombudsmana imenovana za Preventivni mehanizam za sprečavanje mučenja i zlostavljanja, pružana je pomoć u izradi metodologije obavljanja posjeta i procjene uslova u ustanovama u kojima se nalaze osobe lišene slobode. Istovremeno, Vijeće Evrope je aktivno pružalo podršku u uvođenju integrisanog informacionog sistema za upravljanje zatvorima (IPMIS) za obradu i vođenje podataka o zatvorenicima što je doprinijelo unapređenju rada i nadzora zatvora u okviru multidisciplinarnog pristupa korištenju zatvorskog softvera.

Nakon usvajanja Strategije Bosne i Hercegovine za prevenciju i borbu protiv terorizma (2021-2026) i pratećeg akcionog plana, izrađeni su posebni alati, programi, procedure i moduli obuke za zatvorsko osoblje angažovano na poslovima upravljanja i rehabilitacije NEZ, također radi sprečavanja daljnje radikalizacije u zatvoru i nakon puštanja na slobodu. Jedinostveni alati za NEZ su usvojeni i uspješno primijenjeni, naročito u Državnom zatvoru u kojem su NEZ trenutno smješteni na centralizovan način. Državni zatvor bi trebao postati regionalni centar izvrsnosti koji će služiti centar za pitanja radikalizacije u zatvorima i upravljanje NEZ. Pored toga, zatvorske operativne jedinice koje su uspostavljene u svim zatvorima su se pokazale kao dragocjen resurs za prikupljanje i analizu podataka i razmjenu informacija sa agencijama za provođenje zakona, čime se olakšava međuagencijska saradnja.

45. To podrazumijeva dodatnu podršku odjelima za sudsku praksu uspostavljenim na nivou najviših sudova, kao i podršku u uspostavljanju odjela za sudsku praksu u odabranim drugostepenim sudovima.

U okviru Akcionog plana dodatni napori bi se mogli uložiti u osiguravanje poštovanja ljudskih prava u radu policije i unapređenje praksi provođenja zakona, institucionalnu izgradnju i unapređenje kapaciteta Preventivnog mehanizma, kao i u daljnje unapređenje uslova za resocijalizaciju i reintegraciju forenzičkih pacijenata.

Nadalje, pomoć bi se mogla pružiti za unapređenje kapaciteta kazneno-popravnih ustanova, uključujući upravljanje zatvorima, unapređenje zaštitnih mehanizama protiv zlostavljanja, stvaranje uslova koji povoljno utiču na rehabilitaciju vodeći računa o specifičnostima ranjivih grupa u zatvoru (žene, maloljetnici itd), kao i unapređenje zdravstvene zaštite zatvorenika. Posebna pažnja bi se mogla posvetiti osiguravanju održivosti mjera za sprečavanje radikalizacije u zatvorima i analizi izvodljivosti uvođenja probacijske službe/službi u Bosni i Hercegovini, pošto su organi izrazili veliko interesovanje u tom pogledu.

Tehnička saradnja u ovoj oblasti biće planirana tako da se odgovori na preporuke CPT-a, kao i drugih međunarodnih partnera,⁴⁶ u kojima se Bosna i Hercegovina poziva da preduzme sljedeće:⁴⁷

- da provede reformu zatvora, uz obraćanje posebne pažnje na unapređenje upravljanja zatvorima, tretmana i rehabilitacije različitih kategorija zatvorenika, unapređenje zdravstvene zaštite u zatvorima, modernizaciju obuke osoblja, daljnji rad na digitalizaciji u saradnji sa drugim relevantnim agencijama, uvođenje probacijske službe/službi, uključujući regulatorni okvir i mjere institucionalne izgradnje, kao i njegovanje proaktivne kulture protiv zlostavljanja, interno i eksterno.
- da modernizuje rad policije, uključujući podršku u usklađivanju postojećih praksi u radu policije sa međunarodnim standardima zaštite podataka, promoviranju poštovanja ljudskih prava u okviru početne obuke i stručnog usavršavanja, izradi strategija za suzbijanje zlostavljanja u saradnji sa tužilaštvima i policijom, unapređenju mehanizama za praćenje rada policije, odgovornosti i integriteta službenika organa za provođenje zakona;
- da unaprijedi brigu o forenzičkim pacijentima, osigura stručni kadar koji postoji u Specijalnoj bolnici za psihijatriju Sokolac u drugim bolnicama i ustanovama u koje se smještaju forenzički pacijenti radi provođenja svrsishodnih programa tretmana i predotpusnih intervencija radi efikasnije rehabilitacije i resocijalizacije u saradnji sa lokalnom zajednicom. Proširivanje mreže dobrih praksi srazmjerno doprinosi unapređenju protokola zaštite i sigurnosti u smislu poštovanja ljudskih prava;
- da unaprijedi kapacitete Institucije ombudsmena za ljudska prava, a posebno Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM) za izvršavanje poslova iz njegove nadležnosti i podizanje svijesti zatvorskeg osoblja, civilnog društva te samih osoba lišenih slobode o svojim nadležnostima, te da preventivnom mehanizmu pomogne u efikasnoj saradnji sa istražnim organima u prijavljivanju navodnog zlostavljanja;
- da osigura održivu primjenu mjera i politika za sprečavanje radikalizacije u svim zatvorima u Bosni i Hercegovini, jednoobraznu primjenu posebnih alata, programa i protokola za NEZ, kao i primjenu pristupa međuresorne saradnje u rehabilitaciji NEZ tokom izdržavanja zatvorske kazne i njihovoj reintegraciji u društvo.

46. Pristup koji podrazumijeva saradnju Vijeća Evrope i EU u poređenju rezultata monitoringa CPT-a i izvještaja EU o napretku omogućava zajedničku procjenu preduzetih mjera za ispunjavanje očekivanih standarda.

47. Vijeće Evrope (2021), „Izvještaj CPT-a za Bosnu i Hercegovinu“.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđeni mehanizmi zaštite od zlostavljanja u zatvorima, unaprijeđen regulatorni i institucionalni okvir za izvršenje krivičnih sankcija, uključujući digitalno upravljanje podacima i razmjenu informacija između institucija, unaprijeđeni kapaciteti osoblja za upravljanje, rehabilitaciju i zdravstvenu zaštitu zatvorenika, uz vođenje računa o specifičnim potrebama ranjivih grupa u pritvoru.
- Izrađen zakonodavni okvir i ispunjeni preduslovi za institucionalnu organizaciju probacijske službe/službi.
- Bolja usklađenost rada policije sa međunarodnom standardima, uključujući strategije i prakse za suzbijanje zlostavljanja, efikasnu saradnju između policije i tužilaštva, funkcioniranje mehanizama za praćenje rada policije i veću odgovornost i integritet službenika organa za provođenje zakona.
- Unaprijeđena briga o forenzičkim pacijentima i provođenje programa tretmana i predotpusnih intervencija.
- Unaprijeđeni kapaciteti i uloga Institucije ombudsmena za zaštitu ljudskih prava u svjetlu proširenih nadležnosti za sprečavanje zlostavljanja.
- Organi u potpunosti preuzeli odgovornost za primjenu alata za sprečavanje radikalizacije, posebnih programa upravljanja NEZ i protokola reintegracije, uključujući planske kontinuirane mjere kojima se osigurava njihova jednoobrazna primjena u različitim agencijama.

Glavni domaći partneri

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, Ministarstvo zdravlja Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Obavještajno-sigurnosna agencija, SIPA, Granična policija Bosne i Hercegovine, Služba za poslove sa strancima, Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, sudska policija (Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska, Brčko distrikt) i Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, Federalno tužilaštvo (Federacija Bosne i Hercegovine), Republičko javno tužilaštvo Republike Srpske, Tužilaštvo Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

2.5 JAČANJE SIGURNOSTI, ZAŠTITE I INTEGRITETA DRUŠTVA I POJEDINACA

Cilj ovog operativnog stuba je garantovanje sigurnosti, zaštite i integriteta društva i pojedinaca te, shodno tome, on obuhvata sljedeće potprograme:

- korupcija – pranje novca – privredni kriminal
- digitalni izazovi: umjetna inteligencija – kompjuterski kriminal – zaštita podataka
- integritet i upravljanje u sportu

Ove mjere će doprinijeti ostvarivanju ciljeva održivog razvoja (SDG) u Bosni i Hercegovini, a posebno cilja 3 (zdravlje i blagostanje – podcilj 3.6 i 3.9), cilja 4 (kvalitetno obrazovanje – podcilj 4.7), cilja 5 (rodna ravnopravnost – podcilj 5.2), cilja 10 (smanjenje nejednakosti – podcilj 10.3), cilja 11 (održivi gradovi i zajednice – podcilj 11.1 i 11.2) i cilja 16 (mir, pravda i jake institucije – podcilj 16.1, 16.2, 16.3, 16.4, 16.5 i 16.7).

2.5.1 Korupcija – pranje novca – privredni kriminal

U periodu između 2012. i 2024. godine [rezultat](#) Bosne i Hercegovine u [Indeksu percepcije korupcije](#) organizacije Transparency International progresivno je pao sa 42 na 33.

Bosna i Hercegovina je ipak ostvarila određeni napredak u suzbijanju korupcije i pranja novca zahvaljujući jačanju svojih zakonodavnih i institucionalnih okvira. Vlasti su 2024. godine usvojile Zakon o sprečavanju sukoba interesa u institucijama na nivou Bosne i Hercegovine i Strategiju za borbu protiv korupcije i Akcioni plan 2024-2028. što je u skladu sa dugogodišnjim preporukama GRECO-a i zahtjevima EU. Slično tome, vlasti su u februaru 2024. godine usvojile Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma na državnom nivou. Uz podršku Vijeća Evrope, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je također usvojilo procjenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma povezanih sa virtuelnom imovinom i pružiocima usluga povezanih sa virtuelnom imovinom za period 2024-2027. te prateći akcioni plan. Pored toga, usvojena je nova strategija za borbu protiv korupcije na državnom nivou za period 2024-2028. i akcioni plan za njenu realizaciju čime je stvoren okvir za dalji rad. Zahvaljujući stručnoj pomoći pruženoj u okviru Akcionog plana za period 2022-2025. finaliziran je nacrt izmjena i dopuna Zakona o finansiranju političkih stranaka čime je on usklađen sa međunarodnim standardima. [Kongres](#) je konstatirao da je CIK na lokalnim

izborima 2024. proaktivno radio na suzbijanju na suzbijanju izborne korupcije, ali da je potrebno dalje raditi na podizanju svijest o ovom pitanju.

Uprkos tome, stepen provođenja preporuka GRECO-a iz četvrtog kruga evaluacije⁴⁸ pod nazivom „Sprečavanje korupcije među članovima parlamenta, sudijama i tužiocima“ i petog kruga evaluacije pod nazivom „Sprečavanje korupcije i promicanje integriteta u centralnim vladama (najviše izvršne funkcije) i agencijama za provođenje zakona i dalje je nizak.

U [Izveštaju o usklađenosti u petom krugu evaluacije](#) usvojenom u novembru 2024, GRECO je konstatovao da provjere integriteta osoba kojima su povjerene najviše izvršne funkcije nisu uvedene, osim za članove Vijeća ministara. Nisu riješena još neka pitanja, kao što su uvođenje pravila o načinu na koji osobe na najvišim izvršnim funkcijama stupaju u kontakte sa lobistima, mjere za povećanje transparentnosti postupka donošenja zakona i osiguravanje odgovarajućih finansijskih i ljudskih resursa Agenciji za sprečavanje korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije. Što se tiče agencija za provođenje zakona, GRECO je istakao da formalni mehanizam redovnih provjera integriteta, koje su usmjerene na potencijalni sukob interesa, moraju biti uvedene za sve policijske službenike. Od vlasti se također očekuje da preduzmu dodatne mjere radi garantovanja transparentnosti i javnog nadzora konkursa za postavljanje višeg rukovodstva. Moraju se uložiti dodani naponi must vezani za ravnomjernu zastupljenost spolova, rotaciju osoblja i sprečavanje sukoba interesa (u službi i nakon napuštanja agencije za provođenje zakona). Okvir za zaštitu zviždača treba suštinski poboljšati.

U [„Izveštaju o petom krugu uzajamne evaluacije“](#), objavljenom u decembru 2025, tijelo Vijeća Evrope zaduženo za praćenje provođenja mjera za suzbijanje pranja novca, MONEYVAL, pozvalo je Bosnu i Hercegovinu da unaprijedi mjere za suzbijanje pranja novca i finansiranja terorizma.

U procjeni se ističe umjerena efikasnost u razumijevanju rizika, međunarodnoj saradnji, korištenju obavještajnih podataka i istragama pranja novca/finansiranja terorizma. U evaluaciji je također istaknuta potreba za temeljnim poboljšanjima u primjeni finansijskih sankcija UNA- i identifikaciji i ublažavanju rizika od finansiranja terorizma u neprofitnom sektoru. Iako su istrage pranja novca rezultirale osuđujućim presudama, one su samo djelimično usklađene sa profilom rizika zemlje, a neophodno je i značajno unapređenje po pitanju oduzimanja imovine. Ocijenjeno je da krivično gonjenje i osuđujuće presude u oblasti finansiranja terorizma nisu u skladu sa profilom rizika zemlje te da postoje ograničenja u razumijevanju rizika. Sektori kao što su notari i finansijske institucije i određene nefinansijske organizacije i samostalne profesije (DNFBP) zaostaju u primjeni pojačanih kontrola politički eksponiranih lica. Provođenje mjera za sprečavanje zloupotrebe pravnih lica i dalje je otežano zbog nedovoljne koordinacije na državnom nivou. Međunarodna saradnja je uglavnom zadovoljavajuća, ali agencije za provođenje zakona nisu proaktivne u iniciranju policijske saradnje u vezi sa rizicima finansiranja terorizma. Na osnovu ovih rezultata, MONEYVAL je odlučio da provede postupak pojačanog praćenja.

Evropska komisija je u svom izvještaju o Bosni i Hercegovini iz 2024. također istakla nedostatke u određenim oblastima ukazujući na nepotpuno uspostavljen institucionalni okvir i na nekoordiniranost i neefikasnost rada tijela za sprečavanje korupcije.

Istaknuto je da se zamrzavanje, upravljanje i oduzimanje nezakonito stečene imovine neefikasno ne obavlja efikasno te da ured za oduzimanje imovinske koristi na državnom nivou još uvijek nije uspostavljen ili imenovan. Registri stvarnog vlasništva, sa pristupnom tačkom za nadležne organe, još uvijek nisu uspostavljeni.⁴⁹

Pored tekuće realizacije akcionih planova za provođenje državne strategije za borbu protiv organizovanog kriminala 2023-2026 efikasno razbijanje kriminalnih organizacija u Bosni i Hercegovini je otežano zbog neusklađenosti krivičnih zakona i nedostatka odgovarajuće institucionalne koordinacije, uključujući između policije i tužilaštva.⁵⁰

Tehnička saradnja u ovoj oblasti biće planirana na osnovu izvještaja i zaključaka relevantnih mehanizama Vijeća Evrope za monitoring i stručnih savjetodavnih tijela⁵¹, kao i na osnovu rezultata podrške pružene u okviru Akcionog plana za period 2022-2025. u cilju ostvarivanja sljedećeg:

- unapređenje i standardizacija provjera integriteta i mehanizama za sprečavanje sukoba interesa osoba na najvišim izvršnim funkcijama, uključujući uvođenje kvalitetnih postupaka provjere prije imenovanja, osiguranje redovnih detaljnih provjera integriteta i unapređenje sistema prijavljivanja imovine;

48. Pogledati GRECO (2023), „Drugi preliminarni izvještaj o usklađenosti u četvrtom krugu evaluacije“ i GRECO (2024), „Treći preliminarni izvještaj o usklađenosti u četvrtom krugu evaluacije“.

49. „Godišnji izvještaj EK za 2024 – Bosna i Hercegovina“.

50. Ibid.

51. „Peti ciklus evaluacije u Bosni i Hercegovini. Sprečavanje korupcije i promicanje integriteta u centralnim vladama (najviše izvršne funkcije) i agencijama za provođenje zakona“ i „Izveštaj o petom krugu uzajamne evaluacije, Bosna i Hercegovina, Mjere za suzbijanje pranja novca i finansiranja terorizma“.

- dopuna postojećih etičkih kodeksa SIPA-e praktičnim smjernicama; unapređenje obavezne obuke na temu etike i integriteta za novouposlene i postojeće osoblje te osiguravanje redovnih sigurnosnih provjera vezanih za integritet;
- unapređenje kapaciteta Agencije za sprečavanje korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije za efikasno izvršavanje poslova;
- unapređenje transparentnosti i mjera za ograničavanje rizika od sukoba interesa u svim fazama rada u službi;
- značajno unapređenje okvira za zaštitu zviždača;
- unapređenje opšte efikasnosti SPN/FTA, između ostalog kroz daljnje usavršavanje vještina i znanja tijela za nadzor DNFBP-ova za identifikaciju specifičnih sektorskih rizika, koordinaciju praksi nadzora i sistematsko prikupljanje podataka o rizicima radi osiguranja dosljednog pristupa zasnovanog na procjeni rizika u svim sektorima;
- unapređenje mjera odvraćanja i odgovornosti kroz jačanje zakonodavnog okvira za ciljane finansijske sankcije;
- podrška politikama i postupcima usmjerenim na davanje prioriteta identifikaciji, istrazi i procesuiranju krivičnih djela pranja novca radi osiguranja usklađenosti postupaka sa profilom rizika zemlje, kao i odgovarajuću međunarodnu saradnju u vezi sa tim djelima, povezanim predikatnim krivičnim djelima i finansiranjem terorizma;
- unapređenje poznavanja i tumačenja krivičnih djela finansiranja terorizma u organima organa za provođenje zakona, tužilaštvima i sudovima;
- unapređenje kapaciteta nadležnih organa za provođenje finansijskih istraga, zastupanje optužnica i donošenje presuda u predmetima privrednog kriminala i jačanje zakonodavnog i institucionalnog okvira za oduzimanje imovine;
- provođenje procjena rizika radi temeljnijeg upoznavanja organa sa (i) prijetnjama i ranjivostima povezanim sa finansiranjem terorizma i (ii) rizicima finansiranja terorizma vezanim za neprofitne organizacije;
- provođenje detaljne procjene neprofitnih organizacija na osnovu procjene rizika radi osiguranja tačne identifikacije i upravljanja potencijalnim rizicima finansiranja terorizma što bi u konačnosti trebalo imati za rezultat prilagođeniji i efikasniji nadzor nad sektorom;
- unapređenje transparentnosti podataka o stvarnom vlasništvu, između ostalog i kroz podršku uspostavljanju registara stvarnog vlasništva sa adekvatnim, tačnim i ažurnim informacijama;
- unapređenje znanja nadležnih nadzornih organa u oblasti SPN/FTA o sektorskim i institucionalnim rizicima vezanim za (i) priređivače igara na sreću; (ii) notare; (iii) agente za prodaju nekretnina; (iv) trgovce plemenitim metalima i dragim kamenjem i (v) pružaoce korporativnih usluga.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđen i usklađen zakonodavni okvir i okvir politika u oblasti suzbijanja korupcije u skladu sa standardima i najboljim praksama Vijeća Evrope i drugim međunarodnim standardima i najboljim praksama.
- Unaprijeđena transparentnost, odgovornost i povjerenje javnosti u upravljanje kroz mehanizme za promovisanje integriteta, sprečavanje korupcije i neprimjerenog uticaja na odlučivanje u javnom sektoru.
- Unaprijeđene mjere sprečavanja i nadzora u oblasti SPN/FTA.
- Unaprijeđena transparentnost podataka o stvarnom vlasništvu, mjera odvratanja i sprečavanja zloupotrebe korporativnih subjekata u svrhu pranja novca i finansiranja terorizma.
- Unaprijeđeni kapaciteti organa za provođenje finansijskih istraga, zastupanje optužnica i donošenje presuda u predmetima korupcije, pranja novca i finansiranja terorizma.
- Unaprijeđene vještine i praksa domaćih organa za djelotvorno ulaženje u trag, oduzimanje i raspolaganje nezakonito stečenom imovinom, uključujući upravljanje tom imovinom.
- Unaprijeđeni kapaciteti organa za provođenje zakona za zaštitu zviždača.
- Usklađen pravni okvir za primjenu ciljanih finansijskih sankcija u skladu sa rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a 1267/1989 i 1988 te 1373, kao i odgovarajućim preporukama Organizacije za kontrolu i sprečavanje pranja novca.
- Unaprijeđeno poznavanje rizika finansiranja terorizma i sposobnosti za provođenje odgovarajućih korektivnih mjera u cilju njihovog smanjivanja.

Glavni domaći partneri

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Republike Srpske, Ministarstvo unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, tužilaštva (Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska i Brčko distrikt Bosne i Hercegovine), SIPA/Finansijsko-obavještajni odjel, Pravosudna komisija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, CIK Bosne i Hercegovine, supervizori bankarskog sektora (Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska), organi nadzora bankarskog sektora, Notarska komora Federacije Bosne i Hercegovine, uprave za inspeksijske poslove u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj i Direkcija za finansije Brčko distrikta, Agencija za sprečavanje korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, Komisija za odlučivanje o sukobu interesa u institucijama na nivou Bosne i Hercegovine.

2.5.2 Digitalni izazovi: umjetna inteligencija – kompjuterski kriminal – zaštita podataka

Umjetna inteligencija

[Okvirna konvencija o umjetnoj inteligenciji](#) i ljudskim pravima, demokratiji i vladavini prava Vijeća Evrope otvorena je za potpisivanje 5. septembra 2024. godine. Na svojoj 81. sjednici održanoj 12. juna 2025. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine prihvatilo je nacrt osnova za pristupanje BiH Okvirnoj konvenciji. U okviru Akcionog plana bi se, na zahtjev, mogla predvidjeti saradnja u ovoj oblasti, posebno u vidu tehničke i pravne stručne pomoći u izradi neophodnog okvira koji bi omogućio potpisivanje i naknadnu ratifikaciju ove konvencije. Pored toga, mogle bi se provesti aktivnosti razvoja kapaciteta na osnovu [Metodologije za procjenu rizika i uticaja sistema umjetne inteligencije sa aspekta ljudskih prava, demokratije i vladavine prava](#) (metodologija HUDERIA). Ovaj alat Vijeća Evrope pruža smjernice i strukturiran pristup provođenju procjena rizika i uticaja sistema UI. Očekivani učesnici su donosioci odluka u javnim ili privatnim tijelima, naročito one osobe uključene u uvođenje novih sistema UI ili njihovu daljnju upotrebu.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđen pravni okvir u oblasti tehnologija UI u cilju usklađivanja sa međunarodnim dobrim praksama i Okvirnom konvencijom Vijeća Evrope o umjetnoj inteligenciji i ljudskim pravima, demokratiji i vladavini prava.
- Unaprijeđeni kapaciteti donosilaca odluka u državnim i entitetskim organima i privatnom sektoru kako bi bili pripremljeni i mogli prepoznati potencijalne rizike tehnologija UI za ljudska prava, vladavinu prava i demokratiju kroz usvajanje i primjenu metodologije HUDERIA.

Glavni domaći partneri

Domaći organi koji učestvuju u izradi pravnih okvira ili propisa kojima se uređuju razvoj i primjena UI u okviru Strategije razvoja 2021-2027. koju je usvojio Parlament Federacije Bosne i Hercegovine; relevantni organi (državni i entitetski nivo) koji pružaju usluge zasnovane na umjetnoj inteligenciji; Agencija za zaštitu ličnih podataka Bosne i Hercegovine; advokatske komore (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska); i privatni sektor (npr. domaći i multinacionalni pružaoci usluga interneta, kompanije u IT industriji).

Kompjuterski kriminal

Bosna i Hercegovina je potpisnica Konvencije Vijeća Evrope o kompjuterskom kriminalu (Konvencija iz Budimpešte) i njenog Prvog dodatnog protokola o kažnjavanju djela rasističke i ksenofobične prirode učinjenih putem kompjuterskih sistema, dok još nije potpisnica Drugog dodatnog protokola o pojačanoj saradnji i otkrivanju elektronskih dokaza. Uprkos početnoj zabrinutosti nekih institucija u vezi s primjenom Drugog dodatnog protokola, Ministarstvo sigurnosti i Tužilaštvo Bosne i Hercegovine aktivno su se zalagali za njegovo potpisivanje. Do decembra 2024. godine osigurana su sva potrebna institucionalna odobrenja čime su stvoreni preduslovi da Bosna i Hercegovina potpiše ovaj protokol.

Pored toga, zemlja aktivno učestvuje u četvrtom krugu evaluacija koje provodi Komitet za računarski kriminal u svim državama potpisnicama.

Prema ranijoj procjeni međunarodnih eksperata domaće zakonodavstvo je samo djelimično usklađeno sa Konvencijom iz Budimpešte uz određeni broj manjkavosti koje treba riješiti na državnom nivou. Bosna i Hercegovina još uvijek nema posebnu strategiju za borbu protiv računarskog kriminala. Zbog svog složenog administrativnog uređenja zemlja nema nezavisan tim za odgovor na računarske incidente.

Dosadašnja podrška Vijeća Evrope u razvoju kapaciteta doprinijela je unapređenju međuagencijske saradnje i razmjene informacija, kao i institucionalnih kapaciteta za saradnju na međunarodnom nivou. Kriminalistički inspektori, tužioci i stručnjaci stekli su dodana znanja o digitalnim trendovima i prijetnjama, uključujući cyber napade pod pokroviteljstvom države, otpornost na ucjenjivački softver (ransomware), kripto valute i uticaj UI na digitalne istrage. Domaće zakonodavstvo je unaprijeđeno izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske iz 2021. godine u vezi sa elektronskim dokazima.

Oslanjajući se na rezultate dosadašnje saradnje Akcioni plan bi mogao dodatno osnažiti i podržati kapacitete policije i tužilaštava u bliskoj saradnji sa institucijama za obuku radi sistematskog uključivanja tema vezanih za kompjuterski kriminal u programe edukacije. Poseban naglasak će biti stavljen i na daljnje usklađivanje sa Konvencijom iz Budimpešte i drugim relevantnim instrumentima Vijeća Evrope, uključujući podršku očekivanim pravni reformama neophodnim za omogućavanje primjene Drugog dodatnog protokola uz Konvenciju o računarskom kriminalu o pojačanoj saradnji i otkrivanju elektronskih dokaza.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđen zakonodavni okvir i okvir politika u oblasti kompjuterskog kriminala i elektronskih dokaza u potpunosti u skladu sa Konvencijom iz Budimpešte i njenim protokolima.
- Poboljšana primjena koordiniranih politika i strategija cyber sigurnosti u nadležnim organima.
- Dodatno unaprijeđeni kapaciteti organa za otkrivanje, zapljenu i oduzimanje imovinske koristi pribavljene kompjuterskim kriminalom, sprečavanje pranja novca na internetu i osiguranje elektronskih dokaza.
- Pojačana međuagencijska saradnja za potrebe provođenja paralelnih finansijskih istraga u predmetima kompjuterskog kriminala.
- Unaprijeđene mjere za podsticanje mehanizama razmjene informacija i obavještajnih podataka o kompjuterskom kriminalu između javnog i privatnog sektora te između organa krivičnog pravosuđa i institucija/industrije cyber sigurnosti.
- Dodatno unaprijeđeni kapaciteti institucija uključenih u suzbijanje kompjuterskog kriminala za saradnju na međunarodnom nivou.
- Unaprijeđeni kapaciteti pravosudnih organa za krivično gonjenje i donošenje presuda u predmetima kompjuterskog kriminala i ocjenu elektronskih dokaza.

Glavni domaći partneri

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, tužilaštva (Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova (Federacija Bosne i Hercegovine), Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, SIPA, Agencija za zaštitu ličnih podataka Bosne i Hercegovine, Finansijsko-obavještajna jedinica, Finansijsko-obavještajni odjel, entitetski centri za obuku sudija i tužilaca, nacionalni i sektorski timovi za odgovor na računarske incidente/timovi za odgovor na cyber incidente, pravosuđe, privatni sektor, pružaoci usluga interneta (domaći i multinacionalni), udruženja banaka i kompanije za zaštitu sigurnosti informacija).

Zaštita podataka

Bosna i Hercegovina je potpisnica Konvencije o zaštiti lica u pogledu automatske obrade ličnih podataka. Zemlja je također ratifikovala Protokol kojim se izmjenjuje i dopunjuje Konvencija, kao i Dodatni protokol u vezi sa nadzornim tijelima i međunarodnom razmjenom podataka.

Trenutno se, međutim čini da zakonodavstvo Bosne i Hercegovine nije u potpunosti usklađeno sa međunarodnim standardima i potpisanim konvencijama. Postojeći propisi o zaštiti podataka se također i dalje tumače na način koji omogućava zaštitu privatnih, a ne javnih interesa, čime se ometa prevencija i suzbijanje korupcije.⁵² Vijeće Evrope je spremno da, na zahtjev, pruži namjensku pomoć po ovom pitanju.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđeni zakonski okviri za zaštitu podataka i pristup informacijama, u skladu sa ratifikovanim Konvencijom o zaštiti lica u pogledu automatske obrade ličnih podataka.
- Unaprijeđeni kapaciteti Agencije za zaštitu ličnih podataka za obavljanje poslova iz njene nadležnosti, posebno u pogledu podizanja svijesti.
- Unaprijeđeni kapaciteti uprava i drugih relevantnih aktera za omogućavanje pristupa informacijama uz istovremeno poštovanje principa zaštite ličnih podataka.

Glavni domaći partneri

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke (Federacija Bosne i Hercegovine), Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, Agencija za zaštitu ličnih podataka Bosne i Hercegovine, entitetski sudovi, organi za provođenje zakona, tužilaštva, centri za edukaciju sudija i tužilaca (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), advokatske komore (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), civilno društvo, prosvjetni radnici i drugi relevantni organi.

2.5.3 Integritet i upravljanje u sportu

Sport je važan segment društva pošto okuplja ljude oko vrijednosti kao što su poštovanje, jednakost, a posebno rodna ravnopravnost i pravičnost, i kao takav predstavlja sredstvo i alat za promociju principa i vrijednosti Vijeća Evrope. Zaštita integriteta sporta je ključna za očuvanje njegove društvene i obrazovne uloge. Međutim, sport se suočava sa složenim i stalno promjenjivim prijetnjama, kao što su doping, nasilje na sportskim događajima, manipulacija takmičenjima, korupcija, kršenje ljudskih prava i kršenje vladavine prava, što progresivno narušava povjerenje društva. Očuvanje integriteta sporta podrazumijeva posvećivanje posebne pažnje edukaciji i primjeni postojećih standarda, posebno u pogledu zaštite zviždača i fer antidoping disciplinskih postupaka.

52. „EC Godišnji izvještaj EK za 2024 – Bosna i Hercegovina“.

Bosna i Hercegovina je potpisnica Evropske konvencije o nasilju i nedoličnom ponašanju gledalaca na sportskim priredbama, a posebno na fudbalskim utakmicama, kao i Antidoping konvencije i njenog dodatnog protokola. Također je članica Proširenog parcijalnog sporazuma o sportu.

U ovoj oblasti bi se u okviru Akcionog plana mogla planirati tehnička saradnja u okviru koje bi se pružala podrška primjeni i ratifikaciji Konvencije o manipulaciji sportskim takmičenjima i Konvencije o integrisanom pristupu sigurnosti, zaštiti i uslugama na fudbalskim utakmicama i drugim sportskim priredbama. Pored toga bi se moglo raditi na unapređenju antidoping sistema u skladu sa nalazima i preporukama Monitoring grupe iz 2024.

Konačno, mogla bi se osigurati promocija i primjena Evropske povelje o sportu kroz podršku i dodatnu posjetu tima Proširenog parcijalnog sporazuma o sportu i tehničku saradnju u kontekstu inicijative „[Start to Talk](#)“ koja ima za cilj osiguravanje sigurnog ambijenta za bavljenje sportom za djecu.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđene politike, zakonodavstvo i prakse radi garantovanja etike, inkluzivnosti, pravičnosti i sigurnosti u sportu u skladu sa standardima Vijeća Evrope.

Glavni domaći partneri

Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo kulture i sporta (Federacija Bosne i Hercegovine), antidoping agencije, entitetska i kantonalna ministarstva sporta, domaći sportski savezi, Olimpijski komitet Bosna i Hercegovina, OCD.

2.6 UČVRŠĆIVANJE DEMOKRATSKIH VRIJEDNOSTI U EVROPSKIM DRUŠTVIMA

Cilj ovog operativnog stuba je učvršćivanje demokratskih vrijednosti u Bosni i Hercegovini pojedinaca te, shodno tome, on obuhvata sljedeće potprograme:

- sloboda izražavanja i informisanja, sigurnost novinara;
- lokalna demokratija;
- izbori, demokratsko upravljanje i dijalog, civilno društvo;
- obrazovanje (uključujući obrazovanje iz istorije i suočavanje s prošlošću);
- mladi;

Ove mjere će doprinijeti ostvarivanju ciljeva održivog razvoja (SDG) u Bosni i Hercegovini, a posebno cilja 4 (kvalitetno obrazovanje – podcilj 4.7), cilja 5 (rodna ravnopravnost – podcilj 5.1 i 5.5), cilja 10 (smanjenje nejednakosti – podcilj 10.2 i 10.3), cilja 11 (održivi gradovi i zajednice – podcilj 11.3) i cilja 16 (mir, pravda i jake institucije – podcilj 16.1, 16.3, 16.6 i 16.7).

2.6.1 Sloboda izražavanja i informisanja, sigurnost novinara

Bosna i Hercegovina se i dalje suočava sa značajnim izazovima u oblasti slobode izražavanja i pristupa informacijama, uključujući kašnjenja u ažuriranju ključnih elemenata pravnog i institucionalnog okvira. Sloboda medija je pod sve većim pritiskom, posebno zbog ponovnog uvođenja inkriminacije klevete u Republici Srpskoj 2023. godine i donošenja Zakona o Posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija Republike Srpske u februaru 2025. godine uprkos zabrinutosti koju su izrazili [Povjerenik](#) i Venecijanska komisija. Napredak je posljednjih godina usporen, a odgovori na nove i složene izazove u digitalnom okruženju ograničeni.

Određene važne pravne reforme, poput izrade zakona o elektronskim medijima i komunikacijama na državnom nivou, sporo napreduju, dok druge, uključujući rad na uspostavljanju održivog pravnog okvira za javne medijske servise i oglašavanje, tek treba da budu finalizirane. Ključna pitanja kao što su dezinformisanje, govor mržnje na internetu, problemi vezani za sigurnost i zaštita podataka iziskuju dugotrajniji i koordinisaniji rad.

Novinari su često mete verbalnih prijetnji i napada, a ponekad i fizičkih napada.⁵³ Zaštita novinara, kao preduslov za slobodu medija, je od najveće važnosti. U 2024. godini [Platforma za sigurnost novinara](#) Vijeća Evrope je zabilježila četiri upozorenja koja se odnose na Bosnu i Hercegovinu, od kojih na jedno vlasti nisu odgovorile, a jedno je u postupku razmatranja. Pored toga, politički pritisci na medije i novinare – naročito u Republici Srpskoj – u kombinaciji sa teškom ekonomskom situacijom koja se ogleda u malom medijskom

53. Reporteri bez granica, Bosna i Hercegovina. Prema indeksu medijskih sloboda organizacije Reporteri bez granica za 2025. godinu Bosna i Hercegovina se nalazi na 86. mjestu od 180 zemalja, dok je na kraju 2024. bila na 81, a 2023. na 64. mjestu od 180 zemalja.

tržištu i nedostatku održivog finansiranja dodatno otežavaju proizvodnju i distribuciju kvalitetnih, provjerenih informacija. Ovi parametri i dalje predstavljaju izazov za demokratski razvoj.

Rad Vijeća Evrope na jačanju i zaštiti slobode izražavanja u Bosni i Hercegovini i dalje je od ključnog značaja za demokratiju. U okviru Akcionog plana za period 2022-2025. Vijeće Evrope je unaprijedilo kapacitete pravnika, kao i službenika za provođenje zakona gdje je to bilo relevantno, za dosljedno tumačenje i primjenu domaćeg zakonodavstva u skladu sa članom 10. Konvencije kroz usavršavanje njihovih vještina i detaljnije upoznavanje sa temama kao što su kleveta, govor mržnje, zaštita zviždača i SLAPP tužbe.⁵⁴ Pored toga, kvalitetniji dijalog između medija, pravosuđa i organa za provođenje zakona doprinio je boljoj saradnji u unapređenju zaštite slobode izražavanja u Bosni i Hercegovini.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je dobilo ovlasti za praćenje stanja u oblasti slobode izražavanja i pristupa informacijama u zemlji kroz rad novoosnovane koordinacijske radne grupe.⁵⁵ Ministarstvo je ovom inicijativom preuzelo vodeću ulogu što se moglo vidjeti kroz koordinaciju [Kampanje Vijeća Evrope za sigurnost novinara](#).

Pored toga, unaprijeđeni su kapaciteti RAK-a za proaktivno usklađivanje sa evropskim standardima, uključujući Direktivu o audiovizuelnim medijskim uslugama, što za rezultat ima više minimalne standarde zaštite i bolju koregulaciju sadržaja na internetu. RAK i šira javnost također prepoznaju potrebu za koordinisanim djelovanjem aktera iz državnog i nevladinog sektora u cilju djelotvornog suzbijanja štetnog sadržaja.⁵⁶

Zahvaljujući podršci pružanoj u okviru Akcionog plana za period 2022-2025. također su unaprijeđeni medijska pismenost i vještine aktivnog građanstva kroz promociju slobodnog, kvalitetnog i sigurnog novinarstva, kako među medijskim akterima i tako kod šire javnosti, čime je pripremljen teren za potencijalnu strategiju medijske pismenosti.

U augustu 2023. godine, Parlament Bosne i Hercegovine je usvojio Zakon o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija Bosne i Hercegovine kojim je uveden novi pravni režim pristupa službenim dokumentima te obaveza proaktivne objave informacija od strane javnih organa. Tijela za praćenje primjene [Konvencije Vijeća Evrope o pristupu službenim dokumentima](#) (Konvencija iz Tromsea), odnosno Grupa za pristup informacijama i Tijelo za konsultacije strana, ocijenila su da je ovaj zakon načelno u skladu sa Konvencijom. U [Izveštaju o početnoj evaluaciji](#)⁵⁷ Grupe za pristup informacijama i [zaključcima i preporukama](#)⁵⁸ Tijela za konsultacije strana istaknuli su kvaliteti predmetnog zakona, ali i istaknuta određena područja u kojima su potrebna unapređenja. Problemi u primjeni su i dalje prisutni, posebno u pogledu nezavisnosti žalbenog postupka.⁵⁹ Neka od ključnih problematičnih pitanja u tom kontekstu vezana su za osnivanje Odbora za žalbe u okviru Vijeća ministara kao drugostepenog organa i smanjenu uloga ombudsmana. Imenovanje članova Odbora za žalbe od strane Vijeća ministara izazvalo je operativne izazove i proceduralna kašnjenja, što je dodatno pogoršano nedosljednostima u stepenu znanja i podnosilaca zahtjeva i osoblja zaduženog za postupanje po zahtjevima za informacije. Pored toga, Odbor za žalbe nema zakonsku nadležnost za Brčko distrikt u kojem se i dalje primjenjuje stari državni zakon čime je stvorena pravna praznina koju je neophodno popuniti usvajanje posebnog zakona o pristupu informacijama.

Što se tiče opšteg medijskog ambijenta u Bosni i Hercegovini, [Svjetski indeks slobode medija](#) u 2024. ukazao je na fragmentaciju koja ne predstavlja pravi pluralizam. Premda se postojanje pouzdanog javnog emitera čini ključnim za pristup građana informacijama, nacionalni javni emiter *Radiotelevizija Bosne i Hercegovine* (BHRT) i dalje se suočava sa rizikom finansijskog kolapsa. U tom kontekstu PSVE insistira na pronalaganju trajnog rješenja koje će garantovati održivo finansiranje sva tri javna emitera, a također poziva na donošenje propisa kojima će se osigurati transparentnost podatak o vlasništvu u medijskim kućama. Shodno tome, pružanje stručne pomoći bi moglo pomoći u izradi glavnih zakonskih okvira, uključujući novi zakon o elektronskim medijima. Nadovezujući se na rezultate saradnje u prethodnom periodu, Vijeće Evrope je posvećeno jačanju kapaciteta pravosuđa, pravnih stručnjaka, medijskih radnika i OCD te, istovremeno, pružanju podrške radu vlasti na unapređenju slobode medija i jačanju informacionog društva.

U ovoj oblasti bi se mogla planirati tehnička saradnja usmjerena na promovisanje slobode izražavanja i medija kroz pružanje podrške odgovarajućim reformama i razvoj kapaciteta relevantnih aktera za

54. Nakon namjenske obuke na tu temu, Ustavni sud je eksplicitno pomenuo Preporuku CM/Rec(2024)2 Komiteta ministara državama članicama o suzbijanju upotrebe strateških tužbi protiv učešća javnosti (SLAPP tužbe) u svojoj sudskoj praksi.

55. Ovo tijelo je sastavljeno od predstavnika 14 institucija, OCD i nezavisnih tijela, čime se osigurava pristup zasnovan na saradnji. Komisija je također imenovana za službeno tijelo zaduženo za koordinaciju Kampanje Vijeća Evrope za sigurnost novinara.

56. U evropskim standardima, kao što je Akt EU o digitalnim uslugama, ističe se značaj pristupa koji podrazumijeva učešće različitih aktera, uključujući regulatorna i samoregulatorna tijela, civilno društvo, akademsku zajednicu i medije.

57. Izveštaj o početnoj evaluaciji primjene Konvencije iz Tromsea, 16. juli 2024.

58. Zaključci i preporuke o primjeni Konvencije Vijeća Evrope o pristupu službenim dokumentima u Bosni i Hercegovini, 3. oktobar 2024.

59. U maju 2024. Ministarstvo prave je uvelo Registar zahtjeva za pristup informacijama.

djelotvornu primjenu evropskih standarda u svakodnevnom radu. U okviru nje bi se moglo pomoći u stvaranju sigurnijeg i pluralističnijeg medijskog ambijenta i unapređenju zaštite novinara uz istovremeno suzbijanje dezinformacija i štetnog sadržaja kroz, između ostalog, unapređenje medijske pismenosti.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđen zakonodavni okvir i okvir politika u skladu sa evropskim standardima u oblasti slobode izražavanja, medija i pristupa informacijama.
- Unaprijeđeni institucionalni kapaciteti i mehanizmi saradnje regulatornog tijela za medije i drugih relevantnih tijela, u skladu sa evropskim standardima – uključujući Akt o digitalnim uslugama i Evropski akt o slobodi medija.
- Unaprijeđena transparentnost vlasništva u medijima kroz ciljane zakonske i institucionalne mjere koje imaju za cilj osiguravanje veće odgovornosti i medijskog pluralizma.
- Unaprijeđeno ostvarivanje prava na pristup javnim informacijama kroz ojačane pravne garancije i praktične mjere primjene – uključujući usklađivanje sa Konvencijom iz Tromsea i preporukama iz odgovarajućih izvještaja o monitoringu.
- Unaprijeđeni odgovori na dezinformacije i poboljšana medijska pismenost čime se omogućava informisana javna debata, kritičko mišljenje i otpornost na manipulaciju informacijama u cijelom društvu – između ostalog kroz aktivnosti podizanja svijesti namijenjene široj javnosti.
- Unaprijeđeni mehanizmi za sigurnost novinara, sa posebnim osvrtom na novinarke, uključujući preventivne mjere zaštite, djelotvorne odgovore institucija, borbu protiv nekažnjivosti i podršku u vezi sa SLAPP tužbama.
- Unaprijeđeno znanje i praktične vještine ključnih aktera – uključujući javne vlasti, zastupnike u parlamentu, pravosuđe, organe za provođenje zakona, regulatorna tijela, medijske radnike i OCD – za primjenu relevantnih evropskih standarda u oblasti slobode izražavanja i pristupa informacijama u njihovim područjima rada.

Glavni domaći partneri

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke (Federacija Bosne i Hercegovine), Ministarstvo obrazovanja i kulture Republike Srpske, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, Koordinacijska radna grupa/komitet za sigurnost novinara, centri za edukaciju sudija i tužilaca (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), Ministarstvo pravde Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Republike Srpske, Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine (RAK), Vijeće za štampu, entitetski sudovi, agencije za provođenje zakona, advokatske komore (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), Fakultet političkih nauka, tužilaštva, udruženje novinara, mladi medijski radnici, civilno društvo, medijski akteri i druge relevantne zainteresovane strane.

2.6.2 Lokalna demokratija

Nakon [posmatranja](#) lokalnih izbora održanih u Bosni i Hercegovini 6. oktobra 2024, Kongres je pozdravio tehnička poboljšanja proistekla iz izmjena i dopuna Izbornog zakona iz 2024. godine kojima su predviđene jače mjere zaštite integriteta. Insistirajući na potrebi daljnje konsolidacije ovih izmjena kroz praktičnu primjenu i obuku, Kongres je također ukazao na nisku izlaznosti i naglasio potrebu za daljnjim povećanjem angažmana javnosti i povjerenja kako bi se omogućio daljnji napredak lokalne demokratije u zemlji.⁶⁰ Dosadašnje aktivnosti saradnje u okviru Akcionog plana za period 2022-2025. uspješno su se fokusirale na uvođenje deliberativne demokratije u Gradu Mostaru kroz pružanje pomoći lokalnim organima u održavanju prve Skupštine građana 2021. godine i osiguravanje praćenja poštovanja preporuka građana sa krajnjim ciljem vraćanja povjerenja građana u javne organe nakon 12-godišnje izborne blokade. Koristeći prethodno naučene lekcije, Grad Mostar je organizovao svoju drugu, a Grad Banja Luka prvu skupštinu građana 2024. godine dobivši namjensku pomoć za daljnji razvoj deliberativnih procesa kao dopune predstavničkoj demokratiji u inkluzivnom donošenju odluka. Pružena je i podrška u unapređenju vještina lokalno izabranih predstavnika u oblasti saradničkog upravljanja, kao i u unapređenju međuopštinskih i međuentitetskih mreža lokalnih organa i njihovih saveza. Pored toga, Kongres je proveo sveobuhvatnu studiju o praksama poštovanja ljudskih prava na lokalnom nivou u Bosni i Hercegovini na osnovu koje su utvrđena prioriteta

60. Kongres, Preporuka br. 530 (2025), „Lokalni izbori u Bosni i Hercegovini“. Na lokalnim izborima 2024. godine Kongres je posmatrao implementaciju četiri pilot projekta za uvođenje novih tehnologija u izborne procese. Iako su uočena određena kašnjenja i problemi, Kongres je konstatovao da su promjene uvedene uz odgovarajuće testiranje, napominjući da su sagovornici posmatračke misije pozdravili pilot projekte kao sredstvo za povećanje transparentnosti i kredibiliteta izbornog procesa. Nakon posmatranja prethodnih kantonalnih izbora održanih 2022. godine, Kongres je preporučio da se razmotri mogućnost da se kantonalni izbori, umjesto zajedno sa državnim izborima, održavaju zajedno sa opštinskim izborima. Time bi se izbjeglo stavljanje kantonalnih izbora u drugi plan zbog izbora na državnom nivou i doprinijelo jačanju lokalne demokratije.

područja za razvoj kapaciteta lokalnih/regionalnih organa za donošenje inkluzivnih politika u cilju zaštite najranjivijih i najugroženijih građana.

U cilju nadgradnje ovih postignutih rezultata, u okviru Akcionog plana bi se mogla predvidjeti daljnja tehnička saradnja koja će doprinijeti Novom [demokratskom paktu](#) i provođenju [preporuka iz Izvještaja Kongresa o monitoringu za 2019.](#) vezanih za primjenu Evropske povelje o lokalnoj samoupravi⁶¹ u kojima se Bosna i Hercegovina poziva da preduzme sljedeće:

- da ugradi pristup lokalne samouprave u svoj ustav;
- da revidira zakonodavstvo u cilju sprečavanja preklapanja nadležnosti i poštovanja principa supsidijarnosti;
- da osigura sistematske konsultacije sa lokalnim organima o svim pitanjima koja ih se tiču;
- da osigura lokalnim organima odgovarajuća i srazmjerna sredstava, u zakonu i u praksi, kao i da promovise međuopštinsku saradnju;
- da ponovo razmotri zakonsku odredbu kojom se ograničava zapošljavanje u opštinama u Republici Srpskoj kako bi se lokalnim organima ostavila veća sloboda odlučivanja po tom pitanju kako bi mogli garantovati efikasnu opštinsku upravu;
- da revidira odgovarajuće propise u skladu sa specifičnom situacijom u Sarajevu i Banja Luci.

Shodno tome, podrška će dalje biti usmjerena na jačanje deliberativnih procesa i inovativne demokratije radi unapređenja kvaliteta lokalnog upravljanja kroz integritet, inkluzivnost, rodnu ravnopravnost, građansko učešće i donošenje politika zasnovanih na poštovanju ljudskih prava. U okviru podrške će se također nastaviti sa podsticanjem saradnje između lokalnih/regionalnih organa, kao i između njihovih saveza što će doprinijeti unapređenju usluga koje pružaju lokalni organi te omogućiti stanovništvu u Bosni i Hercegovini da ima otvorenu, participatornu demokratiju zasnovanu na poštovanju ljudskih prava.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđeni kapaciteti i vještine lokalnih/regionalnih organa za primjenu saradničkog upravljanja, deliberativne demokratije, učešća građana i civilnog društva u donošenju odluka i reformama na lokalnom nivou.
- Poboljšan kvalitet lokalnog upravljanja zahvaljujući razvoju kapaciteta u oblasti javne etike, transparentnosti, odgovornosti, sprečavanja korupcije i otvorene vlasti.
- Unaprijeđena uloga i kapaciteti civilnog društva za postizanje veće društvene kohezije i bolje građanske kontrole rada javnih organa.
- Unaprijeđeni institucionalni kapaciteti dva glavna saveza opština i gradova za zagovaranje primjene Evropske povelje o lokalnoj samoupravi.
- Osnaženi lokalni/regionalni organi za razvoj saradnje kroz međuopštinske i međuentitetske mreže.
- Unaprijeđeni kapaciteti lokalnih organa za omogućavanje ostvarivanja i zaštitu ljudskih prava na lokalnom nivou.

Glavni domaći partneri

Relevantna ministarstva nadležna za javnu upravu, lokalnu samoupravu i ljudska prava na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou, savezi opština i gradova u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, lokalne vlasti u Bosni i Hercegovini, OCD.

2.6.3. Izbori – demokratsko upravljanje i dijalog – civilno društvo

Demokratski izbori su okosnica demokratije i odlučujući faktor za garantovanje legitimnosti demokratskih institucija. Građansko učešće u donošenju odluka je još jedan važan faktor koji, pored izbora, doprinosi dobrom demokratskom upravljanju na lokalnom nivou dajući priliku građanima i NVO da iznesu svoje mišljenje.

U cilju olakšavanja primjene standarda u ovoj oblasti u državama članicama i garantovanja stvarnog uticaja građanskog učešća u postupku donošenja odluka Komitet ministara je donio „[Smjernice za građansko učešće u političkom odlučivanju](#)“, Preporuku [CM/Rec\(2018\)11](#) o potrebi jačanja, zaštite i unapređenja prostora za civilno društvo u Evropi i Preporuku [CM/Rec\(2018\)4](#) o učešću građana u lokalnom javnom životu. Vodeći se istim ciljem Konferencija međunarodnih NVO i Kongres su usvojili [Kodeks dobre prakse za građansko učešće u procesu donošenja odluka](#) (izmijenjen 2019).

⁶¹ Kongres, Preporuka br. 442 (2019), „Lokalna i regionalna demokratija u Bosni i Hercegovini“. Sljedeći ciklus monitoringa primjene Evropske povelje o lokalnoj samoupravi u Bosni i Hercegovini planiran je za 2026.

Nadovezujući se na obaveze iz Deklaracije iz Reykjavíka i Principa za demokratiju iz Reykjavíka, Novi demokratski pakt za Evropu, čije je usvajanje planirano za 2026. godinu nakon opširnog i inkluzivnog konsultativnog postupka, ima za cilj redefiniciju demokratije radi njenog jačanja, veće prilagodljivosti i inkluzivnosti na osnovu postojećih politika i instrumenata, ali i novih inicijativa vezanih za tri glavna stuba: „učenje i prakticiranje demokratije“, „zaštita demokratije“ i „inovacije za demokratiju“, između ostalog, kroz osiguravanje slobodnih i fer izbora, primjenu deliberativne i participatorne demokratije, korištenje novih tehnologija i osiguravanje svrsishodnog učešća mladih i civilnog društva.

Iako je PSVE pozdravio reformski zamah koji je donijela nova vladajuća koalicija na državnom nivou, ipak je izrazio žaljenje zbog činjenice da su opšti izbori 2022. godine po četvrti put održani u pravnom i ustavnom okviru koji je u suprotnosti sa Konvencijom, kao i zabrinutost zbog „izostanka napretka u određenim oblastima koje su ključne za funkcionisanje demokratskih institucija“. I PSVE i Kongres su pozitivno ocijenili izmjene i dopune Izbornog zakona usvojene prije opštih (2022) i lokalnih (2024) izbora s ciljem osiguranja integriteta i transparentnosti izbornog procesa u skladu sa evropskim standardima.

Iako je Međunarodna posmatračka misija, u čijem sastavu su Kongres, Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE)/Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) i Evropski parlament, u svojoj [izjavi o preliminarnim nalazima i zaključcima](#) nakon lokalnih izbora održanih 6. oktobra 2024. ponovila ovu pozitivnu ocjenu – u [konačnom izvještaju](#) je dato nekoliko preporuka vezanih za probleme, od kojih su neki prisutni već dugo, koje još treba riješiti. U tom kontekstu u okviru tehničke saradnje bi trebalo unaprijediti institucionalne kapacitete i profesionalizaciju CIK-a te izbornu administraciju uopšteno, između ostalog u pogledu nove tehnologije glasanja, podizanja svijesti među nedovoljno zastupljenim grupama (uključujući birače koji prvi put izlaze na izbore) i unapređenja kapaciteta medija za praćenje i izvještavanje.

Kada je riječ o civilnom društvu, posmatrači su također konstatirali postojanje djelimično ograničenog okruženja u Bosni i Hercegovini te upozorili na usvajanje i stupanje na snagu u Republici Srpskoj Zakona o Posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija kojim se OCD koje primaju strana sredstva klasifikuju kao „agenti stranog uticaja“.

Uzimajući u obzir postojeći kontekst, tehnička saradnja u oblasti izbora bi se mogla usmjeriti na:

- unapređenje izbornog zakonodavstva, uključujući podzakonske akte i praksu, u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima;
- unapređenje profesionalnosti CIK-a kroz pružanje podrške radu i razvoju Centra za edukaciju CIK-a;
- povećanje kapaciteta CIK-a unapređenje strateške komunikacije, uključujući i van izbornog perioda, kao i podizanje opšte svijesti, naročito među ženama, manjinama, osobama sa invaliditetom i biračima koji prvi put izlaze na izbore;
- unapređenje kapaciteta medijskih radnika za izvještavanje i praćenje izbornog procesa radi osiguravanja transparentnosti i odgovornosti u skladu sa međunarodnim standardima;
- omogućavanje svrsishodnih i sistematskih konsultacija sa civilnim društvom u okviru inkluzivnog dijaloga te osiguravanje podsticajnog ambijenta za djelovanje civilnog društva;
- jačanje demokratskih procesa, a posebno otvorenosti i transparentnosti javnih organa;
- omogućavanje učešća građana, OCD i zainteresovanih strana u izradi politika, akcionih planova i donošenju odluka što će javnim organima pomoći da odgovore na stvarne potrebe i poboljšaju kvalitet, relevantnost i uticaj usluga koje pružaju.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđeni kapaciteti izborne administracije na svim nivoima i stručnog kadra za osiguravanje transparentnosti, inkluzivnosti i integriteta izbornih procesa i praksi u skladu sa standardima Vijeća Evrope.
- Podignuta svijest i povećano učešće glasača u izbornom procesu, a posebno nedovoljno zastupljenih i ranjivih grupa i birača koji prvi put izlaze na izbore.
- Unaprijeđeni kapaciteti medija, političkih stranaka, ostalih aktera u izbornom procesu i birača za pravilno prepoznavanje, predstavljanje i suzbijanje diskriminacije, govora mržnje, seksizma, rodno zasnovanog nasilja i drugih negativnih pojava u toku izbora.

Glavni domaći partneri

CIK, izborna administracija, predstavnici medija, predstavnici političkih stranaka, civilno društvo i ostali akteri u izbornom procesu.

Mjere za izgradnju povjerenja

Dejtonskim mirovnim sporazumom iz 1995. godine okončan je sukob u Bosni i Hercegovini⁶², međutim, od tada je napravljen mali pomak u izgradnji povjerenja i pomirenju između podijeljenih zajednica. međunarodni akteri, uključujući tijela za monitoring Vijeća Evrope, dosljedno ukazuju na visok stepen napetosti između različitih zajednica. Savjetodavni komitet za provođenje Okvirne konvencije o zaštiti nacionalnih manjina je u svom petom mišljenju o stanju u Bosni i Hercegovini usvojenom u februaru 2024. godine konstatovao da je posljednjih godina situacija pogoršana, uz povećanje rizika od sukoba.

Savjetodavni komitet je također pozvao organe na svim nivoima da rade na unapređenju međukulturalnog dijaloga i međusobnog razumijevanja između različitih etničkih i vjerskih grupa i njihovih pripadnika.

Aktivnosti Vijeća Evrope u oblasti izgradnje povjerenja imaju za cilj jačanje povjerenja i podsticanje međusobnog razumijevanja između pripadnika podijeljenih zajednica kao vida podrške širem radu na ostvarivanju pomirenja i demokratizaciji. Skorašnjim aktivnostima obuhvaćen je niz tematskih područja kao što su saradnja između opština, podrška javnim predstavnicima, razmjene između stručnjaka za kulturno naslijeđe, kao i njegovanje međuetničkog dijaloga i susreta pripadnika različitih naroda u okviru Omladinskog kampa za mir.

Akcioni plan će se oslanjati na prethodno ostvarene rezultate i fokusirati na lokalni nivo s ciljem podsticanja dijaloga u okviru i između zajednica radi izrade lokalno orijentisanih strategija za izgradnju povjerenja. Buduće mjere bi mogle biti usmjerene na razvijanje međusobne podrške između zajednica u rješavanju izazova koji stoje na putu pomirenju, uključujući suzbijanje govora mržnje i netrpeljivosti, inkluzivno obrazovanje, isti pristup zajedničkoj istoriji i suočavanje sa prošlošću te poštovanje kulturnog naslijeđa kao faktora koji doprinose pomirenju. Ove aktivnosti bi bile u skladu sa standardima Vijeća Evrope i koordinirane sa drugim aktivnostima Vijeća Evrope u ovim oblastima. Angažman mladih i lokalnih organa ostaje ključni faktor uspjeha, uz učešće OCD i stručnih grupa, posebno prosvjetnih radnika, historičara/arhivista i predstavnika medija kao ključnih partnera.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđen međuetnički dijalog na nivou lokalnih zajednica.
- Unaprijeđena saradnja među mladima iz različitih zajednica i uspostavljanje održivih mreža za izgradnju povjerenja.

Glavni domaći partneri

Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska, lokalne vlasti, OCD, novinari, prosvjetni radnici i akademska zajednica, predstavnici mladih.

2.6.4 Obrazovanje

Vijeće Evrope vidi obrazovanje, uključujući pravo svih na kvalitetno obrazovanje, u širem kontekstu ljudskih prava, kao pokretačku snagu demokratske kulture i međusobnog razumijevanja, suzbijanja netrpeljivosti i stereotipa, promociju inkluzije i jednakosti na svim nivoima te njegovanje poštovanja različitosti. U skladu s tim, u [Principima za demokratiju iz Reykjavíka](#) prioritet je dat „učešću mladih u demokratskom životu i procesima odlučivanja, uključujući kroz edukaciju o ljudskim pravima i osnovnim demokratskim vrijednostima poput pluralizma, inkluzije, nediskriminacije, transparentnosti i odgovornosti“. Vijeće Evrope također radi na izradi Novog demokratskog pakta za Evropu u kojem se, u jednom od stubova, posebno pominje obrazovanje kao način učenja i prakticiranja demokratije. Evropski prostor za građansko obrazovanje uključen je u Mapu puta za izradu Novog demokratskog pakta.

Rascjepkanost sektora obrazovanja u Bosni i Hercegovini u postojećem institucionalnom okviru (16 ministarstava obrazovanja) suštinski utiče na način na koji se obrazovanje i obrazovni sadržaj pružaju učenicima širom zemlje. Ne postoje sistematska rješenja za osiguravanje inkluzivnog i nediskriminatornog obrazovanja. ECRI je 2024. godine ponovio svoj hitni apel organima da ukinu sve vidove diskriminacije u obrazovanju, uključujući razdvajanje djece na osnovu etničke pripadnosti u „dvije škole pod jednim krovom“ ističući da u kantonima Federacije Bosne i Hercegovine i dalje postoji u preko 50 slučajeva ove prakse. Nasuprot tome, ukazano je na primjere integrisanog obrazovanja u autonomnom Brčko distriktu.

62. Dejtonskim mirovnim sporazumom utvrđena je međuentitetska linija razgraničenja kojom su neke opštine u Bosni i Hercegovini podijeljene na dvije, a u nekim slučajevima i na četiri opštine. Ovom linijom razgraničenja također je podijeljena zajednička infrastruktura, kao i pravni sistem, koji se, u većini slučajeva, razlikuje u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine.

PSVE je također istakao da je Bosna i Hercegovina opredijeljena da, u okviru procesa pridruživanja, nastavi sa provođenjem reformi u cilju ukidanja svih aspekata segregacije i diskriminacije u obrazovanju uz istovremeno poštovanje prava djece na obrazovanje na maternjem jeziku, kako je naglasila Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESCO).⁶³

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 2020. godine usvojilo „Preporuke za politike djelovanja sa mapom puta za unapređenje inkluzivnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini” koje su zajednički pripremila nadležna ministarstva na državnom i entitetskom nivou, kao i 10 kantonalnih ministarstava obrazovanja. Zahvaljujući prethodnoj podršci Vijeća Evrope naknadno su unaprijeđeni kapaciteti organa i aktera u sektoru obrazovanja za primjenu ovog dokumenta, uključujući blisku saradnju sa pilot školama na promociji demokratske kulture, u skladu sa Referentnim okvirom kompetencija za demokratsku kulturu (RFCDC).

U januaru 2025. godine ostvaren je značajan iskorak kada se Ustavni sud u svojoj sudskoj praksi pozvao na preporuke za politike. Ove preporuke i kontinuirano provođenje mape puta i dalje iziskuju praćenje, usklađivanje odgovarajućih propisa i dodatne resurse.

Nadovezujući se na prethodno ostvarene rezultate, prioritarna pažnja u okviru Akcionog plana bi se mogla posvetiti rješavanju hitne potrebe za sprečavanjem porasta broja incidenata (vršnjačkog) nasilja, maltretiranja i cyber maltretiranja u školama oslanjajući se na slične projekte koji su već realizovani u regionu. Ovaj rad će doprinijeti podsticanju dijaloga u društvu kroz obrazovanje.

Tehnička saradnja bi dalje mogla imati za cilj sljedeće:

- unapređenje kvaliteta obrazovanja kroz njegovanje demokratske kulture u sistemu formalnog obrazovanja i suzbijanje diskriminacije u skladu sa evropskim standardima;
- promovisanje demokratske kulture kao ključnog elementa kvalitetnog obrazovanja kroz podizanje svijesti u društvu;
- preduzimanje djelotvornih mjera u cilju podsticanja integracije u društvu kroz sistem obrazovanja.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđeni kapaciteti donosilaca politika za praćenje primjene „Preporuka za politike djelovanja sa mapom puta za unapređenje inkluzivnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini“.
- Smanjena stopa nasilja i maltretiranja u obrazovnom sistemu.
- Unaprijeđena sigurnost u školama zahvaljujući primjeni odlučivanja o politikama na osnovu dokaza.
- Unaprijeđen pristup mladih kvalitetnom obrazovanju za demokratsko građanstvo u skladu sa novom inicijativnom Vijeća Evrope „Evropski prostor za građansko obrazovanje“.

Glavni odmaći partneri

Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke (Federacija Bosne i Hercegovine), Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, Ministarstvo za naučno-tehnološki razvoj i visoko obrazovanje Republike Srpske, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje (APOSO), sva kantonalna ministarstva obrazovanja, Odjel za obrazovanje (Vlada, Brčko distrikt), ustanove i agencije za visokoškolsko obrazovanje, osnovne i srednje škole, lokalne zajednice, OCD.

Suočavanje sa prošlošću (nastava istorije, međugeneracijska dimenzija)

Porast narativa kojima se podstiče razdor i istorijskog revizionizma, uključujući negiranje genocida i ratnih zločina, predstavlja zabrinjavajući razvoj događaja u Bosni i Hercegovini.⁶⁴ I ECRI i PSVE su 2024. izričito preporučili uvođenje multiperspektivne zajedničke jezgre plana i programa za istoriju u cijeloj zemlji koja neće podrazumijevati brisanje razlika u shvatanjima i iskustvima, već njihovu razmjenu kako bi se svima omogućio uvid u postojanje različitih gledišta. Polazeći od pretpostavke da je razumijevanje prošlosti ključno za izgradnju zajedničke budućnosti i jačanje evropskih demokratija, posvećeni rad Vijeća Evrope na ovom pitanju čini se veoma relevantnim u kontekstu Bosne i Hercegovine.

[Preporuka CM/Rec\(2011\)6](#) Komiteta ministara državama članicama o međukulturalnom dijalogu i slici drugoga u nastavi istorije pruža smjernice za nastavu istorije u poslijeratnom periodu. Bivša povjerenica Dunja Mijatović je u svom izvještaju pod nazivom „[Suočavanje s prošlošću za bolju budućnost, put do pravde, mira i društvene kohezije u regiji bivše Jugoslavije](#)” je također predložila reforme radi unapređenja

63. Izvori: Izvještaj ECRI-ja za 2024, Izvještaj PSVE za 2024.

64. Pismo povjerenice predsjedavajućoj Vijeća Ministara Bosne i Hercegovine, predsjedniku Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i predsjedniku Vlade Republike Srpske.

nastave istorije.⁶⁵ Pored toga, PSVE smatra da bi za Bosnu i Hercegovinu bilo korisno da se pridruži Opservatoriji za nastavu istorije u Evropi u okviru koje bi mogla dobiti korisnu podršku u ovoj oblasti. Predstojeći izvještaj Kongresa pod nazivom „[Nastava istorije na regionalnom nivou](#)“ je također relevantan za ovu problematiku.

U ovom kontekstu tehnička saradnja bi mogla imati za cilj sljedeće:

- promovisanje međugeneracijskog dijaloga i učešća javnosti u vezi sa istorijom; podrška projektima usmene istorije i inicijativama sjećanja kroz koje će se djeca povezati sa preživjelim i historičarima, kao i jačanje uloge muzeja i spomenika kao edukativnih prostora koji doprinose pomirenju;
- borba protiv istorijskog revizionizma i dezinformacija kroz provođenje programa provjere činjenica i digitalne pismenosti u školama i vanškolskom ambijentu radi suzbijanja neistinitih informacija i zloupotrebe istorije (na primjer, pomoću materijala [HISTOLAB Toolkit](#)).

Očekivani ishodi

- Unaprijeđen međugeneracijski i društveni dijalog o istoriji, unaprijeđena svijest o istoriji i društvenoj koheziji kroz inicijative javnog angažmana na lokalnom i regionalnom nivou.
- Povećana otpornost na istorijski revizionizam i dezinformacije, pri čemu su učenici, nastavno osoblje i medijski radnici osposobljeni da se odupru manipulacijama i promovišu istoriju zasnovanu na činjenicama.
- Unaprijeđena usklađenost sa evropskim standardima u nastavi istorije čime se olakšava pridruživanje Bosne i Hercegovine tijelima za saradnju u oblasti nastave istorije kao što je Opservatorija za nastavu istorije u Evropi.

Glavni domaći partneri

Ministarstva obrazovanja, udruženja predavača istorije, univerziteti, visokoškolske ustanove i OCD.

2.6.5 Mladi

Kao što je naglašeno u Deklaraciji iz Reykjavíka, a posebno u Principima za demokratiju iz Reykjavíka, podrška učešću mladih u demokratskom životu je ključna za demokratsku budućnost. To podrazumijeva edukaciju o ljudskim pravima i temeljnim demokratskim vrijednostima kao što su pluralizam, inkluzija, nediskriminacija, transparentnost i odgovornost. Deklaracija iz Reykjavíka poziva na uključivanje „perspektive mladih u međudržavne i druge razgovore u okviru Organizacije pošto učešće mladih u postupcima donošenja odluka doprinosi djelotvornosti javnih politika i jača demokratske institucije kroz otvoreni dijalog“.

Ovaj stav je ponovljen i u rezoluciji PSVE-a o jačanju perspektive mladih u radu Parlamentarne skupštine kojom se domaći parlamenti država članica Evrope pozivaju da stvore uslove za što šire učešće mladih, sa posebnim naglaskom na mlade žene.⁶⁶ Aktivnosti Vijeća Evrope u sektoru mladih zasnovane su na sveobuhvatnoj Strategiji rada u sektoru mladih 2030 kojom je predviđeno upoznavanje mladih sa vrijednostima Organizacije, zajedno sa Evropskom poveljom o učešću mladih u životu na lokalnom i regionalnom nivou [u postupku izmjene].

Bosna i Hercegovina je članica Parcijalnog sporazuma o mobilnosti mladih putem omladinske kartice. I predstavnici vlasti i nevladinog sektora iz Bosne i Hercegovine aktivno učestvuju u radu tijela za zajedničko upravljanje Vijeća Evrope, odnosno Evropskom upravnom odboru za mlade i Savjetodavnom vijeću za mlade. Međutim, zemlja nema državnu strategiju za mlade pošto su nadležnosti za politiku za mlade podijeljene između Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta. U izradi politika za mlade na ovim nivoima upravljanja i dalje postoje značajni izazovi, uključujući fragmentirano finansiranje i nepostojanje sveobuhvatnih statističkih podataka o mladima.⁶⁷

Posljednjih godina Bosna i Hercegovina je bila korisnica pomoći u oblasti politika za mlade i inicijativa za razvoj kapaciteta namijenjenih predstavnicima i iz državnog i iz nevladinog sektora. Ove aktivnosti su doprinijele jačanju saradnje i partnerstva na unapređenju učešća mladih i izradi politika za mlade. Vijeće Evrope je 2024. godine pružalo podršku u stručnom usavršavanju kadra u sektoru mladih, državnih službenika zaduženih za realizaciju politike mladih na državnom i lokalnom nivou i OCD koje pružaju usluge mladim ljudima. U okviru Omladinskog kampa za mir također su promovisani susreti mladih iz različitih zajednica. U februaru 2025. godine, Sarajevski filmski festival je, u partnerstvu s Vijećem Evrope, uveo

65. U vezi sa pitanjem suočavanja sa prošlošću pogledati također: Pismo povjerenice predsjedavajućoj Vijeća Ministara Bosne i Hercegovine, predsjedniku Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i predsjedniku Vlade Republike Srpske.

66. Rezolucije PSVE 2553, „Jačanje perspektive mladih u radu Parlamentarne skupštine“, usvojena 25. juna 2024.

67. Izvještaj Vijeća za regionalnu saradnju: „Mapiranje politika za mlade i identifikacije postojeće podrške i nedostataka u finansiranju mjera za mlade u Bosni i Hercegovini“.

specijalnu nagradu za Perspektive mladih koja je zamišljena kao nagrada posvećena pristupu mladih u suočavanju sa aktuelnim izazovima te očekivanjima budućih generacija.

U skladu sa rezultatima ostvarenim u toku dosadašnje saradnje, aktivnosti u okviru Akcionog plana bi se mogle usmjeriti na sljedeće:

- podsticanje izrade politika uz učešće mladih na lokalnom i regionalnom nivou čime će se promovisati njihovo učešće u postupku donošenja odluka;
- stvaranje i jačanje prostora koji osnažuju mlade i pružaju im mogućnosti za društvene, obrazovne, kulturne i sportske aktivnosti (po uzoru na kulturno-sportski centar u Mostaru) kojima se prevazilaze etničke granice i promoviše integracija;
- postavljanje standarda uz aktivno učešće mladih čime im se omogućava da iznesu svoje mišljenje u vezi sa rješavanjem gorućih izazova.

Očekivani ishodi

- Unaprijeđeni mehanizmi i alati za demokratsko učešće mladih na nivou cijele zemlje, u skladu sa standardima Vijeća Evrope.
- Unaprijeđeni kapaciteti relevantnih aktera, uključujući omladinske organizacije, za unapređenje politika i praksi rada sa mladima u cilju uklanjanja prepreka demokratskom učešću mladih.
- Povećani kapaciteti stručnog kadra koji radi sa mladima za zagovaranje građanskog obrazovanja i obrazovanja o ljudskim pravima među mladima.
- Povećan stepen demokratskog učešća mladih u postupcima donošenja odluka.
- Unaprijeđen pristup mladih, naročito onih u ranjivim situacijama, socijalnim pravima kroz saradnju sa lokalnim organima.
- Unaprijeđeni kapaciteti omladinskih lidera da djeluju kao multiplikatori, uključujući i inicijative za dijalog i izgradnju povjerenja zasnovane na obrazovanju o ljudskim pravima i međukulturalnom učenju.

Glavni domaći partneri

Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo kulture i sporta (Federacija Bosne i Hercegovine), Ministarstvo porodice, omladine i sporta Republike Srpske, omladinska vijeća, omladinski centri, omladinske OCD.

DIO III – REALIZACIJA

3.1 METODOLOGIJA

Opšta koordinacija programa tehničke saradnje Vijeća Evrope spada u nadležnost Direkcije za programsku koordinaciju (DPC), koji upravlja programiranjem i prikupljanjem sredstava za realizaciju programa saradnje istovremeno osiguravajući pravilno funkcionisanje ureda Vijeća Evrope na terenu.

Značajna odgovornost za projekte saradnje leži na „glavnim administrativnim subjektima“ Vijeća Evrope koji posjeduju relevantnu stručnost. U skladu s decentralizovanom implementacijom programa tehničke pomoći i saradnje Organizacije, [Ured Vijeća Evrope u Sarajevu](#) zadužen je za realizaciju projekata na terenu. Zaključno sa 15. aprilom 2025. godine ured u Sarajevu je imao 35 uposlenika.

Realizacija projekata u okviru Akcionog plana može, između ostalog, podrazumijevati procjene potreba, stručnjake u oblasti zakonodavstva, razvoj kapaciteta, podizanje svijesti, stručne ocjene i rodne analize. Metodologija implementacije, u skladu sa [Metodologijom Vijeća Evrope za upravljanje projektima](#) (PMM), podrazumijeva preuzimanje odgovornosti i aktivno učešće domaćih aktera i garantuje održivost ishoda. PMM unapređuje kvalitet realizacije projekata u smislu planiranja i praćenja, ekonomičnosti i djelotvornosti, a također omogućava bolju procjenu rizika, primjenu pristupa zasnovanog na poštovanju ljudskih prava i posvećivanje veće pažnje rodnoj dimenziji.

HELP će i dalje imati značajnu ulogu u pružanju podrške domaćim kapacitetima Bosne i Hercegovine u primjeni Konvencije i drugih standarda Vijeća Evrope, kao i preporuka institucija i mehanizama za monitoring Vijeća Evrope, u partnerstvu sa domaćim institucijama i oslanjajući se na stručno znanje razvijeno u različitim oblastima u Organizaciji.

Relevantni tematski HELP online kursevi biće transverzalno uključeni u aktivnosti razvoja kapaciteta u okviru Akcionog plana. Osim toga, saradnja koju je razvilo Vijeće Evrope zasnovana je na „multiinstitucionalnom pristupu“ koji različitim institucijama i tijelima Vijeća Evrope omogućava da sarađuju sa akterima iz vlasti, parlamenata, civilnog društva, nezavisnim institucijama, kao što je Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i lokalnim i regionalnim organima što predstavlja jedinstvenu prednost za provođenje sveobuhvatnih, inkluzivnih i uspješnih reformi koje doprinose stabilnosti i održivom razvoju zemalja.

Realizacija Akcionog plana se može kombinovati sa projektima CEB-a. CEB može sufinansirati investicione projekte velike vrijednosti koje je odobrila Vlada Bosne i Hercegovine. CEB već pruža pomoć Bosni i Hercegovini u vidu grantova i kredita.

3.1.1 Pristup zasnovan na poštovanju ljudskih prava

Vijeće Evrope primjenjuje pristup zasnovan na poštovanju ljudskih prava na svim nivoima i u svim fazama svojih aktivnosti kroz ugrađivanje principa poštovanja ljudskih prava u svoje politike i programe, osnaživanje nosilaca prava za njihovo ostvarivanje i jačanje nosilaca obaveza za ispunjavanje obaveza i dužnosti u oblasti ljudskih prava u svim tematskim područjima intervencije. Njegov *acquis*, uključujući pravne instrumente i institucije Vijeća Evrope, u kombinaciji sa principima učešća i inkluzije, jednakosti i nediskriminacije, odgovornosti, transparentnosti i pristupa informacijama, daje dodatnu vrijednost aktivnostima Vijeća Evrope. Zajedno sa svojim partnerima iz javnog i nevladinog sektora, Vijeće Evrope integriše principe poštovanja ljudskih prava u glavne faze i procese upravljanja svojim programima i projektima (iniciranje i planiranje, realizacija, praćenje, evaluacija, zatvaranje i izvještavanje).

[Pristup Vijeća Evrope zasnovan na ljudskim pravima – Praktični vodič za projekte saradnje](#) ima za cilj unapređenje shvatanja ljudskih prava kao krajnjeg cilja aktivnosti saradnje Vijeća Evrope i primjenu osnovnih principa u upravljanju projektnim ciklusom i strateškoj orijentaciji u svim intervencijama Vijeća Evrope.

Kao ključni element ovog pristupa zasnovanog na poštovanju ljudskih prava, Vijeće Evrope naglašava uključivanje rodne perspektive u svoje projektne aktivnosti u skladu sa svojom [Strategijom rodne ravnopravnosti 2024-2029](#).

U okviru strategije za period 2024-2029. istaknuta je potreba da se osigura da politike rodne ravnopravnosti i relevantni instrumenti budu posebno prilagođeni potrebama ugroženih grupa žena, ali i osoba koje se suočavaju s višestrukim i intersekcionalnim vidovima diskriminacije. U tu svrhu, a u skladu s Deklaracijom iz

Reykjavíka, veći naglasak je stavljen na interseksionalni pristup u osiguravanju inkluzivnosti Strategije rodne ravnopravnosti 2024-2029. u Vijeću Evrope, a u konačnici i u njenih 46 država članica.⁶⁸

U [Priručniku Vijeća Evrope o uključivanju rodne perspektive u projekte saradnje](#) date su praktične smjernice o primjeni rodne dimenzije u aktivnostima saradnje u okviru Organizacija, kao i od strane domaćih partnera i drugih aktera. Ovaj priručnik pomaže Vijeću Evrope u utvrđivanju prioriteta vezanih za rodnu ravnopravnost, glavnih ciljeva i mjera Akcionog plana uz uključivanje rodne perspektive u svim fazama projekata. Priručnik je praćen kursevima obuke o uključivanju rodne perspektive koje Organizacija organizuje za sve osoblje koje učestvuje u aktivnostima saradnje. Pristup uključivanja rodne perspektive primjenjivaće se u aktivnostima u svim područjima saradnje. Aktivno će se podsticati ravnopravno učešće spolova radi osiguravanja širokog spektra gledišta, uz istovremeno uzimanje u obzir neravnomjerne zastupljenosti spolova u nekim sektorima, naročito na višim funkcijama, što može biti ograničavajući faktor. Na primjer, standardi rodne ravnopravnosti i ženskih prava bit će uzeti u obzir prilikom izmjene domaćih zakona i okvira u svjetlu evropskih standarda. Rodna ravnopravnost će također biti uključena u aktivnosti i programe obuke. Uticaj na rodnu ravnopravnost biće analiziran prilikom planiranja, realizacije, izvještavanja i evaluacije u projektima. Pored uključivanja rodne perspektive, razmotriće se i konkretne aktivnosti za promovisanje rodne ravnopravnosti. Pored toga će se, u najvećoj mogućoj mjeri, primjenjivati se i interseksionalna perspektiva kako bi se u obzir uzelo ukrštanje roda sa drugim identitetskim faktorima kao što su etnička pripadnost, invaliditet, socio-ekonomski status, seksualna orijentacija i dob.

Prije i tokom realizacije Akcionog plana, projektni timovi će se oslanjati na stručnu pomoć regionalnog savjetnika za uključivanje rodne perspektive⁶⁹ za regiju Jugoistočne Evrope i Turske. Savjetnik za uključivanje rodne perspektive će osigurati uključivanje rodne perspektive u projekte u okviru Akcionog plana kroz promovisanje korištenja alata kao što su rodna analiza i procjene uticaja na rodnu ravnopravnost, potom će pružati savjete o primjeni relevantnih preporuka za daljnje uključivanje rodne dimenzije. Savjetnik će pomoći u izradi alata i mehanizama za ove potrebe, kao i u razvoju kapaciteta projektnog osoblja Vijeća Evrope u regiji za primjenu rodno osjetljivog pristupa u projektima u okviru Akcionog plana.

U okviru svoje dugogodišnje posvećenosti stavljanju djeteta u središte svog djelovanja, Vijeće Evrope je posvećeno unapređenju i promociji prava djeteta u svojim državama članicama u skladu sa svojom [Strategijom za prava djeteta 2022-2027](#). pripremljenom u okviru programa „Izgradnja Evrope za djecu i s djecom“ iz 2006. godine. Strategija se, između ostalog, bavi pravima djeteta u digitalnom okruženju, koja su također predmet Preporuke [CM/Rec\(2018\)7](#) Komiteta ministara državama članicama o Smjernicama o poštovanju, zaštiti i ostvarivanju prava djeteta u digitalnom okruženju.

Slično tome, Vijeće Evrope promoviše aktivno učešće civilnog društva u projektnim aktivnostima u skladu sa „[Smjernicama za učešće organizacija civilnog društva u aktivnostima saradnje Vijeća Evrope](#)“. Putem online [resursa za civilno društvo](#) lako se može pristupiti vodiču pod nazivom „[Saradnja sa Vijećem Evrope: praktični vodič za civilno društvo](#)“ u kojem su date detaljne informacije o različitim načinima pristupanja, saradnje, doprinosa, učešća i/ili partnerstva koji su mogući i relevantni za NVO.

[Plan generalnog sekretara za saradnju Vijeća Evrope sa civilnim društvom 2024-2027](#). predstavlja značajan korak u primjeni „[Deklaracije iz Reykjavíka – Ujedinjeni oko naših vrijednosti](#)“ i daje „prijedloge koji imaju za cilj oblikovanje politike za svrsishodno učešće civilnog društva u cjelini, uključujući omladinske organizacije civilnog društva, u svim aspektima međudržavnog rada (postavljanje standarda, praćenje i saradnja)“.

OCD će stoga i dalje imati direktnu ulogu ključnih partnera u realizaciji projekata Vijeća Evrope u Bosni i Hercegovini kroz pružanje usluga, tematskog stručnog znanja, realizaciju grantova, praćenje reformi i izradu analitičkih izvještaja čime će doprinijeti osiguravanju zaštite ljudskih prava, demokratije i vladavine prava u zemlji. U tom smislu, Akcioni plan doprinosi daljem unapređenju građanskog prostora kroz promovisanje strukturiranog dijaloga između OCD i javnih institucija čime se unapređuje participativno upravljanje i podržavaju kapaciteti OCD za zagovaranje politika i pružanje usluga zasnovano na poštovanju prava. Zahvaljujući ovom inkluzivnom i interseksionalnom pristupu, Akcioni plan osigurava da civilno društvo doprinosi sistemskim promjenama, a istovremeno ima koristi od poboljšanog podsticajnog okruženja.

[Politika Vijeća Evrope "Nemoj šutjeti"](#) o prijavljivanju neprimjerenog postupanja i zaštiti od odmazde stupila je na snagu 1. juna 2023. godine i dio je etičkog okvira Organizacije.

„[Deklaracija iz Reykjavíka – Ujedinjeni oko naših vrijednosti](#)“ je također posvećena unapređenju rada na aspektima ljudskih prava povezanim za okoliš i pokretanju procesa iz Reykjavíka koji podrazumijeva usmjeravanje i unapređenje rada Vijeća Evrope u ovoj oblasti, u skladu sa Dodatkom V, „Vijeće Evrope i okoliš“. U ovom dodatku je istaknuta „neophodnost preduzimanja hitnih koordinisanih mjera za zaštitu

68. Izvor: Strategija rodne ravnopravnosti 2024-2029.

69. Kojeg je postavila Njemačka.

okoliša kroz suzbijanje trostruke planetarne krize zagađenja, klimatskih promjena i nestajanje biodiverziteta“ i potvrđeno je da su „ljudska prava i okoliš međusobno povezani te da je čist, zdrav i održiv okoliš neophodan za potpuno ostvarivanje prava sadašnjih i budućih generacija.

Proces iz Reykjavíka treba da „usmjeri i racionalizuje aktivnosti Organizacije u cilju promovisanja saradnje između država članica“. U okviru njega će se također „utvrditi izazovi trostruke planetarne krize zagađenja, klimatskih promjena i nestanka biodiverziteta sa aspekta ljudskih prava što će pomoći u planiranju zajedničkih odgovora na te izazove, uz istovremeno omogućavanje učešća mladih u diskusijama o ovom pitanju“. To će se postići „jačanjem i koordinacijom postojećih aktivnosti Vijeća Evrope vezanih za okoliš“ i „osnivanjem novog međuvladinog komiteta za okoliš i ljudska prava“.

Važan korak u realizaciji ovog procesa predstavlja usvajanje [Strategije Vijeća Evrope za okoliš](#) i pratećeg [Akcionog plana](#) na 134. zasjedanju ministara u Luxembourg u 13. i 14. maja 2025. Istovremeno, na ovom zasjedanju ministara je usvojena i nova [Konvencija Vijeća Evrope o krivičnopravnoj zaštiti okoliša](#).

Zahvaljujući svojoj dimenziji saradnje, Vijeće Evrope ima potencijal da uvede klimatske i ekološke perspektive u područja i među zainteresovane strane koje tradicionalno nisu navikle da razmatraju ova pitanja. Pri tome se može oslanjati na obavezujuće sporazume i ugovore koji se direktno ili indirektno odnose na okoliš, svoje provjerene načine rada koji podrazumijevaju dijalog i saradnju te svoje široke i raznovrsne mreže stručnjaka u cijeloj Evropi. U tom kontekstu, dimenzija saradnje Vijeća Evrope ima za cilj eksplicitnije uvođenje borbe protiv klimatskih promjena i degradacije okoliša kao sastavnog dijela svog rada. To se može postići kroz: 1) uključivanje pitanja zaštite okoliša i klimatskih promjena u strateške dokumente i projekte saradnje; 2) planiranje i izradu dokumenata i projekata saradnje koji imaju konkretne ciljeve vezane za zaštitu okoliša i 3) unapređenje načina rada i praksi Vijeća Evrope radi njihove veće ekološke održivosti i klimatske neutralnosti.

Strategija Vijeća Evrope za okoliš, zajedno sa akcionim planom kojim su predviđene konkretne mjere i inicijative, kao i uspješnim primjerima iz Zbornika aktivnosti Vijeća Evrope u oblasti zaštite okoliša, dokaz je nepokolebljive posvećenosti Organizacije rješavanju gorućih ekoloških izazova. Vijeće Evrope može pružiti tehničku podršku državama članicama kroz projekte saradnje koji se nadovezuju na zaključke i nalaze mehanizama Vijeća Evrope.

Vijeće Evrope je zadržalo svoju vodeću ulogu u izradi standarda u digitalnom dobu za zaštitu ljudskih prava, i online i offline, kao i u različitim kontekstima. S obzirom na to da je UI najznačajnija tehnologija našeg vremena, usvajanje [Okvirne konvencije Vijeća Evrope o umjetnoj inteligenciji, ljudskim pravima, demokratiji i vladavini prava](#) u maju 2024. godine, koja je zasnovana na standardima Vijeća Evrope i drugim relevantnim međunarodnim standardima i može se primjenjivati na globalnom nivou, predstavlja veliko postignuće Organizacije. Okvirna konvencija je otvorena za potpisivanje 5. septembra 2024. godine. Vijeće Evrope je svjesno pozitivnog uticaja i prilika koje stvaraju nove i nadolazeće digitalne tehnologije, ali istovremeno prepoznaje potrebu za ublažavanjem rizika od negativnih uticaja njihovog korištenja na ljudska prava, demokratiju i vladavinu prava, uključujući nove vidove nasilja nad ženama i ranjivim grupama čijoj pojavi i eskalaciji doprinose moderne tehnologije. Ovaj prvi globalni pravno obavezujući instrument ima za cilj osiguravanje poštovanja zajedničkih standarda zaštite ljudskih prava, demokratije i vladavine prava te smanjivanje rizika od njihovog ugrožavanja u oblasti primjene UI. Ovaj ugovor i okvir za njegovo provođenje također pružaju nove prilike za saradnju sa državama i to će se, po potrebi, uzeti u obzir prilikom realizacije Akcionog plana.

3.1.2 Naučene lekcije

Zajednički program EU i Vijeća Evrope Horizontal Facilities - Faza III i Akcioni plan za period 2022-2025. su bili predmet evaluacije nezavisnih evaluatora koji su između ostalog utvrdili sljedeće:

- Akcioni plan pruža solidan strateški okvir koji omogućava fleksibilnost u odgovoru na promjenjive prioritete;
- Akcioni plan je relevantan, zasnovan na potražnji i usklađen sa međunarodnim obavezama Bosne i Hercegovine i njenim obavezama kao države članice Vijeća Evrope, te procesom proširenja Evropske unije i domaćim programima, uzimajući u obzir potrebe zemlje i napredak u njenim reformama;
- Budući da su mu prethodile opširne konsultacije, Akcioni plan uzima u obzir naučene lekcije iz izrade i provedbe prethodnog Akcionog plana;
- Rezultati Akcionog plana su doprinijeli institucionalnim kapacitetima domaćih partnera, nakon čega su uslijedila poboljšanja zakonodavstva i politika u prioritetnim područjima saradnje;
- Akcioni plan je doprinio djelotvornijoj saradnji između aktera i na nacionalnom i na lokalnom nivou;

- Implementaciji Akcionog plana pogoduje dobra koordinacija sa drugim donatorima, projektima i inicijativama, ali bi se koordinacija mogla dodatno poboljšati u područjima u kojima je mnogo aktivnosti koje finansiraju različiti donatori, kako bi se unaprijedila komplementarnost;
- Rodna perspektiva se integriše u svim projektima obuhvaćenim Akcionim planom, ali bi pristup uključivanju rodne perspektive trebao biti koncizniji i pragmatičniji, uključujući i jasne korake za doprinos rodnoj ravnopravnosti kad god je to moguće;
- Akcioni plan se provodi ekonomično sa generalno adekvatnim resursima. U svim slučajevima kada se implementacija projekata pokazala izazovnom s aspekta izdvojenih sredstava, poduzimane su višestruke mjere za smanjenje troškova.

Ovaj Akcioni plan također uzima u obzir naučene lekcije iz provedbe Akcionog plana za period 2022-2025. uključujući i sljedeće:

- Od posebne važnosti je višestruka podrška u okviru Akcionog plana, s obzirom da su obuhvaćena područja usko isprepletena. Stoga je ključna interna koordinacija među projektima koji se provode u okviru Akcionog plana, uključujući regionalne intervencije;
- Koordinacija i kontinuirana komunikacija sa svim relevantnim donatorima i organizacijama koje provode programe u Bosni i Hercegovini su neophodne da bi se osigurala komplementarnost aktivnosti, olakšale razmjene dobrih praksi i izbjegla preklapanja;
- Regionalna dimenzija ima ključnu ulogu u intenziviranju saradnje i podrške među partnerima i korisnicima u Jugoistočnoj Evropi, što omogućava koncentraciju, a i šire prenošenje znanja i pruža platformu za razmjenu i snažniju i usklađenu podršku reformama i napredak u dostizanju standarda;
- Poticanje korisnika na progresivno preuzimanje proaktivne uloge i timski rad lokalnih eksperata i međunarodnih konsultanata prepoznato je kao dobra praksa kojom se povećava preuzimanje odgovornosti i angažiranost;
- Otvoreni komunikacijski kanali između nadležnih organa i partnera o pitanjima multiagencijske saradnje omogućavaju dodatne sinergije;
- dugoročna angažovanost i naknadna podrška pokazale su se neophodnim za pomoć decentraliziranim zakonodavnim procesima i provedbenim aktivnostima u složenom uređenju Bosne i Hercegovine. U tom kontekstu, institucionalni kapaciteti se održivo jačaju, između ostalog i kroz procese digitalizacije i uspostavljanje baza certificiranih trenera;
- određeni stepen fleksibilnosti u provedbi Akcionog plana omogućava prilagođavanje planova rada, pronalaženje rješenja za ublažavanje situacije, odgovor na promjenjive prioritete i osigurava kontinuiranu relevantnost;
- uključivanje rodne perspektive u cjelokupni Akcioni plan i pružena podrška u tom smislu su se u velikoj mjeri oslonile na ekspertizu savjetnice za integrisanje rodne perspektive koja je nadležna za regiju Jugoistočne Evrope i Turske od 2024. godine.

Fleksibilnost prethodnog Akcionog plana je također omogućila da se planovi i metode rada u velikoj mjeri prilagode pandemiji covida-19. S jedne strane pandemijska ograničenja su pokrenula ili ubrzala inovacije u nekim područjima, naročito u području informacionih tehnologija, konkretno kroz hibridne događaje. Stečeno iskustvo se može u određenoj mjeri prenijeti na buduće provedbene prakse. S druge strane, za neke aktivnosti nisu pronađena adekvatna alternativna rješenja. To se naročito odnosi na politički osjetljiva područja, regionalne razmjene najboljih praksi, studijska putovanja i neke edukacijske aktivnosti.

3.1.3 Upravljanje rizikom i održivost

S obzirom na njegov mandat Vijeće Evrope djeluje u složenim i nestabilnim okruženjima koja ga izlažu rizicima. Analiza rizika za Akcioni plan i moguće strategije ublažavanja rizika navedene su u prilogu II ovog Akcionog plana na osnovu Politike upravljanja rizikom Vijeća Evrope⁷⁰ i Smjernica za upravljanje rizikom. Svi projekti provedeni u okviru Akcionog plana imaju vlastitu procjenu rizika i strategije za njegovo ublažavanje. Rizici utvrđeni u okviru aktivnosti saradnje se unose u registar rizika organizacije o kojem se periodično obavještava generalni sekretar i Grupa višeg rukovodstva Vijeća Evrope. Interna i eksterna revizija te Nadzorni savjetodavni odbor će analizirati rezultate.

70. Revidiranu Politiku upravljanja rizikom usvojio je generalni sekretar Vijeća Evrope 15.12.2023. Politika je odmah stupila na snagu. Kako bi se podstakao pragmatičan, dosljedan i transparentan pristup upravljanju rizicima u Vijeću Evrope, ovom verzijom ažuriraju se odredbe prethodne politike (usvojene 2016. godine) na sljedeći način: stavljanjem upravljanja rizicima u širu institucionalnu perspektivu; osiguravanjem komplementarnosti s drugim komponentama sistema upravljanja Organizacije (kao što su interna kontrola, zaštita podataka, etika, upravljanje krizama i kontinuitet poslovanja); provedbom preporuka Direktorata za interni nadzor i Savjetodavnog odbora za nadzor Vijeća Evrope; te razjašnjavanjem uloga i odgovornosti u cijeloj Organizaciji. Doprinosi većem stepenu zrelosti u upravljanju rizicima koji mogu uticati na Vijeće Evrope, revidirana politika će također ojačati sistem upravljanja Organizacije.

Vijeće Evrope ublažava rizike vezane za finansiranje kroz kontinuirane aktivnosti prikupljanja sredstava sa donatorima, uključivanjem finansiranja akcionih planova u redovni budžet i temeljito strateško planiranje i stalnu komunikaciju sa svim akterima uključenim u provedbu Akcionog plana.

U kontekstu pandemije covida-19 Vijeće Evrope je obezbijedilo kontinuitet poslovanja u okviru implementacije prethodnog Akcionog plana, pri tom poštujući domaće javnozdravstvene mjere. Vijeće Evrope je kontinuirano ažuriralo i provodilo mjere ublažavanja u svim svojim aktivnostima saradnje i uz intenzivnu koordinaciju sa korisnicima i donatorima. Isti pristup će se primjenjivati tokom implementacije ovog Akcionog plana ukoliko to budu nalogale okolnosti.

Složena upravna struktura i etnička fragmentiranost, polarizacija društva, politička nestabilnost, često restrukturiranje institucija te iseljavanje rezultiraju konkretnim rizicima za dugoročno održiv angažman u reformskim procesima u Bosni i Hercegovini. Imajući to u vidu Akcioni plan primjenjuje multiakterski i pluralistički pristup osiguravajući široke konsultacije i uključivanje relevantnih aktera u svim fazama aktivnosti.

Istovremeno sa kontinuiranim praćenjem političkih dešavanja, Akcioni plan osigurava neometanu saradnju na tehničkom nivou i sadrži fleksibilne planove implementacije kako bi se prilagodilo specifičnom kontekstu i zahtjevima svakog nivoa vlasti.

Konačno, implementacija Akcionog plana u skladu sa PMM-om ima za cilj utvrđivanje vlasništva kod domaćih aktera i osiguravanje održivosti ishoda primjenom postojećih alata kao što su oni koje razvija CEPEJ ili HELP metodologija za edukacije.

3.2 DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA UJEDINJENIH NACIJA

Vijeće Evrope je godinama posvećeno promociji ostvarivanja ciljeva održivog razvoja u državama članicama. Osim toga, "[Deklaracija iz Reykjavika – Ujedinjeni oko naših vrijednosti](#)", usvojena na 4. samitu šefova država i vlada država članica Vijeća Evrope, poziva na intenziviranje saradnje i nove sinergije unutar UN-a, naročito u vezi sa ostvarivanjem ciljeva održivog razvoja. U tom kontekstu, implementacija Akcionog plana će pomoći u nastojanjima vlasti u Bosni i Hercegovini da postignu ciljeve održivog razvoja, posebno ciljeve 3, 4, 5, 8, 10, 11 i 16.

- **Cilj 3. Promovirati zdrav život i dobrobit svih ljudi, svih životnih dobi**

Prema Akcionom planu promocija podrške mentalnom zdravlju, naročito za ranjive grupe kao što su LGBTI osobe i migranti, direktno doprinosi postizanju podcilja 4.⁷¹ Aktivnosti suzbijanja zloupotrebe opojnih droga i proširenja pristupa kvalitetnom liječenju ovisnosti će direktno doprinijeti postizanju podcilja 5.⁷² Osim toga, borba protiv proizvodnje i distribucije krivotvorenih lijekova i jačanje domaćih propisa u skladu sa evropskim standardima zaštite ljudskih prava u oblasti biomedicine će dodatno potvrditi obaveze u vezi sa podciljem 8.⁷³ Ove aktivnosti zajedno značajno doprinose širem cilju održivog razvoja br. 3 da se osigura zdrav život i promoviše dobrobit svih ljudi.

- **Cilj 4. Osigurati inkluzivno i ravnopravno kvalitetno obrazovanje i promovirati mogućnost cjeloživotnog učenja za sve**

Inicijative u okviru Akcionog plana će posvetiti posebnu pažnju rješavanju izazova u obrazovanju sa kojima se suočavaju romske zajednice i eliminaciji de facto segregacije po etničkoj pripadnosti, što se direktno odnosi na podcilj 5.⁷⁴ Pored toga, nastojanja da se podrži inkluzivno kvalitetno obrazovanje i borba protiv govora mržnje, diskriminacije, nasilja i bulinga u obrazovnim okruženjima će doprinijeti ostvarivanju podcilja 7.⁷⁵ Konačno, HELP će nastaviti pružati podršku integraciji obrazovanja o ljudskim pravima u različite nastavne planove i programe, promovišući cjeloživotno učenje za pravnike. Ove mjere će zajednički svrsishodno podržati ostvarivanje cilja održivog razvoja br. 4.

71. Cilj 3, podcilj 4: Do kraja 2030. smanjiti za jednu trećinu broj prijevremenih smrtnih slučajeva od nezaraznih bolesti kroz prevenciju i liječenje i promovisati mentalno zdravlje i dobrobit.

72. Cilj 3, podcilj 5: Pojačati prevenciju zloupotrebe supstanci i liječenje posljedica takve zloupotrebe, što obuhvata i zloupotrebu opojnih droga i štetnu upotrebu alkohola.

73. Cilj 3, podcilj 8: Postići univerzalni obuhvat zdravstvenom zaštitom, uključujući zaštitu od finansijskog rizika, dostupnost kvalitetnih osnovnih usluga iz oblasti zdravstvene zaštite i dostupnost sigurnih, djelotvornih, kvalitetnih i priuštivih osnovnih lijekova i vakcina za sve.

74. Cilj 4, podcilj 5: Do kraja 2030. eliminisati rodnu nejednakost u obrazovanju i osigurati jednak pristup svim nivoima obrazovanja i stručnim obukama za ranjive grupe, uključujući osobe sa invaliditetom, starosjedilačko stanovništvo i djecu u ranjivim situacijama.

75. Cilj 4, podcilj 7: Do kraja 2030. osigurati da svi učenici/ce steknu znanja i vještine potrebne da se unaprijedi održivi razvoj, između ostalog i putem edukacije za održivi razvoj i održive stilove života, ljudska prava, rodnu ravnopravnost, kao i za promovisanje kulture mira i nenasilja, pripadnosti globalnoj zajednici i poštovanja kulturne raznolikosti i doprinosa kulture održivom razvoju.

- **Cilj 5. Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojčice**

Nekoliko instrumenata Vijeća Evrope, uključujući Istanbulsku konvenciju, Lanzarote konvenciju, Konvenciju o borbi protiv trgovine ljudima, podupiru napore na promociji rodne ravnopravnosti i suzbijanja nasilja nad ženama i djevojčicama.

Tehnička saradnja u okviru Akcionog plana će podržati efikasnu primjenu ovih konvencija i ojačati institucionalne kapacitete za prevenciju i reakciju na rodno zasnovano nasilje i diskriminaciju te tretirati štetne rodne stereotipe i tako doprinijeti ostvarivanju cilja održivog razvoja br. 5, a naročito podciljeva 1⁷⁶, 2⁷⁷ a⁷⁸ i c.⁷⁹ Isto tako, promocija učešća žena u odlučivanju, inkluzivnim demokratskim procesima i liderstvu će doprinijeti podcilju 5.⁸⁰ Uključivanje rodne perspektive i dalje ostaje zajednički prioritet, a obuhvata dosljedno korištenje podataka razvrstanih prema spolu i promociju rodno izbalansiranog učešća.

- **Cilj 8. Promovirati konstantan, uključiv i održiv ekonomski rast, punu i produktivnu zaposlenost i dostojanstven rad za sve**

Prema Akcionom planu Vijeće Evrope će nastaviti podržavati vlasti Bosne i Hercegovine u borbi protiv trgovine ljudima, iskorištavanja djece i prisilnog rada, te otklanjanju osnovnih uzroka tih pojava, doprinoseći direktno ostvarivanju podcilja 7.⁸¹ Istovremeno, inicijative koje promoviraju primjenu Evropske socijalne povelje koja garantuje pravo na dostojanstven, siguran i pravedno plaćen posao, direktno podržavaju podcilj 8.⁸²

- **Cilj 10. Smanjiti nejednakost unutar i između država**

Aktivnosti u okviru Akcionog plana za osnaživanje ranjivih grupa i smanjenje nejednakosti izgradnjom institucionalnih kapaciteta za borbu protiv diskriminacije, govora mržnje i krivičnih djela počinjenih iz mržnje će direktno podržati napredak Bosne i Hercegovine u ostvarivanju podciljeva 2⁸³ i 3.⁸⁴ Nadalje, pomoć namijenjena rješavanju zakonodavnih i praktičnih praznina u prijemu, azilu i uslovima pritvora za migrante djeluje potpuno usaglašena sa podciljem 7.⁸⁵ Regionalna saradnja u okviru Akcionog plana na sličan način nastoji otkloniti prepreke za ravnopravnost, potičući razmjene dobrih praksi i kolegijalno učenje.

- **Cilj 11. Učiniti gradove i ljudska naselja uključivim, sigurnim, otpornim i održivim**

Promovisanje dobrog upravljanja kroz ojačanu lokalnu samoupravu je ključan cilj Akcionog plana i podržava ostvarivanje cilja 3.⁸⁶ U tom smislu, osnaživanje nacionalnih manjina na općinskom nivou, sa posebnom pažnjom na romskoj zajednici, direktno doprinosi inkluzivnom i kohezivnom lokalnom upravljanju. Poticanjem uspostave kulturnih centara i društvenih prostora Akcioni plan dodatno podržava podcilj 7.⁸⁷

76. Cilj 5, podcilj 1: Okončati sve oblike diskriminacije protiv žena i djevojčica na svim mjestima.

77. Cilj 5, podcilj 2: Eliminirati sve oblike nasilja nad ženama i djevojčicama u javnoj i privatnoj sferi, uključujući trgovinu ljudima, odnosno seksualnu eksploataciju i druge oblike eksploatacije.

78. Cilj 5, podcilj a: Sprovesti reforme kako bi žene dobile jednaka prava na ekonomske resurse, kao i pristup vlasništvu i kontroli nad zemljištem i ostalim oblicima svojine, finansijskim uslugama, nasljedstvu i prirodnim resursima, u skladu sa nacionalnim zakonima.

79. Cilj 5, podcilj c: Usvojiti i osnažiti dobre politike i izvršno zakonodavstvo za promovisanje rodne ravnopravnosti i osnaživanja svih žena i djevojčica na svim nivoima.

80. Cilj 5, podcilj 5: Osigurati da žene u potpunosti i djelotvorno učestvuju i imaju jednake mogućnosti za liderstvo na svim nivoima donošenja odluka u političkom, privrednom i javnom životu.

81. Cilj 8, podcilj 7: Preuzeti neposredne i djelotvorne mjere radi eliminacije prisilnog rada, zaustavljanja modernog ropstva i trgovine ljudima i obezbijediti zabranu i eliminaciju najgorih oblika dječijeg rada, uključujući regrutovanje i korištenje djece vojnika, te eliminirati dječiji rad u svim njegovim oblicima.

82. Cilj 8, podcilj 8: Zaštititi radna prava i promovirati bezbjedno i sigurno radno okruženje za sve radnike, uključujući radnike migrante, a posebno žene migrante, i one koji rade opasne poslove.

83. Cilj 10, podcilj 2: Do kraja 2030. osnažiti i promovirati socijalnu, ekonomsku i političku inkluziju svih, bez obzira na starost, pol, invaliditet, rasu, etničku pripadnost, porijeklo, religiju ili ekonomski, odnosno neki drugi status.

84. Cilj 10, podcilj 3: Osigurati jednake mogućnosti i smanjiti nejednakosti u ishodima, između ostalog i tako što će se eliminirati diskriminirajući zakoni, politike i prakse i što će se, u tom pogledu, promovirati prikladno zakonodavstvo, politike i aktivnosti.

85. Cilj 10, podcilj 7: Olakšati uređenu, bezbjednu, regularnu i odgovornu migraciju i mobilnost ljudi, između ostalog i kroz primjenu planiranih i dobro vođenih migracionih politika.

86. Cilj 11, podcilj 3: Do kraja 2030. u svim zemljama unaprijediti inkluzivnu i održivu urbanizaciju i kapacitete za participativno, integrisano i održivo planiranje naselja i za upravljanje njima.

87. Cilj 11, podcilj 7: Do kraja 2030. omogućiti univerzalni pristup sigurnim, inkluzivnim i pristupačnim zelenim i javnim površinama, posebno za žene i djecu, starija lica i osobe sa invaliditetom.

- **Cilj 16. Promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi djelotvorne, odgovorne i uključive institucije na svim nivoima**

S obzirom na njegov mandat i prirodu aktivnosti tehničke saradnje, Vijeće Evrope će dati svrsishodan doprinos ostvarivanju cilja održivog razvoja br. 16. Sve aktivnosti koje se provode u Bosni i Hercegovini će obuhvatiti širok spektar oblasti povezanih sa mnogim od podciljeva ovog cilja, uključujući između ostalih i sljedeće.

Aktivnosti za prevenciju i suzbijanje nasilja nad djecom, zajedno sa inicijativama za smanjenje zlostavljanja u pritvorskim ustanovama i izgradnju kapaciteta organa za provođenje zakona i zdravstvenih službi koje rade sa zatvorenicima daju direktan doprinos podcilju 1⁸⁸ za smanjenje nasilja i s tim povezanih stopa smrtnosti. Istovremeno, usmjereno djelovanje da se pomogne vlastima u identifikaciji djece žrtava trgovine ljudima i efikasnijem procesuiranju počinilaca podržava podcilj br. 2.⁸⁹

Promovisanje vladavine prava i jednakog pristupa pravdi je temelj za konkretan doprinos podcilju 3.⁹⁰ Kroz HELP program i ciljani razvoj kapaciteta pravnih stručnjaka, Akcioni plan podržava primjenu evropskih standarda i pravnu sigurnost. Aktivnosti na polju pristupa pravdi za žene su također integrisane u ovaj cilj.

Rad na suzbijanju privrednog i kompjuterskog kriminala pomaže podcilju 4⁹¹ promovišući implementaciju Konvencije iz Budimpešte, unapređujući saradnju aktera i podržavajući aktivnosti praćenja nezakonitih tokova novca i borbe protiv organizovanog kriminala. Komplementarne aktivnosti za prevenciju i rješavanje korupcije u skladu sa preporukama GRECO-a doprinose postizanju podcilja 5.⁹²

Akcioni plan ulaže u jačanje djelotvornosti, transparentnosti i odgovornosti institucija u skladu sa podciljem 6⁹³ unapređujući operativne kapacitete javnih, pravosudnih i policijskih tijela i osiguravajući dosljedno provođenje reformi. Aktivnosti promocije inkluzivnog i participativnog upravljanja su usko povezane sa podciljem 7.⁹⁴ Obuhvataju unapređenje lokalnog samoupravljanja, poticanje građanskog učešća, naročito žena i manjina, te održavanje dijaloga između svih nivoa vlasti i sa civilnim društvom. Podrška usklađivanju izbornog zakonodavstva sa međunarodnim standardima i praksom Evropskog suda dodatno doprinosi ovom cilju.

Konačno, Akcioni plan promoviše slobodu izražavanja, medija i pristupa javnosti informacijama čime podržava i podcilj 10⁹⁵, dok inicijative protiv diskriminacije, krivičnih djela počinjenih iz mržnje i govora mržnje također doprinose podcilju a⁹⁶ jačanjem institucionalnih odgovora na ekstremizam i kriminalitet. Podrška razvoju i implementaciji nediskriminatornih politika doprinosi podcilju b,⁹⁷ potvrđujući dodatno opredijeljenost Bosne i Hercegovine za pravdu, inkluziju i jednakost.

88. Cilj 16, podcilj 1: Svuda značajno smanjiti sve oblike nasilja i sa njima povezane stope smrtnih slučajeva.

89. Cilj 16, podcilj 2: Okončati zloupotrebu i eksploataciju djece, trgovinu djecom i sve oblike nasilja i torture nad djecom

90. Cilj 16, podcilj 3: Promovisati vladavinu prava na nacionalnom i međunarodnom nivou i svima osigurati jednak pristup pravdi.

91. Cilj 16, podcilj 4: Do kraja 2030. značajno smanjiti nezakonite tokove novca i oružja, poboljšati pronalaženje i vraćanje ukradene imovine i boriti se protiv svih oblika organizovanog kriminala.

92. Cilj 16, podcilj 5: Značajno smanjiti korupciju i podmićivanje u svim njihovim pojavnim oblicima.

93. Cilj 16, podcilj 6: Razviti djelotvorne, odgovorne i transparentne institucije na svim nivoima.

94. Cilj 16, podcilj 7: Osigurati odgovorno, inkluzivno, participativno i reprezentativno donošenje odluka na svim nivoima.

95. Cilj 16, podcilj 10: Osigurati javni pristup informacijama i zaštitu osnovnih sloboda, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim sporazumima.

96. Cilj 16, podcilj a: Osnajiti relevantne nacionalne institucije, između ostalog i preko međunarodne saradnje, za izgradnju kapaciteta na svim nivoima, posebno u zemljama u razvoju, radi sprečavanja nasilja i borbe protiv terorizma i kriminala.

97. Cilj 16, podcilj b: Promovisati i sprovesti nediskriminatorne zakone i politike radi postizanja održivog razvoja.

3.3 KOORDINACIJA

Koordinacija da bi se osiguralo efikasno korištenje resursa i relevantnost aktivnosti Vijeća Evrope provodi se na različitim nivoima i forumima, uključujući Komitet ministara Vijeća Evrope.

Aktivnosti Vijeća Evrope se utvrđuju i provode tako da fokus bude stavljen na područjima gdje organizacija ima čvrstu ekspertizu i dodatnu vrijednost. Zajednička saradnja sa vlastima Bosne i Hercegovine razvija se na osnovu detaljne analize ciljeva drugih međunarodnih organizacija i partnera u oboj oblasti, te njihovim aktivnostima koje provode i/ili planiraju radi postizanja tih ciljeva.

Kako bi se osigurala relevantnost njegovih aktivnosti, Vijeće Evrope održava detaljnu koordinaciju sa relevantnim međunarodnim partnerima, a naročito Evropskom unijom odnosno Delegacijom EU u Bosni i Hercegovini.

Osigurana je i koordinacija sa drugim međunarodnim partnerima, uključujući Ured visokog predstavnika, UN, uključujući Ured visokog povjerenika za ljudska prava (koji u Bosni i Hercegovini predstavlja savjetnik za ljudska prava pri Uredu rezidentnog koordinatora UN-a), Međunarodnu organizaciju za migracije, UNESCO, Agenciju Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN Women), Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) i OSCE.

Platforme za koordinaciju sa drugim međunarodnim organizacijama se uspostavljaju kad god je to moguće i provode se zajedničke aktivnosti.

Da bi se osigurala efikasnost i izbjeglo preklapanje aktivnosti, Vijeće Evrope također koordinira svoj rad sa diplomatskim misijama i razvojnim agencijama država članica/posmatrača koje djeluju u Bosni i Hercegovini.

3.4 FINANSIRANJE

Ukupne finansijske potrebe prema Akcionom planu procjenjuju se na 27 miliona eura. Sa 22. septembrom 2025. osigurano je 1,96 miliona eura (7% od procijenjenih potreba).

Projekti u okviru Akcionog plana će se finansirati iz više izvora. Finansiranje će se obezbijediti iz redovnog budžeta Vijeća Evrope, dobrovoljnih doprinosa zemalja donatora i zajedničkih programa EU i Vijeća Evrope kao što je Horizontal facility za Zapadni Balkan i Tursku.

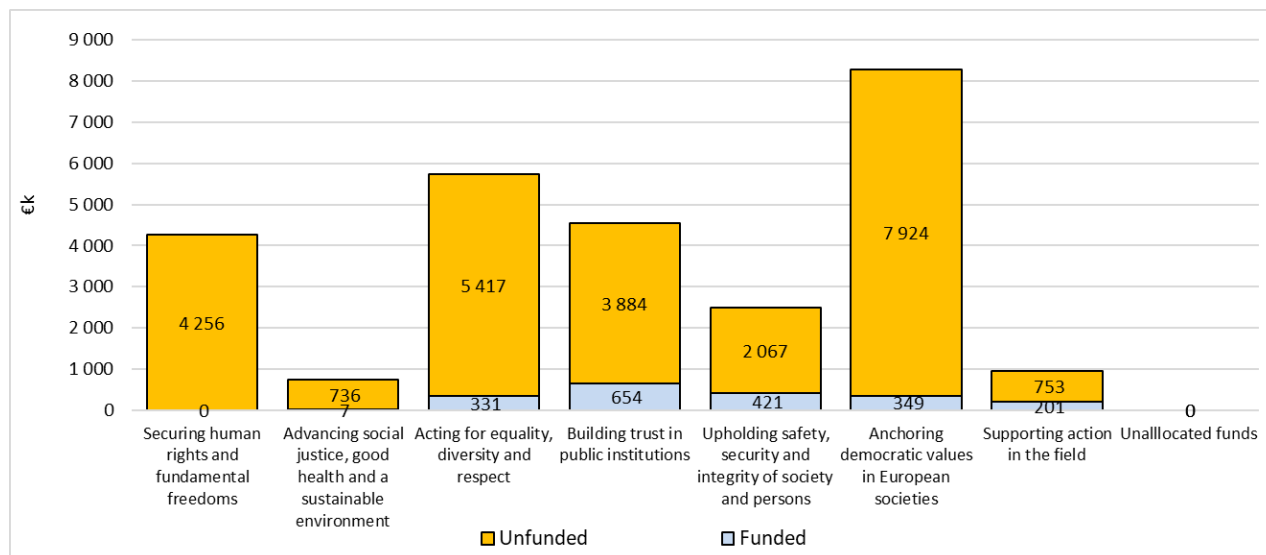
Kao direktan rezultat "[Deklaracije iz Reykjavika – Ujedinjeni oko naših vrijednosti](#)", koja priznaje važnost dimenzije saradnje Vijeća Evrope, Komitet ministara Vijeća Evrope, je po prvi put u svoj redovni budžet za period 2024-2027 uključio dimenziju saradnje. Obezbeđivanjem stabilnijeg i predvidljivijeg izvora finansiranja za aktivnosti saradnje osigurava se efikasnija i djelotvornija implementacija akcionih planova. Pored toga, ovim pristupom se osigurava da se projekti saradnje mogu dizajnirati, provoditi i njihov uticaj evaluirati tokom dužeg perioda i bez prekida. U prvoj godini, 2026, će Akcioni plan tako iskoristiti snažnu injekciju iz ovog doprinosa čime će se omogućiti da aktivnosti započnu pravovremeno i uz adekvatnu podršku.

Koordinacija implementacije Akcionog plana podrazumijeva opšte troškove upravljanja koji ne prelaze 7% od direktnih troškova Akcionog plana.

U skladu sa strategijom mobilizacije resursa Vijeća Evrope, aktivnosti prikupljanja sredstava koje koordinira Direkcija za programsku koordinaciju su fokusirane na Akcioni plan kao cjelinu. Finansiranje na nivou Akcionog plana posebno omogućava fleksibilnost u raspodjeli sredstava tamo gdje su ona najpotrebnija (kao što je rješavanje hitnih potreba saradnje) i gdje je njihov doprinos održivosti glavnih politika i institucionalnih reformi najizgledniji. Vijeće Evrope također promovise dugoročniji okvir sporazuma o saradnji i višegodišnje ugovore sa ključnim partnerima i donatorima kako bi se olakšala strateška i djelotvorna partnerstva i osiguralo predvidivo i fleksibilno finansiranje.

Kontinuirana finansijska podrška aktuelnom Akcionom planu će omogućiti organizaciji da nadogradi i kreira aktivnosti koje podržavaju principe Konvencije i drugih pravnih instrumenata i standarda Vijeća Evrope. Vijeće Evrope sve više nastoji ostvariti rezultate u okviru dogovorenih strateških prioriteta, umjesto pojedinačnih projekata i aktivnosti.

Struktura ovog Akcionog plana za period 2026-2029. je usklađena sa strukturom Programa i budžeta Vijeća Evrope i njegova dva dvogodišnja budžetska ciklusa kako bi se povećala dosljednost, komplementarnost i koordinacija.

Slika 2: Procjena finansijskih potreba po stubu Akcionog plana Vijeća Evrope za Bosnu i Hercegovinu 2026-2029. na dan 22. septembar 2025. (u hiljadama eura)

3.5 UPRAVLJANJE

Komite ministara Vijeća Evrope ocjenjuje ukupne rezultate implementacije Akcionog plana kroz svoju Izvještajnu grupu za demokratiju (GR-DEM).

Vijeće Evrope će redovno izvještavati o napretku i ishodima Akcionog plana. S tim u vezi, Direkcija za programsku koordinaciju (DPC) će podnositi godišnje izvještaje o napretku i završni izvještaj Komitetu ministara Vijeća Evrope, u skladu sa Upravljanjem akcionim planovima koji primaju doprinose iz redovnog budžeta.

Osim toga, Sekretarijat GR-DEM-a i DPC-a u bliskoj saradnji sa vlastima Bosne i Hercegovine će organizovati informativne sastanke sa svim zainteresiranim delegacijama u Vijeću Evrope, po potrebi. Ovi sastanci će pružiti priliku za razmjenu mišljenja i diskusiju o napretku u implementaciji Akcionog plana s jedne strane, te o nacrtu sljedećeg akcionog plana s druge strane.

Ostvareni napredak u implementaciji Akcionog plana će također zajednički ocjenjivati Vijeće Evrope i vlasti u Bosni i Hercegovini.

Kontakti za Akcioni plan

Direkcija za programsku koordinaciju (DPC)

Vijeće Evrope

F-67075 Strasbourg Cedex

Tel: + 33 (0)3 90 21 56 54

E-mail: dpc@coe.int

www.coe.int/programmes

Ured Vijeća Evrope u Sarajevu

Zmaja od Bosne 11

71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

E-mail: coe.sarajevo@coe.int

www.coe.int/sarajevo

2.1 Osiguranje ljudskih prava i osnovnih sloboda		
Očekivani ishodi	Indikator(i)	Izvori i sredstva verifikacije
Izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava		
Djelotvornije izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u vezi sa Bosnom i Hercegovinom, s posebnim fokusom na opšte mjere koje iziskuju zakonodavne i druge izmjene.	Broj presuda Evropskog suda koje se odnose na Bosnu i Hercegovinu pod nadzorom Komiteta ministara. Broj vodećih predmeta koje je zatvorio Komitet ministara. Nivo izvršenja presuda Evropskog suda ocijenjen prema sljedećim kriterijima: a) broj izvršenih presuda; b) prosječno vrijeme potrebno za poduzimanje mjera izvršenja; c) sistemske i/ili strukturalne promjene koje su rezultat pitanja koja je utvrdio Evropski sud; d) broj novih i/ili ponavljajućih predmeta o kojima je obavijestio Evropski sud.	Web stranica Odjela za izvršenje Godišnji izvještaj Komiteta ministara o nadzoru nad izvršenjem presuda i odluka ESLJP-a
Povećani kapaciteti zastupnika vlade da zastupaju državu pred Evropskim sudom, adekvatno nadziru mjere za izvršenje presuda i primjenjuju standarde Konvencije na domaćem nivou	Broj domaćih akcionih planova i izvještaja koje su predstavili zastupnici vlade sa sveobuhvatnim mjerama za izvršenje presuda. Broj koordinacionih sastanaka sa akterima koji učestvuju u izvršenju i OCD-ovima.	Baza podataka HUDOC-Exec Projektni izvještaji
Djelotvorna provedba Evropske konvencije o ljudskim pravima na nacionalnom nivou		
Unaprijeđeni pravni i politički okviri za promociju i ostvarivanje ljudskih prava.	Broj poduzetih mjera za izradu sveobuhvatnih pravnih i/ili okvira politika za promovisanje i poštivanje ljudskih prava u skladu sa evropskim standardima	Web stranice o domaćim propisima Projektni izvještaji
Poboljšana zaštita ljudskih prava u Bosni i Hercegovini putem ustavne pravde, zasnovana na: (a) efikasnom izvršavanju odluka Ustavnog suda i boljoj primjeni njegove ukupne sudske prakse kroz sudski dijalog, komunikaciju i koordinaciju među domaćim akterima; (b) povećanim kapacitetima pravnika za ostvarivanje i zaštitu individualnih prava pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine i sudovima opšte nadležnosti; i (c) jačanju institucionalnih kapaciteta Ustavnog suda.	Broj pravnika sa povećanim kapacitetima za traženje i zaštitu individualnih prava pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine i drugim sudovima. Broj aktivnosti za izgradnju kapaciteta i resursnih materijala za sudije i pravne savjetnike Ustavnog suda. Broj obnovljenih objekata i alata dostavljenih Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine. Broj odluka Ustavnog suda koje su promijenile status iz neizvršena ili djelomično izvršena u djelotvorno provedena.	Službena statistika Projektni izvještaji

Ojačani kapaciteti sudova, tužilaštava i organa za provođenje zakona, kao i advokata, za dosljednu primjenu Konvencije i standarda Vijeća Evrope kroz sveobuhvatnu edukaciju o ljudskim pravima namijenjenu pravnoj struci; kontinuirano digitalno osnaživanje institucija za edukaciju u sektoru pravosuđa u ovom kontekstu.	Broj modula o ljudskim pravima koji su uvedeni u Centru za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine i Centru za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpske te na pravnim fakultetima. Broj uvedenih mjera za poboljšanje i modernizaciju institucija za edukaciju sudija i tužilaca. Broj certificiranih trenera. Procenat pravnika i studenata pravnih fakulteta koji su učestvovali u aktivnostima za izgradnju kapaciteta u oblasti ljudskih prava Vijeća Evrope i unaprijedili svoje znanje na tu temu.	Projektni izvještaji
Ojačani institucionalni kapaciteti Institucije ombudsmena za ljudska prava za efikasno obavljanje njenog mandata, između ostalog, i u svojstvu odnedavno imenovanog Nacionalnog preventivnog mehanizma protiv mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja.	Procenat osoblja Institucije ombudsmana za ljudska prava čiji kapaciteti su unaprijeđeni. Procenat preporuka Institucije ombudsmana za ljudska prava koje su provele javne i privatne ustanove.	Projektni izvještaji
2.2 Unapređenje socijalne pravde, dobrog zdravlja i održive životne sredine		
<i>Djelotvorna primjena Evropske socijalne povelje</i>		
Usklađeno domaće zakonodavstvo i prakse u oblasti socijalnih i ekonomskih prava s odredbama revidirane Evropske socijalne povelje.	Broj odredbi u donesenim/izmijenjenim propisima koje uzimaju u obzir standarde i preporuke Vijeća Evrope o socijalnim pravima. Broj odredbi Evropske socijalne povelje za koje je utvrđena (ne)usklađenost za Bosnu i Hercegovinu. Broj novih prihvaćenih odredbi iz Evropske socijalne povelje u Bosni i Hercegovini.	HUDOC-ESC Web stranice o domaćim propisima
Unaprijeđeni kapaciteti državnih aktera za razumijevanje zaključaka Evropskog komiteta za socijalna prava i njihovu primjenu u praksi; poboljšan proces monitoringa koji provodi Evropski komitet za socijalna prava kao rezultat kvalitetnijih izvještaja koje pripremaju domaće vlasti.	Nivo znanja o sistemu Evropske socijalne povelje među državnim i nedržavnim akterima, uključujući sindikate, ranjive grupe i širu javnost. Nivo znanja o praksi Evropskog komiteta za socijalna prava među obučanim sudijama i pravnicima. Broj referenci na Evropsku socijalnu povelju u domaćim presudama i tužbenim zahtjevima. Broj zaključaka koje je Evropski komitet za socijalna prava odgodio zbog nedostatka informacija.	Domaći propisi i sudska praksa Projektni izvještaji

Ljudska prava u biomedicini i zdravstvu		
Unaprijeđeno domaće zakonodavstvo, politike i prakse koje djelotvorno štite ljudska prava u oblastima biomedicine i zdravstva, usklađene s evropskim standardima i principima utvrđenim u Konvenciji iz Ovijeda.	Broj odredbi u donesenim/izmijenjenim propisima koje uzimaju u obzir standarde Vijeća Evrope u oblasti biomedicine i zdravlja, uključujući i Konvenciju iz Ovijeda. Broj institucija koje provode politike u oblasti biomedicine i zdravlja zasnovane na standardima Vijeća Evrope.	Projektni izvještaji
Povećana svijest i ojačani kapaciteti domaćih aktera i zdravstvenih radnika za osiguranje adekvatne zaštite ljudskih prava u oblastima biomedicine i zdravstva, uključujući i izazove koje donose nova naučna i tehnološka postignuća.	Nivo znanja domaćih aktera, pravnika i zdravstvenih radnika o Konvenciji iz Ovijeda, drugim instrumentima u oblasti zdravlja i novim izazovima.	Projektni izvještaji
Unaprijeđeno zakonodavstvo i okviri javnih politika o krivotvorenju medicinskih proizvoda i drugim sličnim krivičnim djelima, u potpunosti usklađeni s MEDICRIME konvencijom.	Broj odredbi u usvojenim, te izmijenjenim i dopunjenim zakonskim odnosno regulatornim okvirima koji imaju za cilj stvaranje uslova za djelotvoran odgovor na farmaceutski kriminal, uzimajući u obzir standarde Vijeća Evrope definisane MEDICRIME konvencijom. Stepen usklađenosti usvojenih zakonskih rješenja sa konvencijom MEDICRIME. Broj institucija koje provode politike u borbi protiv krivotvorenih lijekova zasnovane na MEDICRIME konvenciji.	Projektni izvještaji Izvještaji o praćenju/savjetodavni izvještaji Vijeća Evrope
Dodatno ojačani kapaciteti nadležnih organa za pronalaženje, zapljenu i oduzimanje imovinske koristi stečene krivičnim djelima obuhvaćenim MEDICRIME konvencijom, za međuinstitucionalnu saradnju u provođenju finansijskih istraga povezanih s tim krivičnim djelima te za međunarodnu saradnju u borbi protiv krivotvorenih medicinskih proizvoda.	Broj operacija u kojima su nadležni organi za provođenje zakona provodili istragu u vezi sa suzbijanjem lažnih lijekova. Nivo znanja o krivičnim djelima iz MEDICRIME konvencije i drugim sličnim krivičnim djelima među domaćim akterima, organima za provođenje zakona, pravnicima i zdravstvenim radnicima. Stepen međuagencijske saradnje na istragama o krivotvorenim lijekovima. Broj koordinacionih sastanaka sa međunarodnim kolegama na temu borbe protiv kriminala povezanog sa lijekovima.	Projektni izvještaji Izvještaji o praćenju/savjetodavni izvještaji Vijeća Evrope
Ojačani kapaciteti pravosudnih organa za krivično gonjenje i donošenje presuda u predmetima krivičnih djela obuhvaćenih MEDICRIME konvencijom.	Nivo znanja pravnika o krivotvorenju lijekova. Broj obučanih pravnika koji pokazuju povećane kapacitete za prepoznavanje i procesuiranje farmaceutskog kriminala.	Projektni izvještaji

	Broj istraga i procesuiranja predmeta farmaceutskog kriminala od strane pravosudnih tijela i/ili organa za provođenje zakona. Broj osuđenih počinilaca krivičnih djela u vezi sa lijekovima.	
Unaprijeđene politike, zakonodavstvo i praksa u oblasti droga i ovisnosti koje se bave rizicima zloupotrebe droga i bihevioralnih ovisnosti, u skladu s osnovnim vrijednostima Vijeća Evrope.	Broj odredbi u donesenim/izmijenjenim propisima i okvirima politika koje uzimaju u obzir standarde Vijeća Evrope za politike prevencije zloupotrebe opojnih droga i ovisnosti.	Web stranice o domaćim propisima Projektni izvještaji
Povećana operativna saradnja na regionalnom nivou između policijskih i carinskih službenika koji rade na aerodromima u cilju suzbijanja nezakonite trgovine drogom.	Broj poduzetih mjera za poticanje razmjene informacija između policijskih i carinskih službenika koji rade na aerodromima u borbi protiv trgovine drogom.	Projektni izvještaji
Oснаženo zatvorsko osoblje, zdravstveni radnici i socijalni radnici kako bi se poboljšao pristup kvalitetnom liječenju ovisnosti o drogama za osobe lišene slobode.	Procenat obučenog zatorskog osoblja, zdravstvenih i socijalnih radnika koji pokazuju unaprijeđene kapacitete za provođenje kvalitetnog liječenja ovisnosti o drogama za osobe lišene slobode.	Projektni izvještaji
Zaštita životne sredine i ljudskih prava		
Unaprijeđeno domaće zakonodavstvo i prakse u oblasti zaštite životne sredine, u skladu s evropskim standardima, čime se doprinosi čistoj, zdravoj i održivoj životnoj sredini i zaštiti ljudskih prava u vezi s tim, uz osiguranje dostupnosti djelotvornih pravnih lijekova.	Broj parlamentarnih i inicijativa donosilaca odluka da se u zakonodavne i okvire politika uključe pitanja zaštite životne sredine. Postojanje standardizovane metodologije za procjenu politika zaštite životne sredine s aspekta ljudskih prava.	Web stranice o domaćim propisima Projektni izvještaji
Unaprijeđen domaći zakonodavni i regulatorni okvir za sprečavanje, prepoznavanje i suzbijanje krivičnih djela protiv životne sredine.	Broj odredbi u donesenim/izmijenjenim propisima i regulatornim okvirima koje uzimaju u obzir standarde i preporuke Vijeća Evrope o borbi protiv krivičnih djela protiv životne sredine.	Web stranice o domaćim propisima (na državnom, entitetskom i nivou Distrikta) Projektni izvještaji
Unaprijeđeni kapaciteti relevantnih institucija, pravnika, organizacija civilnog društva i drugih aktera za bolju primjenu standarda ljudskih prava u oblasti zaštite životne sredine.	Nivo znanja predstavnika OCD-a, pravnika i drugih domaćih aktera o uzajamnoj povezanosti ljudskih prava i životne sredine. Nivo upoznatosti sa perspektivnim praksama u Evropi u pogledu uzajamne zavisnosti ljudskih prava i zaštite životne sredine te njihovoj primjenjivosti u zemlji. Broj aktera koji prijavljuju povećano znanje o strateškim tužbama koje koriste standarde zaštite ljudskih prava u predmetima vezanim za životnu sredinu.	Projektni izvještaji
Povećana svijest o povezanosti zaštite životne sredine i ljudskih prava među pravnicima i širom javnošću.	Broj inicijativa za povećanje svijesti o zaštiti životne sredine i ekološkoj pravdi koje su proveli pojedinačni partneri.	Projektni izvještaji Ankete

Pojačana saradnja između vladinih agencija, privrednih društava, industrijskih udruženja i OCD-a po pitanjima zaštite životne sredine i ljudskih prava.	Stepen saradnje između višestrukih aktera. Broj koordinacionih sastanaka sa vladinim agencijama, relevantnim nacionalnim akterima, privrednim društvima/udruženjima i organizacijama civilnog društva.	Projektni izvještaji
2.3 Djelovanje za jednakost, raznolikost i poštovanje		
<i>Rodna ravnopravnost, nasilje nad ženama i nasilje u porodici</i>		
Ojačani domaći zakonodavni i normativni okviri za prevenciju i borbu protiv svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici, uključujući i u digitalnom prostoru, u skladu s nalazima GREVIO-a i odredbama Istanbulske konvencije.	Broj odredbi u usvojenim ili izmijenjenim i dopunjenim zakonodavnim odnosno regulatornim okvirima koje imaju za cilj obezbjeđenje uslova za djelotvoran odgovor na nasilje nad ženama, uključujući nasilje na internetu. Stepen usklađenosti usvojenih zakonskih rješenja sa Istanbulsom konvencijom.	GREVIO-ve procjene Web stranice o domaćim propisima (na državnom, entitetskom i nivou Distrikta) Projektni izvještaji
Ojačani zakonodavni okviri i okviri politika koji osiguravaju sistematsku procjenu i upravljanje rizikom, kao i izricanje hitnih naredbi za udaljenje iz doma, zabrane približavanja i zaštitnih mjera za sve oblike nasilja nad ženama obuhvaćene Istanbulsom konvencijom.	Broj određenih preventivnih i zaštitnih mjera (hitne mjere zabrane kontakta, prilaska i naredbe za zaštitne mjere) za suzbijanje i sprečavanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici.	Službena statistika Projektni izvještaji
Unaprijeđeni kapaciteti nadležnih institucija, stručnih osoba iz pravosudnog sektora, stručnih osoba koje rade na prvoj liniji podrške te organizacija civilnog društva za primjenu standarda Istanbulske konvencije, uz efikasno uklanjanje prepreka pristupu žena pravdi.	Nivo znanja pravnika o relevantnim evropskim standardima za pristup pravdi za žene. Broj obučanih pravnika koji pokazuju povećane kapacitete za prepoznavanje i ublažavanje rodni stereotipa u sistemu pravosuđa. Broj stručnih zaposlenika OCD-a koji rade u oblasti socijalne zaštite za žrtve nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Procenat podignutih optužnica po prijavama krivičnog djela nasilja u porodici. Procenat punoljetnih lica koji su po optužnici oglašeni krivima za krivično djelo nasilja u porodici.	Projektni izvještaji
Poboljšan kvalitet i dostupnost programa tretmana za počinioce nasilja u porodici, u skladu s principima Istanbulske konvencije.	Broj učesnika u programima namijenjenim počinioćima nasilja u porodici koji prijavljuju promjenu u stavovima prema ženama i nasilnom ponašanju uopšte, a posebno rodno zasnovanom nasilju.	Projektni izvještaji
Redovno i sistematsko prikupljanje administrativnih podataka o svim oblicima nasilja nad ženama u svim fazama krivičnog postupka, razvrstanih prema spolu i dobi žrtve i počinioća, vrsti nasilja i odnosu počinioća i žrtve, na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.	Broj administrativnih statističkih podataka koji se prikupljaju u vezi sa nasiljem nad ženama u toku krivičnog postupka	Službena statistika Projektni izvještaji

Trgovina ljudima		
Unaprijeđen odgovor krivičnog pravnog sistema na trgovinu ljudima, s posebnim fokusom na djelotvorno otkrivanje, istragu i krivično gonjenje ovih krivičnih djela.	Broj istraga o trgovini ljudima. Broj podignutih optužnica u predmetima trgovine ljudima. Broj uspješno procesuiranih predmeta, uključujući stope osuđujućih presuda. Prosječna visina kazne za osuđene počiniocima krivičnog djela trgovine ljudima.	Službena statistika Projektni izvještaji GRETA izvještaji
Unaprijeđena zaštita žrtava trgovine ljudima prije, tokom i nakon sudskih postupaka.	Broj potencijalnih žrtava kojima je obezbijeđen smještaj i pomoć u sigurnim kućama/skloništima. Broj potencijalnih žrtava koje koriste besplatnu pravnu pomoć i/ili pravno zastupanje. Broj žrtava kojima je u krivičnom i parničnom postupku određena naknada štete. Broj žrtava koje su primile naknadu štete. Broj žrtava koje koriste programe psihološke i socijalne podrške.	Službeni izvještaji Statistika OCD/evidencije usluga za podršku žrtvama Projektni izvještaji GRETA izvještaji
Unaprijeđene politike i mjere prevencije koje se bave ključnim uzrocima trgovine ljudima.	Broj novih/izmijenjenih zakona i propisa, politika, odnosno smjernica za borbu protiv trgovine ljudima. Broj inicijativa za podizanje svijesti ili obrazovnih programa za tretiranje ranjivosti. Broj multisektorskih inicijativa sprovedenih s ciljem rješavanja sistemskih faktora rizika (npr. siromaštvo, rodna neravnopravnost, ranjivosti vezane za migraciju). Procenat ciljnih grupa koje prijavljuju povećanu svijest o rizicima od trgovine ljudima.	Projektni izvještaji GRETA izvještaji Strateški i/ili operativni dokumenti Rezultati istraživanja
Poboljšan pristup zasnovan na ljudskim pravima, s fokusom na identifikaciju žrtava i postupke njihovog upućivanja nadležnim službama, te na unapređenje pristupa pravdi i djelotvornim pravnim lijekovima.	Nivo znanja o identifikaciji žrtava trgovine ljudima i pristupu zasnovanom na ljudskim pravima kod obučenog stručnog kadra (policija, socijalni radnici, pravna struka). Broj otkrivenih, identifikovanih i žrtava trgovine ljudima koje su primile pomoć (razvrstano prema vrsti iskorištavanja, rodu i starosti). Broj formalnih upućivanja žrtava u usluge za podršku. Broj žrtava koje su uspješno iskoristile pravne lijekove, uključujući odštetne zahtjeve.	Projektni izvještaji GRETA izvještaji Službeni izvještaji
Zabrana diskriminacije, raznolikost i inkluzija (Romi i putujući narodi, nacionalne manjine, regionalni ili manjinski jezici, LGBTI osobe)		
Unaprijeđeni institucionalni kapaciteti državnih i lokalnih organa, uključujući tijela za jednakost, organe za provođenje zakona i pravosuđe, za suzbijanje diskriminacije, govora mržnje, rasizma i	Nivo razumijevanja viših i lokalnih nivoa vlasti o najboljim evropskim praksama za rješavanje problema diskriminacije, govora mržnje, rasizma i netolerancije po svim osnovama i njihovoj primjenjivosti u zemlji.	ECRI-jevi izvještaji o praćenju Projektni izvještaji Izvještaji OCD-a

netrpeljivosti na svim osnovama, kao i za poštovanje prava pripadnika manjina, u skladu sa standardima i najboljim praksama Vijeća Evrope.	Broj mjera koje su poduzele nadležne domaće vlasti radi praćenja, implementacije i izrade strateških okvira za odgovor na diskriminaciju i netoleranciju <i>[uključujući strateški okvir "Mapiranje odgovora na govor mržnje u Bosni i Hercegovini", Akcioni plan za unapređenje ljudskih prava i osnovnih sloboda LGBTI osoba u BiH za period 2021 – 2024 i Akcioni plan BiH za društvenu inkluziju Roma i Romkinja 2021-2025]</i> . Procenat primijenjenih odredbi Preporuke CM/Rec(2010)5 državama članicama za borbu protiv diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta. Broj predstavlja na koje je odgovorilo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Broj krivičnih presuda u vezi sa govorom mržnje Skor Bosne i Hercegovine na Duginom indeksu Evrope. ⁹⁸ Broj službenih obrazovnih politika, aktivnosti u školama/na fakultetima i pedagoških metodologija koje izričito promovišu nediskriminaciju, raznolikost i inkluziju među učenicima i studentima.	
Unaprijeđeni kapaciteti državnih i lokalnih organa za planiranje i realizaciju politika i planova za održivu društvenu uključenost marginalizovanih zajednica, uključujući Rome.	Broj lokalnih politika i inicijativa za unapređenje integracije Roma. Broj opštinskih dužnosnika sa povećanim kapacitetima za rješavanje potreba romskih zajednica.	ECRI-jevi izvještaji o praćenju Projektni izvještaji
Unaprijeđeni kapaciteti Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice za podizanje svijesti drugih institucija o normativnom okviru za govor mržnje i za planiranje politika za suzbijanje ove pojave.	Broj zaposlenih u javnoj upravi sa povećanim kapacitetima za planiranje i provođenje planskih politika definisanih u skladu sa normativnim okvirom o govoru mržnje.	Projektni izvještaji
Uspostavljen okvir politika za manjinske jezike u skladu sa evropskim standardima.	Broj provedenih mjera za izradu okvira politika za manjinske jezike u skladu sa evropskim standardima.	Procjene Komiteta eksperata ECRML-a
Oснаžena Institucija ombudsmena za ljudska prava da efikasno reaguje na diskriminaciju i netrpeljivost, u skladu sa nadležnostima koje ima kao domaće tijelo za jednakost.	Broj predmeta diskriminacije i netolerancije u kojima je postupala Institucija ombudsmena za ljudska prava na godišnjem nivou, sa izvještajem o ishodima.	ECRI-jevi izvještaji o praćenju Projektni izvještaji Službena statistika
Unaprijeđeni kapaciteti policije, tužilaštava i sudova za otkrivanje, provođenje istraga, zastupanje optužnica i donošenje presuda u predmetima krivičnih djela počinjenih iz mržnje, uključujući djela protiv LGBTI osoba i drugih ranjivih grupa, u skladu sa konkretnim preporukama ECRI-ja za BiH.	Nivo znanja policijskih službenika, tužilaca i sudija o otkrivanju, provođenju istraga, zastupanju optužnica i donošenju presuda u predmetima krivičnih djela počinjenih iz mržnje protiv LGBTI osoba i drugih ranjivih grupa.	ECRI-jevi izvještaji o praćenju Službena statistika Projektni izvještaji Izvještaji OCD-a

98. Rainbow Europe – godišnji alat ILGA Europe za ocjenjivanje sastavljen je od dugine mape i [indeksa](#) te nacionalnih preporuka. ILGA-Europe izrađuje dugin indeks od 2009. godine i koristi ga za ilustriranje položaja lezbijki, gejeva, biseksualnih, transrodnih i interspolnih osoba (LGBTI) u pravnim i okvirima politika u Evropi. Dugin indeks rangira evropske zemlje i teritorije prema njihovim pravnim i političkim praksama za LGBTI osobe na skali od 0 do 100%.

Povećana svijest među nedržavnim subjektima, uključujući obrazovne radnike (u osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju), mlade, vjerske zajednice, sportske organizacije i civilno društvo, o opasnostima mržnje, diskriminacije, stereotipa i s njima povezanog nasilja u društvu.	Nivo znanja među nedržavnim subjektima (obrazovni radnici, mladi, vjerske zajednice, sportske organizacije i predstavnici civilnog društva) o diskriminaciji, mržnji i s tim povezanim opasnostima. Broj inicijativa za borbu protiv mržnje koje su organizovale vjerske zajednice, mladi i sportske organizacije.	Projektni izvještaji Ankete
Migranti i izbjeglice		
Unaprijeđeno domaće zakonodavstvo i okvir politika u oblasti migracija i azila, u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima.	Broj odredbi u donesenim/izmijenjenim propisima i okvirima politika koje uzimaju u obzir standarde i preporuke Vijeća Evrope za zaštitu ljudskih prava izbjeglica, migranata i tražitelja azila.	Web stranice o domaćim propisima (na državnom, entitetskom i nivou Distrikta) Projektni izvještaji
Unaprijeđene zaštitne mjere za ranjive osobe u kontekstu migracija i azila, uključujući i putem promocije brige porodičnog tipa za djecu bez pratnje.	Broj konkretnih zaštitnih usluga (npr. za pravnu pomoć, psihosocijalnu podršku, specijalizirana skloništa, starateljstvo) pruženih ranjivim migrantima i tražiteljima azila. Broj osoba koje koriste konkretne usluge zaštite. Broj djece migranata i izbjeglica bez pratnje smještenih u brigu porodičnog tipa na godišnjem nivou.	Projektni izvještaji Izvještaji OCD-a Službeni izvještaji
Unaprijeđeni kapaciteti nadležnih organa za osiguravanje adekvatnog životnog standarda i dostojanstvenih uslova u prihvatnim centrima.	Nivo znanja nadležnih organa o ljudskim pravima, uslovima prijema i standardima smještaja.	Projektni izvještaji
Unaprijeđeni kapaciteti nadležnih organa za planiranje i primjenu djelotvornih alternativa imigracionom pritvoru i osiguravanje da se pritvor primjenjuje isključivo kao krajnja mjera, uz odgovarajuće procesne mjere zaštite i adekvatne uslove.	Nivo znanja nadležnih organa o ljudskim pravima, imigracionom pritvoru i alternativama imigracionom pritvoru. Broj definisanih alternativnih mjera imigracionom pritvoru. Broj osoba na koje su primijenjene alternative imigracionom pritvoru.	Projektni izvještaji
Unaprijeđen pristup migranata, izbjeglica i raseljenih osoba uslugama podrške i međukulturalnim programima inkluzije na lokalnom nivou, uz primjenu pristupa koji podrazumijeva učešće različitih nivoa vlasti koji omogućava saradnju i upravljanje politikama u oblasti migracija i integracije između državnih i lokalnih organa.	Broj migranata, izbjeglica i raseljenih lica koji imaju pristup uslugama podrške i programima međukulturalne inkluzije na lokalnom nivou. Stepen saradnje višestrukih aktera na programima inkluzije migranata	Projektni izvještaji
Prava djece		
Unaprijeđeni propisi, politike i prakse radi boljeg poštovanja, zaštite i unapređenja prava djeteta u skladu sa Konvencijom UN-a o pravima djeteta i odgovarajućim standardima Vijeća Evrope.	Broj odredbi usvojenog ili izmijenjenih i dopunjenih propisa odnosno regulatornih okvira koje imaju za cilj obezbjeđenje uslova za bolju zaštitu prava djeteta, u skladu sa međunarodnim standardima i odredbama Lanzarote konvencije. Izrađene smjernice za utvrđivanje najboljeg interesa djeteta.	Domaći propisi Izvještaji Lanzarote komiteta Projektni izvještaji

Unaprijeđeni kapaciteti stručnog kadra u krivičnom pravosuđu uključenih u multidisciplinarnu odgovore na (seksualno) zlostavljanje djece.	Broj policijskih službenika, pravnika, tužilaca i sudija koji pokazuju unaprijeđene kapacitete za identifikaciju, provođenje istraga, zastupanje optužnica i donošenje presuda u predmetima (seksualne) zloupotrebe djece, uključujući i onu u online okruženju. Broj uvedenih mjera za prevenciju i zaštitu djece od nasilja, seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe, na internetu i u stvarnom životu.	Projektni izvještaji
Unaprijeđen pristup pravdi za djecu žrtve, uključujući sudske postupke prilagođene potrebama maloljetnika.	Broj obučanih pravnikâ koji pokazuju povećane kapacitete za podržavanje pristupa djece pravdi prilagođenog njihovim potrebama. Broj osoba koje rade u dnevnim centrima za boravak i brigu o djeci koje omogućavaju pristup pravima.	Projektni izvještaji
Unaprijeđeni okviri i kapaciteti stručnog kadra u sistemu dječje zaštite, sa posebnim naglaskom na djeci pripadnicima manjina, djeci migrantima i djeci sa invaliditetom.	Broj stručnih zaposlenih u sistemu dječje zaštite koji pokazuju unaprijeđene kapacitete za osiguravanje adekvatne zaštite u skladu sa evropskim standardima, sa posebnim naglaskom na djecu iz manjinskih grupa, djecu migrante i djecu sa invaliditetom. Stepen usklađenosti preventivnih mjera i odgovora na nasilje nad djecom koje provode domaći subjekti sa evropskim standardima. Nivo svijesti i razumijevanja znakova seksualnog iskorištavanja i zloupotrebe djece. Nivo znanja o praktičnoj primjeni Smjernica za utvrđivanje najboljeg interesa djeteta.	Izvještaji Lanzarote komiteta Projektni izvještaji
Povećano učešće djece u izradi i realizaciji okvira i inicijativa javnih politika vezanih za prava djeteta.	Broj inicijativa koje uključuju djecu u izradu i implementaciju okvira politika koji se odnose na njihova prava. Mjera u kojoj politike na višim i lokalnim nivoima potiču učešće djece u inicijativama koje se odnose na njihova prava.	Projektni izvještaji
2.4 Izgradnja povjerenja u javne institucije		
Nezavisnost i efikasnost pravosuđa		
Unaprijeđen kvalitet i efikasnost pravosudnog sistema u skladu sa standardima i alatima CEPEJ-a (uključujući upravljanje predmetima,	Broj ključnih CEPEJ-evih indikatora o efikasnosti pravosuđa i alata za efikasnost i kvalitet pravosuđa, alata	Izvještaji o evaluaciji CEPEJ-a Izvještaji VSTV-a

statističke podatke o radu pravosuđa i platforme za prikaz podataka o efikasnosti rada pravosuđa, upravljanje vremenom i smanjivanje broj neriješenih predmeta, cyber pravosuđe i ankete zadovoljstva korisnika sudova).	za upravljanje i smanjenje broja neriješenih predmeta, komunikacijskih alata, anketa zadovoljstva korisnika sudova i alata za cyber pravosuđe koji se koriste u Visokom sudskom i tužilačkom vijeću (VSTV), sudovima i drugim institucijama pravosuđa. Nivo znanja pravnika o CEPEJ-evim alatima i metodologijama U kojoj mjeri pravosudni sistem uzima u obzir zadovoljstvo korisnika efikasnošću i kvalitetom pruženih usluga.	Sudska statistika Izveštaji o procjeni EU-a Projektni izvještaji Ankete o zadovoljstvu korisnika Godišnji izvještaji i programi obuke institucija za edukaciju u pravosuđu
Proširena odjeljenja za sudsku praksu u odabranim sudovima, koja rade u skladu sa najboljim evropskim praksama.	Procenat odabranih sudova koji imaju u potpunosti funkcionalna odjeljenja za sudsku praksu.	Projektni izvještaji
Poboljšana usklađenost i dosljednost sudske prakse kroz podršku i uspostavljanje odjeljenja za sudsku praksu u sudovima različitih nivoa.	Broj odjeljenja za sudsku praksu uspostavljenih na sudovima raznih instanci u Bosni i Hercegovini.	Projektni izvještaji
Unaprijeđeni kapaciteti u pravosuđu vezani za funkcionalne IT alate radi daljeg ujednačavanja sudske prakse i usklađivanja sa presudama Evropskog suda.	Broj informatičkih alata kojima upravlja pravosuđe s ciljem ujednačavanja sudske prakse i usklađivanja sa presudama Evropskog suda.	Projektni izvještaji
Zatvori, policija, lišavanje slobode		
Unaprijeđeni mehanizmi zaštite od zlostavljanja u zatvorima, unaprijeđen regulatorni i institucionalni okvir za izvršenje krivičnih sankcija, uključujući digitalno upravljanje podacima i razmjenu informacija između institucija, unaprijeđeni kapaciteti osoblja za upravljanje, rehabilitaciju i zdravstvenu zaštitu zatvorenika, uz vođenje računa o specifičnim potrebama ranjivih grupa u pritvoru.	Broj mjera i aktivnosti koje su proveli nadležni organi s ciljem jačanja zaštitnih mehanizama protiv zlostavljanja u zatvorima i unapređenja institucionalnog okvira za izvršenje krivičnih sankcija. Broj izrađenih odnosno revidiranih podzakonskih akata, protokola i/ili operativnih procedura koje uključuju zaštitne mehanizme protiv zlostavljanja i pružanje zdravstvene zaštite u zatvorima usklađenih sa evropskim i međunarodnim standardima. Broj programa, modula i procedura izrađenih s ciljem regulisanja postupanja sa ranjivim grupama u pritvoru (zloupotreba droga, žene, maloljetnici, osobe sa tjelesnim oštećenjima...) Broj obučanih zaposlenika koji pokazuju poboljšane vještine u upravljanju, rehabilitaciji i pružanju zdravstvene zaštite zatvoreniciima, uzimajući u obzir specifičnosti ranjivih grupa u pritvoru. Broj zatvorskih ustanova sa digitalnim upravljanjem podacima.	CPT-jevi izvještaji Projektni izvještaji SPACE izvještaji Statistike Ministarstva pravde Izveštaji drugih međunarodnih organizacija

Izrađen zakonodavni okvir i ispunjeni preduslovi za institucionalnu organizaciju probacijske službe/službi.	Izrađena studija izvodljivosti, uključujući okvirni budžet i procjenu najodrživijeg/ih rješenja s obzirom na ustavno uređenje Bosne i Hercegovine. Broj izdatih preporuka te izrađenih zakona/podzakonskih akata/politika (koje čekaju odobrenje Ministarstva pravde, koje su u parlamentarnoj proceduri i/ili već usvojene). Stepen usklađenosti izrađenog regulatornog okvira sa preporukama Vijeća Evrope i međunarodnim standardima. Broj drugih poduzetih mjera za stvaranje preduslova za institucionalnu organizaciju probacijske(ih) službe(i), kao što su programi obuke i standardne operativne procedure (SOPovi) ili priručnici za postupanje.	Projektni izvještaji Izvještaji Ministarstva pravde Izvještaji konsultanata Izvještaji drugih međunarodnih organizacija.
Bolja usklađenost rada policije sa međunarodnom standardima, uključujući strategije i prakse za suzbijanje zlostavljanja, efikasnu saradnju između policije i tužilaštva, funkcioniranje mehanizama za praćenje rada policije i veću odgovornost i integritet službenika organa za provođenje zakona.	Broj navoda o zlostavljanju koje su službenici za provođenje zakona procesuirali interno i eksterno, koji su okončani odlukom. Broj protokola izrađenih u okviru metodologije za eliminaciju zlostavljanja na osnovu CPT-a i drugih međunarodnih standarda i integrisanih u programe obuke ili svakodnevne prakse policijskog postupanja. Broj regulatornih i dokumenata politika koji omogućavaju uspostavljanje i rad mehanizama za praćenje rada policije.	CPT-jevi izvještaji Projektni izvještaji Statistike Ministarstva pravde i MUP-a Izvještaji VSTV-a Izvještaji parlamentarnih tijela
Unaprijeđena briga o forenzičkim pacijentima i provođenje programa tretmana i predotpusnih intervencija.	Broj forenzičkih počinitelja/pacijenata koji su prošli program sveobuhvatnog liječenja, uključujući intervencije prije otpusta Broj forenzičkih ustanova koje provode operativne protokole koji su prethodno izrađeni za Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac, čime se pokazuju zajednički standardi i prakse. Broj zaposlenih u forenzičkim ustanovama koji pokazuju povećane kapacitete za izvođenje terapijskih i programa reintegracije te psihosocijalne rehabilitacije.	CPT-jevi izvještaji Projektni izvještaji Izvještaji konsultanata Ankete pacijenata
Unaprijeđeni kapaciteti i uloga Institucije ombudsmana za zaštitu ljudskih prava u svjetlu proširenih nadležnosti za sprečavanje zlostavljanja.	Broj referenci na standarde Vijeća Evrope i međunarodne standarde u izvještajima Institucije o praćenju usluga liječenja, zdravstvene zaštite i rehabilitacije u kaznenopopravnom sistemu. Broj zaposlenih u Instituciji ombudsmana za ljudska prava koji pokazuju povećane kapacitete za praćenje i prevenciju zlostavljanja na mjestima za osobe lišene slobode.	Projektni izvještaji Godišnji izvještaji ombudsmana za ljudska prava Parlamentu Izvještaji međunarodnih tijela za praćenje.

	Broj nalaza i preporuka u izvještajima o praćenju, koji se pozivaju na međunarodno prihvaćene standarde Broj godišnje provedenih procjena na mjestima za osobe lišene slobode na osnovu izrađene metodologije rada (matrica posjeta).	
Organi u potpunosti preuzeli odgovornost za primjenu alata za sprečavanje radikalizacije, posebnih programa upravljanja NEZ i protokola reintegracije, uključujući planske kontinuirane mjere kojima se osigurava njihova jednoobrazna primjena u različitim agencijama.	Stepen usvojenosti, uključenosti i primjene u praksi izrađenih usklađenih alata za NEZ, programa, planova edukacije, procedura/protokola u sva tri područja nadležnosti. Broj potpuno funkcionalnih zatvorskih obavještajnih jedinica koje osiguravaju prikupljanje, analizu i razmjenu informacija između zatvora i drugih nadležnih agencija u tri područja nadležnosti. Postignut dogovor o rotaciji između ministarstava pravde za hosting i održavanje uspostavljene platforme za saradnju. Broj inicijativa ili aktivnosti vezanih za P/CVE koje provode lokalni akteri uz podršku Centra izvrsnosti.	Projektni izvještaji Izvještaji ministarstava pravde i Ministarstva sigurnosti Izvještaji drugih međunarodnih organizacija.
2.5 Jačanje zaštite, sigurnosti i integriteta društva i pojedinaca		
<i>Korupcija, pranje novca, privredni kriminal</i>		
Unaprijeđen i usklađen zakonodavni okvir i okvir politika u oblasti suzbijanja korupcije u skladu sa standardima i najboljim praksama Vijeća Evrope i drugim međunarodnim standardima i najboljim praksama.	Broj donesenih/izmijenjenih propisa i okvira politika koji su usklađeni sa standardima i najboljim praksama Vijeća Evrope u borbi protiv korupcije. Procenat GRECO-vih preporuka koje su sprovele domaće vlasti	GRECO-vi izvještaji o evaluaciji i usklađenosti Projektni izvještaji
Unaprijeđena transparentnost, odgovornost i povjerenje javnosti u upravljanje kroz mehanizme za promovisanje integriteta, sprečavanje korupcije i neprimjerenog uticaja na odlučivanje u javnom sektoru.	Broj instrumenata/mehanizama koji su usvojeni i/ili provedeni radi osiguravanja integriteta, sprečavanja korupcije i suzbijanja neprimjerenog uticaja u donošenju odluka u javnom sektoru.	GRECO-vi izvještaji o evaluaciji i usklađenosti Projektni izvještaji
Unaprijeđene mjere sprečavanja i nadzora u oblasti SPN/FTA.	Stepen poboljšanja praksi nadzora zasnovanog na riziku i usklađenosti u finansijskom i DNFBP sektoru. Broj organizovanih obuka za poboljšanje kapaciteta nadležnih organa da vrše nadzor zasnovan na riziku u finansijskom i DNFBP sektoru.	MONEYVAL-ovi izvještaji o evaluaciji i praćenju Projektni izvještaji
Unaprijeđena transparentnost podataka o stvarnom vlasništvu, mjera odvracanja i sprečavanja zloupotrebe korporativnih subjekata u svrhu pranja novca i finansiranja terorizma.	Broj poduzetih mjera za planiranje i unapređenje opsega i djelotvornosti registara stvarnog vlasništva u skladu sa standardima i preporukama Vijeća Evrope. Broj pravnih lica i pravnih aranžmana koji mogu pružiti precizne i ažurirane informacije o stvarnom vlasništvu.	Projektni izvještaji

Unaprijeđeni kapaciteti organa za provođenje finansijskih istraga, zastupanje optužnica i donošenje presuda u predmetima korupcije, pranja novca i finansiranja terorizma.	Nivo napretka u uspostavljanju djelotvornih, pristupačnih i pouzdanih registara stvarnog vlasništva u skladu sa međunarodnim standardima i dobrim praksama. Broj stručnih radnika organa za provođenje zakona, sudija i tužilaca koji pokazuju poboljšane kapacitete za djelotvorno provođenje finansijskih istraga i procesuiranje predmeta korupcije, pranja novca i finansiranja terorizma.	Projektni izvještaji Službena statistika
Unaprijeđene vještine i praksa domaćih organa za djelotvorno ulaženje u trag, oduzimanje i raspolaganje nezakonito stečenom imovinom, uključujući upravljanje tom imovinom.	Evidencija oduzimanja imovine usklađena sa nivoom kriminaliteta i nacionalnim politikama i prioritetima za borbu protiv korupcije.	Projektni izvještaji
Unaprijeđeni kapaciteti organa za provođenje zakona za zaštitu zviždača.	Broj institucionalnih i/ili regulatornih mjera usvojenih s ciljem jačanja mehanizama zaštite zviždača. Broj stručnih radnika organa za provođenje zakona koji pokazuju poboljšane kapacitete za osiguranje zaštite za zviždače.	GRECO-vi izvještaji o evaluaciji i usklađenosti Projektni izvještaji
Usklađen pravni okvir za primjenu ciljanih finansijskih sankcija u skladu sa rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a 1267/1989 i 1988 te 1373, kao i odgovarajućim preporukama Radne grupe za finansijske mjere protiv pranja novca (FATF).	Stepen usklađenosti pravnih i institucionalnih okvira sa relevantnim preporukama FATF-a, čime se omogućava pravovremena i djelotvorna implementacija ciljanih finansijskih sankcija. Broj relevantnih dužnosnika koji su obučeni o pravnom okviru i operativnim procedurama za primjenu ciljanih finansijskih sankcija.	
Unaprijeđeno poznavanje rizika finansiranja terorizma i sposobnosti za provođenje odgovarajućih korektivnih mjera u cilju njihovog smanjivanja.	Broj dužnosnika nadležnih institucija/agencija obučenih o identifikaciji rizika od finansiranja terorizma, procjenama i korektivnim mjerama.	Projektni izvještaji
Digitalni izazovi: umjetna inteligencija, kompjuterski kriminal, zaštita podataka		
Unaprijeđen pravni okvir u oblasti tehnologija UI u cilju usklađivanja sa međunarodnim dobrim praksama i Okvirnom konvencijom Vijeća Evrope o umjetnoj inteligenciji i ljudskim pravima, demokratiji i vladavini prava.	Broj odredbi u donesenim/izmijenjenim propisima i okvirima politika koje su usklađene sa međunarodnim dobrim praksama i standardima Vijeća Evrope u oblasti umjetne inteligencije.	Projektni izvještaji Web stranice o domaćim propisima
Unaprijeđeni kapaciteti donosilaca odluka u državnim i entitetskim organima i privatnom sektoru kako bi bili pripremljeni i mogli prepoznati potencijalne rizike tehnologija UI za ljudska prava, vladavinu prava i demokratiju kroz usvajanje i primjenu metodologije HUDERIA.	Broj nadležnih donosilaca odluka koji pokazuju poboljšano znanje i kapacitete za prepoznavanje i pripremu za potencijalne rizike povezane sa umjetnom inteligencijom koji se odnose na ljudska prava, vladavinu prava i demokratiju, na osnovu metodologije HUDERIA Vijeća Evrope.	Projektni izvještaji
Unaprijeđen zakonodavni okvir i okvir politika u oblasti kompjuterskog kriminala i elektronskih dokaza u potpunosti u skladu sa Konvencijom iz Budimpešte i njenim protokolima.	Broj odredbi u donesenim/izmijenjenim propisima i okvirima politika koje uzimaju u obzir standarde Vijeća Evrope u oblasti kompjuterskog kriminala.	T-CY izvještaji Projektni izvještaji Web stranice o domaćim propisima

	Broj nacрта izmjena i dopuna kroz koje se provode zakonodavne reforme. Nivo usklađenosti sa Konvencijom iz Budimpešte i njenim Protokolima.	
Poboljšana primjena koordiniranih politika i strategija cyber sigurnosti u nadležnim organima.	Broj poduzetih mjera za koordinaciju politika u oblasti kompjuterskog kriminala i cyber sigurnosti. Broj dostupnih akcionih planova za provođenje strategija u oblasti kompjuterskog kriminala i cyber sigurnosti. Broj istražitelja, tužilaca i sudija koji pokazuju povećane kapacitete za rad na predmetima kompjuterskog kriminala.	Projektni izvještaji
Dodatno unaprijeđeni kapaciteti organa za otkrivanje, zapljenu i oduzimanje imovinske koristi pribavljene kompjuterskim kriminalom, sprečavanje pranja novca na internetu i osiguranje elektronskih dokaza.	Broj relevantnog stručnog kadra koji pokazuje bolje kapacitete za djelotvorno otkrivanje, zapljenu i oduzimanje imovinske koristi pribavljene kompjuterskim kriminalom, sprečavanje pranja novca na internetu i osiguranje elektronskih dokaza.	Projektni izvještaji
Pojačana međuagencijska saradnja za potrebe provođenja paralelnih finansijskih istraga u predmetima kompjuterskog kriminala.	Broj uvedenih mjera za unapređenje međuagencijske saradnje za potrebe provođenja paralelnih finansijskih istraga u predmetima kompjuterskog kriminala. Broj zahtjeva za dostavu podataka upućenih pružiocima usluga, finansijskim institucijama i subjektima u industriji cyber sigurnosti. Broj okončanih istraga kompjuterskog kriminala koje su praćene paralelnim finansijskim istragama i obratno. Nivo međuagencijske saradnje / Broj slučajeva međuagencijske saradnje u oblasti borbe protiv kompjuterskog kriminala.	Projektni izvještaji
Unaprijeđene mjere za podsticanje mehanizama razmjene informacija i obavještajnih podataka o kompjuterskom kriminalu između javnog i privatnog sektora te između organa krivičnog pravosuđa i institucija/industrije cyber sigurnosti.	Broj uvedenih mjera za unapređenje razmjene informacija i obavještajnih podataka o kompjuterskom kriminalu između javnog i privatnog sektora te između organa krivičnog pravosuđa i institucija/industrije cyber sigurnosti.	Projektni izvještaji
Unaprijeđeni zakonski okviri za zaštitu podataka i pristup informacijama, u skladu sa ratifikovanom Konvencijom o zaštiti lica u pogledu automatske obrade ličnih podataka.	Broj odredbi u donesenim/izmijenjenim i dopunjenim propisima u skladu sa Konvencijom 108+ / koji uzimaju u obzir standarde i preporuke Vijeća Evrope. Nivo usklađenosti sa Konvencijom Vijeća Evrope o zaštiti lica u pogledu automatske obrade ličnih podataka (108+).	T-CY izvještaji Projektni izvještaji
Unaprijeđeni kapaciteti Agencije za zaštitu ličnih podataka za obavljanje poslova iz njene nadležnosti, posebno u pogledu podizanja svijesti.	Procenat uposlenika Agencije za zaštitu ličnih podataka koji pokazuje unaprijeđene kapacitete za obavljanje poslova iz njene nadležnosti, posebno u pogledu podizanja svijesti.	Projektni izvještaji Službena statistika

	Broj stručnih mišljenja Agencije za zaštitu ličnih podataka Broj postupaka po službenoj dužnosti koje je provela Agencija za zaštitu ličnih podataka	
Unaprijeđeni kapaciteti uprava i drugih relevantnih aktera za omogućavanje pristupa informacijama uz istovremeno poštovanje principa zaštite ličnih podataka.	Broj obučenog osoblja nadležnih uprava i aktera koje pokazuje unaprijeđene kapacitete za omogućavanje pristupa informacijama uz istovremeno poštovanje principa zaštite ličnih podataka.	Projektni izvještaji
Integritet i upravljanje u sportu		
Unaprijeđene politike, zakonodavstvo i prakse radi garantovanja etike, inkluzivnosti, pravičnosti i sigurnosti u sportu u skladu sa standardima Vijeća Evrope.	Broj odredbi u donesenim/izmijenjenim propisima i okvirima politika koje su usklađene sa standardima Vijeća Evrope o etičnom, inkluzivnom, pravičnom i sigurnom sportu. Nivo svijesti i razumijevanja kod relevantnih domaćih partnera i aktera o standardima Vijeća Evrope o etičnom, inkluzivnom, pravičnom i sigurnom sportu i njihovoj primjenjivosti na domaći kontekst. Uvedene mjere za napredak ka potpisivanju i ratifikaciji Konvencije o manipulaciji sportskim takmičenjima (Konvencija iz Macolina) i Konvencije o integriranom pristupu sigurnosti, zaštiti i uslugama na fudbalskim utakmicama i drugim sportskim priredbama (Konvencija iz Saint-Denisa). Nivo aktivnosti na sastancima EPAS-a i u MARS mreži.	Projektni izvještaji Izvještaji o evaluaciji Grupe za praćenje
2.6 Učvršćivanje demokratskih vrijednosti u evropskim društvima		
Sloboda izražavanja i informisanja, sigurnost novinara		
Unaprijeđen zakonodavni okvir i okvir politika u skladu sa evropskim standardima u oblasti slobode izražavanja, medija i pristupa informacijama.	Broj odredbi u donesenim ili izmijenjenim i dopunjenim propisima i politikama koje su usklađene sa relevantnim standardima Vijeća Evrope za slobodu izražavanja, medija i pristup informacijama.	Izvještaji tijela za praćenje i savjetodavnih tijela Vijeća Evrope. Web stranice o domaćim propisima. Projektni izvještaji
Unaprijeđeni institucionalni kapaciteti i mehanizmi saradnje regulatornog tijela za medije i drugih relevantnih tijela, u skladu sa evropskim standardima – uključujući Akt o digitalnim uslugama i Evropski akt o slobodi medija.	Broj preporuka koje su uvažila nadležna tijela radi usklađivanja politika i praksi sa evropskim standardima za slobodu izražavanja i regulativu medija	Projektni izvještaji Izvještaji relevantnih institucija.
Unaprijeđena transparentnost vlasništva u medijima kroz ciljne zakonske i institucionalne mjere koje imaju za cilj osiguravanje veće odgovornosti i medijskog pluralizma.	Broj provedenih mjera s ciljem unapređenja dostupnosti, pristupačnosti i pouzdanosti informacija o vlasništvu nad medijima, što doprinosi većoj transparentnosti i odgovornosti u medijskom sektoru.	Projektni izvještaji

Unaprijeđeno ostvarivanje prava na pristup javnim informacijama kroz ojačane pravne garancije i praktične mjere primjene – uključujući usklađivanje sa Konvencijom iz Tromsea i preporukama iz odgovarajućih izvještaja o monitoringu.	Broj mjera koje su provele javne institucije radi unapređenja pristupa informacijama u skladu sa Konvencijom iz Tromsea i s njom povezanih preporuka.	Izvještaji tijela za praćenje i savjetodavnih tijela Vijeća Evrope. Web stranice o domaćim propisima Projektni izvještaji
Unaprijeđeni odgovori na dezinformacije i poboljšana medijska pismenost čime se omogućava informisana javna debata, kritičko mišljenje i otpornost na manipulaciju informacijama u cijelom društvu – između ostalog kroz aktivnosti podizanja svijesti namijenjene široj javnosti.	Broj podržanih inicijativa za podizanje svijesti i medijsku pismenost, uključujući kampanje, javna događanja i obuke aktera.	Projektni izvještaji
Unaprijeđeni mehanizmi za sigurnost novinara, sa posebnim osvrtom na novinarku, uključujući preventivne mjere zaštite, djelotvorne odgovore institucija, borbu protiv nekažnjivosti i podršku u vezi sa SLAPP tužbama.	Broj podržanih inicijativa za povećanje sigurnosti novinara i rješavanje problema SLAPP tužbi, uključujući obuke, dijaloge između raznih aktera, događaje za podizanje svijesti i institucionalne mjere, s posebnim fokusom na rodno osjetljive pristupe.	Projektni izvještaji Izvještaji relevantnih institucija
Unaprijeđeno znanje i praktične vještine ključnih aktera – uključujući javne vlasti, zastupnike u parlamentu, pravosuđe, organe za provođenje zakona, regulatorna tijela, medijske radnike i OCD – za primjenu relevantnih evropskih standarda u oblasti slobode izražavanja i pristupa informacijama u njihovim područjima rada.	Broj relevantnih aktera koji pokazuju povećano znanje i kapacitete za primjenu evropskih standarda za slobodu izražavanja i pristup informacijama u svom radu.	Projektni izvještaji
Lokalna demokratija		
Očekivani ishodi	Indikator(i)	Izvori i sredstva verifikacije
Unaprijeđeni kapaciteti i vještine lokalnih/regionalnih organa za primjenu saradničkog upravljanja, deliberativne demokratije, učešća građana i civilnog društva u donošenju odluka i reformama na lokalnom nivou.	Broj inicijativa koje provode lokalni i regionalni izabrani predstavnici i javni dužnosnici za primjenu saradničkog upravljanja, deliberativne demokratije, učešća građana i civilnog društva u donošenju odluka na lokalnom nivou koje pokazuju primjenu novih usvojenih znanja i stečenih vještina Broj platformi za dijalog građana i vlasti uspostavljenih u (pilot) opštinama i regijama. Broj mjera (politika, zakonskih mjera, participatornih inicijativa...) usvojenih radi postupanja po preporukama skupština građana i drugih deliberativnih foruma.	Projektni izvještaji Evidencije o javnim konsultacijama Izvještaji o aktivnostima/odlukama lokalne vlasti.
Poboljšan kvalitet lokalnog upravljanja zahvaljujući razvoju kapaciteta u oblasti javne etike, transparentnosti, odgovornosti, sprečavanja korupcije i otvorene vlasti.	Procenat obučanih lokalnih izabranih predstavnika i javnih dužnosnika koji pokazuju unaprijeđene kapacitete u oblasti javne etike, transparentnosti, odgovornosti i otvorene vlasti i njihovu primjenu u praksi.	Procjene Kongresa Izvještaji tijela za praćenje i savjetodavnih tijela Vijeća Evrope Projektni izvještaji

	Broj javnih konsultacija koje su održale lokalne vlasti. Broj procjena rizika od korupcije ili planova integriteta provedenih na lokalnom nivou.	Evidencije o javnim konsultacijama
Unaprijeđena uloga i kapaciteti civilnog društva za postizanje veće društvene kohezije i bolje građanske kontrole rada javnih organa.	Broj mjera (informativne sesije, izmjene pravnog okvira, politike...) provedenih da bi se osiguralo da regulatorni okvir za građansko učešće u opštinama uvažava standarde i preporuke Vijeća Evrope o uključivanju organizacija civilnog društva. Nivo svijesti o participatornom odlučivanju i građanskom nadzoru među predstavnicima OCD. Koliko puta su organizacije civilnog društva doprinijele nadzoru nad aktivnostima organa vlasti.	Projektni izvještaji Evidencije o javnim konsultacijama
Unaprijeđeni institucionalni kapaciteti dva glavna saveza opština i gradova za zagovaranje primjene Evropske povelje o lokalnoj samoupravi.	Broj poduzetih mjera za jačanje institucionalnih kapaciteta saveza opština i gradova za provođenje njihovog mandata i zagovaranje primjene Evropske povelje o lokalnoj samoupravi. (politike, aktivnosti razvoja kapaciteta, podizanje svijesti)	Projektni izvještaji
Osnaženi lokalni/regionalni organi za razvoj saradnje kroz međuopštinske i međuentitetske mreže.	Broj organizovanih razmjena u programima kolegijalnog učenja i aktivnosti međuentitetske, međuopštinske lokalne prekogranične saradnje	Projektni izvještaji
Unaprijeđeni kapaciteti lokalnih organa za omogućavanje ostvarivanja i zaštitu ljudskih prava na lokalnom nivou.	Nivo znanja lokalnih izabranih predstavnika i javnih dužnosnika o standardima i alatima za ispunjavanje obaveza i zaštitu ljudskih prava na lokalnom nivou. Broj mjera (politika, lokalnih inicijativa) koje poduzimaju lokalne vlasti za ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava na lokalnom nivou.	Projektni izvještaji Zapisnici sa sastanaka Vijeća Web stranice Vijeća i saveza
Izbori, demokratsko upravljanje i dijalog, civilno društvo		
Unaprijeđeni kapaciteti izborne administracije na svim nivoima i stručnog kadra za osiguravanje transparentnosti, inkluzivnosti i integriteta izbornih procesa i praksi u skladu sa standardima Vijeća Evrope.	Nivo znanja obučenog osoblja CIK-a o međunarodnim standardima u vezi sa izbornim procesom. Nivo transparentnosti izbornih procesa i postupanja po izbornim žalbama. Broj pozitivnih napomena u vezi sa održavanjem izbora u izvještajima međunarodnih posmatračkih misija evropskih i međunarodnih organizacija.	Izvještaji međunarodnih posmatračkih misija Projektni izvještaji
Podignuta svijest i povećano učešće glasača u izbornom procesu, a posebno nedovoljno zastupljenih i ranjivih grupa i birača koji prvi put izlaze na izbore.	Nivo svijesti među nedovoljno zastupljenim grupama, uključujući birače koji prvi put glasaju, manjine i žene.	Izvještaji međunarodnih posmatračkih misija Projektni izvještaji
Unaprijeđeni kapaciteti medija, političkih stranaka, ostalih aktera u izbornom procesu i birača za pravilno prepoznavanje, predstavljanje i	Nivo znanja predstavnika medija, političkih stranaka i drugih relevantnih aktera o dezinformacijama, govoru	Projektni izvještaji

suzbijanje dezinformacija, govora mržnje, seksizma, rodno zasnovanog nasilja i drugih negativnih pojava u toku izbora.	mržnje, seksizmu, rodno zasnovanom nasilju i drugim negativnim pojavama u toku izbora. Procenat obučanih predstavnika medija koji pokazuju povećane kapacitete za profesionalno praćenje izbornog procesa. Broj medijskih izvještaja o govoru mržnje u toku predizbornih kampanja.	
Mjere za izgradnju povjerenja		
Unaprijeđen međuetnički dijalog na nivou lokalnih zajednica.	Broj događaja koji lokalne zajednice uključuju u međuetnički dijalog Nivo saradnje između predstavnika lokalnih zajednica u kontekstu aktivnosti međuetničkog dijaloga.	Projektni izvještaji
Unaprijeđena saradnja među mladima iz različitih zajednica i uspostavljanje održivih mreža za izgradnju povjerenja.	Broj aktivnosti koje su organizovale mreže mladih iz različitih zajednica Nivo uključenosti mladih u aktivnosti za jačanje povjerenja i mreže.	Projektni izvještaji
Obrazovanje		
Unaprijeđeni kapaciteti donosilaca politika za praćenje primjene „Preporuke za politike djelovanja sa mapom puta za unapređenje inkluzivnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini“.	Nivo znanja donosilaca politika o praćenju provedbe <i>Mape puta za unapređenje inkluzivnog obrazovanja</i> .	Godišnji izvještaj Ministarstva civilnih poslova Vijeću ministara Projektni izvještaji
Smanjena stopa nasilja i maltretiranja u obrazovnom sistemu.	Broj mjera i novih praksi koje su uvedene radi smanjivanja nasilja i maltretiranja u obrazovnom sistemu u Bosni i Hercegovini. Procenat obrazovnih radnika koji u praksi primjenjuju mjere za stvaranje sigurnih okruženja za učenje. Nivo prihvaćenosti nulte tolerancije za cyberbullying i druge oblike nasilja na internetu kod obrazovnih radnika	Projektni izvještaji
Unaprijeđena sigurnost u školama zahvaljujući primjeni odlučivanja o politikama na osnovu dokaza.	Broj škola koje implementiraju participatorno upravljanje školom u skladu sa standardima i najboljim praksama Vijeća Evrope. Stepen upoznatosti sa principom integriteta u obrazovanju kod obrazovnih radnika i studenata. Procenat obrazovnih radnika koji u praksi primjenjuju na dokazima zasnovano odlučivanje o politikama radi unapređenja sigurnosti u školama.	Projektni izvještaji
Unaprijeđen pristup mladih kvalitetnom obrazovanju za demokratsko građanstvo u skladu sa novom inicijativnom Vijeća Evrope „Evropski prostor za građansko obrazovanje“.	Stepen usklađenosti politika i metodoloških okvira sa evropskim standardima kako bi se osiguralo izvođenje kvalitetnog obrazovanja za demokratsko građanstvo na	Projektni izvještaji

	osnovu nove inicijative "Evropski prostor za sigurno građanstvo". Broj kvalifikovanih obrazovnih radnika u oblasti inkluzivnog kvalitetnog obrazovanja. Broj mladih osoba do kojih su doprle kampanje za podizanje svijesti o kvalitetnom obrazovanju kao javnom dobru i osnovnom ljudskom pravu. Nivo znanja o demokratskom građanstvu među mladima.	
Suočavanje sa prošlošću		
Unaprijeđen međugeneracijski i društveni dijalog o istoriji, unaprijeđena svijest o istoriji i društvenoj koheziji kroz inicijative javnog angažmana na lokalnom i regionalnom nivou.	Broj tematskih aktivnosti fokusiranog učešća javnosti koje predvode podržani subjekti s ciljem njegovanja međugeneracijskog i društvenog dijaloga o istoriji. Nivo poznavanja historije	Projektni izvještaji Ankete
Povećana otpornost na istorijski revizionizam i dezinformacije, pri čemu su učenici, nastavno osoblje i medijski radnici osposobljeni da se odupru manipulacijama i promovišu istoriju zasnovanu na činjenicama.	Broj učenika, nastavnog osoblja i medijskih radnika koji pokazuju poboljšane većine za suprotstavljanje manipulaciji i promovisanje istorije zasnovane na činjenicama. Nivo svijesti o dezinformisanju i historijskom revizionizmu.	Projektni izvještaji
Unaprijeđena usklađenost sa evropskim standardima u nastavi istorije čime se olakšava pridruživanje Bosne i Hercegovine tijelima za saradnju u oblasti nastave istorije kao što je Opservatorija za nastavu istorije u Evropi.	Poduzete mjere za usklađivanje i primjenu standarda i praksi Vijeća Evrope u nastavi istorije, radi olakšavanja pridruživanja Bosne i Hercegovine Opservatoriji za nastavu istorije u Evropi.	Web stranica Vijeća Evrope Izvještaji o sastancima OHTE Projektni izvještaji
Mladi		
Unaprijeđeni mehanizmi i alati za demokratsko učešće mladih na nivou cijele zemlje, u skladu sa standardima Vijeća Evrope.	Broj poduzetih mjera (npr. dokumenata politika, akcionih planova, zakonodavnih izmjena, promjena praksi) da bi se promovisalo demokratsko učešće mladih na nivou cijele zemlje u skladu sa standardima Vijeća Evrope. U kolikoj mjeri inicijative organizacija mladih promovišu demokratsko učešće mladih u društvenom, kulturnom, ekonomskom i političkom životu.	Projektni izvještaji
Unaprijeđeni kapaciteti relevantnih aktera, uključujući omladinske organizacije, za unapređenje politika i praksi rada sa mladima u cilju uklanjanja prepreka demokratskom učešću mladih.	Nivo znanja o politikama i praksama usmjerenim na uklanjanje prepreka demokratskom učešću mladih među relevantnim akterima.	Projektni izvještaji
Povećani kapaciteti stručnog kadra koji radi sa mladima za zagovaranje građanskog obrazovanja i obrazovanja o ljudskim pravima među mladima.	Nivo znanja o zagovaranju građanskog obrazovanja i obrazovanja o ljudskim pravima među mladim radnicima. Broj inicijativa mladih radnika koje imaju za cilj promociju obrazovanja o demokratskom građanstvu i ljudskim pravima za mlade.	Projektni izvještaji

Povećan stepen demokratskog učešća mladih u postupcima donošenja odluka.	Nivo učešća mladih u demokratskim procesima donošenja odluka.	Projektni izvještaji
Unaprijeđen pristup mladih, naročito onih u ranjivim situacijama, socijalnim pravima kroz saradnju sa lokalnim organima.	Nivo znanja predstavnika lokalne vlasti o socijalnim pravima za mlade. Broj mjera (npr. akcioni planovi, strateški dokumenti, promjene praksi) koje su poduzele lokalne vlasti radi unapređenja pristupa ranjivih mladih osoba socijalnim pravima.	Projektni izvještaji
Unaprijeđeni kapaciteti omladinskih lidera da djeluju kao multiplikatori, uključujući i inicijative za dijalog i izgradnju povjerenja zasnovane na obrazovanju o ljudskim pravima i međukulturalnom učenju.	Nivo znanja mladih lidera o ljudskim pravima i inicijativama za jačanje povjerenja. Broj inicijativa mladih lidera za poticanje dijaloga i jačanje povjerenja.	Projektni izvještaji

PRILOG II: REGISTAR RIZIKA

Kontekst

Akcioni plan u Bosni i Hercegovini provodi se u složenom i promjenjivom okruženju. U tom kontekstu je neophodan integrisan i na budućnost usmjeren pristup upravljanju rizicima i održivosti, kako bi se očuvali relevantnost, kontinuitet i dugoročni uticaj aktivnosti saradnje.

Mnogi aspekti održivosti reformi zavise od vanjskih faktora, uključujući političku stabilnost i političku volju za njihovo provođenje. Nakon parlamentarnih izbora 2022. godine u Bosni i Hercegovini i brzog formiranja vladajuće koalicije na državnom nivou obnovljen je zamah koji je otvorio put za otvaranje pregovora o pristupanju Evropskoj uniji u martu 2024. godine i svrsishodnim zakonodavnim pomacima kao što je usvajanje Zakona o sprečavanju sukoba interesa i Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Međutim, kako navodi Izvještaj Evropske komisije za 2024, nakon toga je došlo do zastoja reformi zbog političkih kontroverzi i predizborne kampanje uoči lokalnih izbora 2024. godine. Ponovno je do izražaja došla etnička fragmentiranost, politička osjetljivost i različiti prioriteti između entiteta koji ostaju prisutni do danas. Složena upravna struktura u Bosni i Hercegovini također dovodi do čestih institucionalnih reorganizacija i fragmentiranog odlučivanja, pored velike fluktuacije osoblja u javnim institucijama, što bi moglo ugroziti održivost investicija u izgradnju kapaciteta.

Uzimajući u obzir takvu situaciju i potencijalne izazove u implementaciji, pri izradi Akcionog plana težište je stavljeno na predviđanje i ublažavanje rizika kako bi se obezbijedila trajna postignuća koja će biti ugrađena u institucionalne okvire. U nestabilnom domaćem i geopolitičkom kontekstu, Akcioni plan nudi određeni stepen fleksibilnosti za potrebe odgovora na nove potrebe i okolnosti, tako što primjenjuje pluralistički multiakterski pristup i prilagođava se konkretnim zahtjevima svakog nivoa vlasti. Također koristi dostupne resurse s ciljem uspješnog provođenja saradnje.

Rizici i strategije njihovog ublažavanja će biti predmet stalne evaluacije, koordinacije i internih diskusija u Vijeću Evrope i sa domaćim vlastima. Ako provođenje aktivnosti iz Akcionog plana bude spriječeno ili usporeno iz bilo kojeg razloga, DPC će u bliskoj saradnji sa Uredom u Sarajevu svim subjektima u Vijeću Evrope kao i partnerima i akterima u Bosni i Hercegovini saopštiti razloge i potencijalne uticaje te zajednički definisati dalji način rada.

Opis rizika	Vjerovatnoća	Uticaj	Mjere ublažavanja
Rizici vezani za političke okolnosti			
Porast političke nestabilnosti, promjene u prioritetima vlasti, izostanak konsenzusa između entiteta i političkih stranaka na vlasti odnosno nedostatak stvarne političke volje za reforme može za posljedicu imati malu političku podršku implementaciji projekata i smanjenje ljudskih i finansijskih resursa za reforme.	Vjerovatno	Značajan	Na najvišem političkom nivou komunicirati o važnosti primjene standarda Vijeća Evrope i ponovno istaknuti relevantnost preporuka tijela za praćenje Vijeća Evrope. Olakšati kontakte i saradnju između subjekata koji podržavaju reformu u različitim granama vlasti i u civilnom društvu, promovišući dijalog o primjeni standarda. Nastaviti intenzivnu komunikaciju i saradnju sa širokim spektrom domaćih i međunarodnih partnera, naročito sa Evropskom unijom, o podršci Vijeća Evrope procesu pridruživanja Bosne i Hercegovine. Pojačati fokus na aktivnostima izgradnje kapaciteta na koje bi politička pristranost mogla manje uticati.
Povećana polarizacija društva koja uzrokuje manje poticajan ambijent za reforme i različita percepcija među građanima i organizacijama civilnog društva u Bosni i Hercegovini o ulozi i mandatu Vijeća Evrope.	Moguće	Nizak	Podići svijest među ciljnim grupama o važnosti primjene standarda organizacije. Poticati dijalog između vlasti i civilnog društva o primjeni standarda. Staviti težište na zaštitu prava ranjivih grupa. Razgovarati o strategijama za ublažavanje rizika sa međunarodnim partnerima, naročito sa Evropskom unijom.
Promjene prioriteta među donatorima koje rezultiraju smanjenjem dobrovoljnih doprinosa za Bosnu i Hercegovinu.	Moguće	Umjeren	Održavati redovan dijalog i komunikaciju sa donatorima o prioritetima, izazovima i rezultatima provedbe Akcionog plana.
Rizici povezani sa provođenjem projekata i programa			
Finansijska ograničenja za provođenje Akcionog plana , što za posljedicu ima prekid saradnje u više oblasti, gubitak zamaha, uticaj na dinamiku provedbe i djelotvornost reformi u Bosni i Hercegovini i percepciju relevantnosti Vijeća Evrope.	Moguće	Umjeren	Osigurati djelotvornu mobilizaciju resursa u koordinaciji sa sjedištem i Uredom Vijeća Evrope u Sarajevu. Održavati otvorene komunikacijske kanale sa svim postojećim donatorima i istražiti nove izvore finansiranja. Organizovati tematske donatorske događaje. Definisati strategiju raspodjele resursa uzimajući u obzir mogućnost sinergija i sveukupnu efektivnost. Nastaviti pratiti povratne informacije od partnera i donatora radi unapređenja dizajna projekata, implementacije, praksi praćenja na osnovu rezultata i izvještavanja, kako bi se privukli i zadržali donatori.

Nedostatak koordinacije sa domaćim i međunarodnim partnerima što za posljedicu ima preklapanja, propuštene sinergije, rasipanje resursa i reputacijske posljedice.	Moguće	Nizak	Ojačati aktivnosti koordinacije na nacionalnom nivou, uključujući i putem radnih grupa sastavljenih od predstavnika donatora i vlasti te tematskih radnih grupa radi osiguravanja komplementarnosti i izbjegavanja dupliranja ili neusklađenih poruka. Održavati redovnu koordinaciju sa EU i drugim međunarodnim organizacijama na više tehničkom nivou, kroz različite koordinacione grupe za donatore i na bilateralnom nivou. Koristiti dostupne forume za razmjenu Vijeća Evrope radi promocije koordinacije i garantiranja relevantnosti podrške. Osigurati adekvatnu komunikaciju između aktera o planovima i koordiniranu implementaciju po potrebi.
Visoka fluktuacija vladinog i nevladinog osoblja i drugih ključnih partnerskih institucija , što dovodi do gubitka baze znanja, institucionalne memorije i uspostavljenih međusobnih kontakata te smetnji u provedbi Akcionog plana.	Moguće	Značajan	Podrobno praćenje izmjena osoblja i brzo ponovno uspostavljanje kontakata. Podrška dugoročnoj institucionalnoj memoriji na nivou partnerskih institucija i doprinos održivim praksama upravljanja znanjem. Poticati pristup zajedničkog liderstva u implementaciji projekata kako bi korisnici preuzeli veću odgovornost i kako bi se njegovala njihova veća predanost rezultatima.
Nedostatak kapaciteta i izostanak primjene pristupa zasnovanog na pravima, naročito integracije rodne perspektive i rodno osjetljivog pristupa u institucijama korisnicama i partnerima , što dovodi do smanjenog uticaja Akcionog plana i mogućeg uticaja rodni stereotipa i konzervativnih narativa o rodnoj ravnopravnosti na implementaciju projekata.	Moguće	Umjeren	Primjena rodno osjetljivog pristupa u svim projektima i u svim fazama provedbe Akcionog plana, uz podršku regionalnog savjetnika za integraciju rodne perspektive. Ponuditi obuku za projektno osoblje, nacionalne partnere i aktere radi dodatnog povećanja njihovog znanja o integraciji rodne perspektive i rodne ravnopravnosti u provedbu Akcionog plana. Obezbijediti rodno osjetljivu internu i eksternu komunikaciju sa domaćim partnerima i akterima.
Rizici vezani za komunikacije			
Nedovoljna ili neefikasna komunikacija koja dovodi do slabe informisanosti glavnih međunarodnih i domaćih partnera, ciljnih grupa i opšte populacije o koristima reformi i doprinosu Vijeća Evrope trenutnim reformskim procesima i planu pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji.	Niska	Značajan	Voditi računa da svaki projekat izradi vlastitu komunikacijsku strategiju za informisanje aktera i održavanje interesa za aktivnosti Vijeća Evrope u Bosni i Hercegovini. Osigurati pravovremenu i djelotvornu komunikaciju da bi se doprlo do različitih ciljnih grupa jasnim porukama o doprinosu Vijeća Evrope reformama u Bosni i Hercegovini i njegovom uticaju na svakodnevni život njenih građana. Osigurati dostupnost relevantnih informacija na domaćem jeziku. Povećati dinamiku razmjene informacija.
Hibridne aktivnosti usmjerene na Bosnu i Hercegovinu.	Moguće	Nizak	Koordinirati komunikaciju sa međunarodnim organizacijama i drugim državama članicama Vijeća Evrope.

PRILOG III: FINANSIJSKA TABELA NA DAN 22.9.2025.

Stubovi	Procijenjene potrebe u eurima
Osiguranje ljudskih prava i osnovnih sloboda	4 256 333
Unapređenje socijalne pravde, dobrog zdravlja i održive životne sredine	742 658
Djelovanje za jednakost, raznolikost i poštovanje	5 747 620
Izgradnja povjerenja u javne institucije	4 538 250
Jačanje zaštite, sigurnosti i integriteta društva i pojedinaca	2 488 257
Učvršćivanje demokratskih vrijednosti u evropskim društvima	8 272 986
Podrška djelovanju na terenu	953 896
UKUPNO	27 000 000

PRILOG IV: IZVORI/RELEVANTNI DOKUMENTI

Dokumenti Vijeća Evrope

1. Generalni sekretar Vijeća Evrope

[Godišnji izvještaj generalnog sekretara Vijeća Evrope za 2024 - Naša prava, naša budućnost](#)
[Izvještaj generalnog sekretara Vijeća Evrope za 2023 – Stanje demokratije, ljudskih prava i vladavine prava](#)
[Plan generalnog sekretara za saradnju Vijeća Evrope sa civilnim društvom 2024-2027.](#)

2. Tehnička saradnja sa Bosnom i Hercegovinom

[Akcioni planovi Vijeća Evrope za Bosnu i Hercegovinu za period 2022-2025.](#)
[Akcioni planovi Vijeća Evrope za Bosnu i Hercegovinu za period 2018-2021.](#)
[Završni izvještaj o evaluaciji Akcionog plana Vijeća Evrope za Bosnu i Hercegovinu za period 2022-2025.](#)
[Pregled napretka i završna evaluacija Akcionog plana Vijeća Evrope za Bosnu i Hercegovinu za period 2018-2021](#)
[Akcioni planovi Vijeća Evrope za Bosnu i Hercegovinu za period 2015-2017.](#)
[Izvještaj o pregledu napretka za period mart 2015 - maj 2017.](#)

3. Evropski sud za ljudska prava

[Praksa Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Bosnu i Hercegovinu](#)
[Evropski sud za ljudska prava, činjenice i brojke po državama](#)
[Izvršenje presuda od strane Bosne i Hercegovine, informativni list o zemlji](#)
[Profil zemlje za medije - Bosna i Hercegovina](#)

4. Povjerenik za ljudska prava Vijeća Evrope

[Suočavanje s prošlošću za bolju budućnost, put do pravde, mira i društvene kohezije u regiji bivše Jugoslavije](#)
[Pismo povjerenice predsjedavajućoj Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, premijeru Federacije Bosne i Hercegovine i predsjedniku Vlade Republike Srpske.](#)

5. Parlamentarna skupština Vijeća Evrope

[Rezolucija 2574 \(2024\) “Poštivanje međunarodnih i preuzetih obaveza od strane Bosne i Hercegovine”](#)
[Rezolucija 2201 \(2018\) “Poštivanje međunarodnih i preuzetih obaveza od strane Bosne i Hercegovine”](#)

6. Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Evrope

[Evropska povelja o lokalnoj samoupravi](#)
[Dodatni protokol uz Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi o pravu učešća u poslovima lokalne vlasti](#)
[Izjava o preliminarnim nalazima i zaključcima Međunarodne misije za posmatranje izbora u Bosni i Hercegovini - lokalni izbori, 6. oktobar 2024.](#)
[Kongres lokalnih i regionalnih vlasti, Preporuka br. 530 \(2025\)](#)
[Kongres lokalnih i regionalnih vlasti, Preporuka br. 442 \(2019\)](#)
[Kodeks dobre prakse za građansko učešće u procesu donošenja odluka](#)

7. Komitet ministara Vijeća Evrope

[Deklaracija iz Reykjavíka – Ujedinjeni oko naših vrijednosti](#)

[Preporuka CM/Rec\(2018\)7 o Smjernicama o poštovanju, zaštiti i ostvarivanju prava djeteta u digitalnom okruženju](#)

[Preporuka CM/Rec\(2022\)13 o uticajima digitalnih tehnologija na slobodu izražavanja](#)

[Preporuka Komiteta ministara CM/Rec\(2018\)7 - Smjernice o poštovanju, zaštiti i ostvarivanju prava djeteta u digitalnom okruženju](#)

[Preporuka CM/Rec\(2022\)11 o principima upravljanja medijima i komunikacijama](#)

[Preporuka CM/Rec\(2018\)1 o medijskom pluralizmu i transparentnosti vlasništva nad medijima](#)

[Preporuka CM/Rec\(2018\)2 o ulogama i odgovornostima internetskih posrednika](#)

[Preporuka CM/Rec\(2010\)5 za borbu protiv diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta](#)

[Preporuka CM/Rec\(2015\)1 o interkulturalnoj integraciji](#)

[Preporuka Rec\(2000\)21 o slobodi obavljanja advokatske profesije](#)

[Preporuka CM/Rec\(2018\)4 o učešću građana u lokalnom javnom životu](#)

[Preporuka CM/Rec\(2016\)3 o ljudskim pravima i poslovanju](#)

[Preporuka CM/Rec\(2010\)7 – Povelja Vijeća Evrope o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava](#)

[Preporuka CM/Rec\(2022\)6 o zaštiti omladinskog civilnog društva i mladih i podršci njihovom učešću u demokratskim procesima](#)

[Preporuka CM/Rec\(2024\)4 Komiteta ministara državama članicama o borbi protiv krivičnih djela počinjenih iz mržnje](#)

[Preporuka CM/Rec\(2022\)16 Komiteta ministara državama članicama o borbi protiv govora mržnje](#)

[Preporuka CM/Rec\(2024\)2 o suzbijanju upotrebe strateških tužbi protiv učešća javnosti \(SLAPP tužbe\)](#)

[Preporuka CM/Rec\(2018\)11 o potrebi jačanja, zaštite i unapređenja prostora za civilno društvo u Evropi](#)

[Preporuka CM/Rec\(2018\)4 o učešću građana u lokalnom javnom životu.](#)

[Preporuka CM/Rec\(2011\)6 o međukulturalnom dijalogu i slici drugoga u nastavi istorije pruža smjernice za nastavu historije u postkonfliktnim situacijama.](#)

[Preporuka CM/Rec\(2019\)5 Komiteta ministara državama članicama o sistemu Evropske konvencije o ljudskim pravima u univerzitetskom obrazovanju i stručnom osposobljavanju.](#)

[Preporuka CM/RecChL\(2022\)4 o primjeni Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu Bosne i Hercegovine](#)

8. Mehanizmi za praćenje i ekspertna savjetodavna tijela

Evropska komisija za demokratiju putem prava (Venecijanska komisija)

[CDL-AD\(2024\)015, Bosna i Hercegovina - Mišljenje o načinu izbora sudija Ustavnog suda](#)

[CDL-AD\(2024\)002, Mišljenje o određenim pitanjima u vezi sa funkcionisanjem Ustavnog suda](#)

[CDL-AD\(2023\)003, Mišljenje o nacrtu zakona o sudovima u Bosni i Hercegovini](#)

[CDL-AD\(2024\)009, Privremeno nastavno mišljenje na prethodna mišljenja o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću.](#)

[CDL-AD\(2025\)004, Nastavno mišljenje na prethodna mišljenja o nacrtu zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću.](#)

Evropska komisija za borbu protiv rasizma i netolerancije (ECRI)

[ECRI izvještaj za Bosnu i Hercegovinu \(šesti ciklus monitoringa\).](#)

Savjetodavni komitet za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina

Savjetodavni komitet za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina. Peto mišljenje o Bosni i Hercegovini.

Ekspertna grupa za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA)

[GRETA \(2022\)06 Bosna i Hercegovina, treći ciklus evaluacije.](#)

Ekspertna grupa za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO)

[Izvještaj o početnoj evaluaciji za Bosnu i Hercegovinu, juni 2022.](#)

Evropski komitet za socijalna prava (ECSR)

[Ad hoc izvještaj o krizi troškova života koji je podnijela Bosna i Hercegovina, 5. septembar 2023.](#)

[Zaključci Evropskog komiteta za socijalna prava o Bosni i Hercegovini, 2023. \(Tematska grupa Djeca, porodice i migranti\)](#)

[Zaključci Evropskog komiteta za socijalna prava o Bosni i Hercegovini, 2022. \(Tematska grupa Radnička prava\)](#)

[Zaključci Evropskog komiteta za socijalna prava o Bosni i Hercegovini, 2021. \(Tematska grupa Zdravlje, socijalna sigurnost i socijalna zaštita\)](#)

[Zaključci Evropskog komiteta za socijalna prava o Bosni i Hercegovini, 2020. \(Tematska grupa Zapošljavanje, osposobljavanje i jednake mogućnosti\)](#)

Evropska komisija za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT)

[Izvještaj Vladi Bosne i Hercegovine o ad hoc posjeti Bosni i Hercegovini koju je izvršio Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja \(CPT\) od 17. do 27. septembra 2021.](#)

Grupa država protiv korupcije (GRECO)

[Peti krug evaluacije u Bosni i Hercegovini Sprečavanje korupcije i promicanje integriteta u centralnim vladama \(najviše izvršne funkcije\) i agencijama za provođenje zakona.](#)

[Četvrti krug evaluacije, Drugi preliminarni izvještaj o usklađenosti za Bosnu i Hercegovinu](#)

Komitet eksperata za procjenu mjera protiv pranja novca i finansiranja terorizma

[Bosna i Hercegovina - Komitet eksperata za procjenu mjera protiv pranja novca i finansiranja terorizma](#)

9. Smjernice

[Metodologija Vijeća Evrope za upravljanje projektima](#)
[Pristup Vijeća Evrope zasnovan na ljudskim pravima – Praktični vodič za projekte saradnje](#)
[Priručnik Vijeća Evrope o uključivanju rodne perspektive u projekte saradnje](#)
[Smjernice za učešće organizacija civilnog društva u aktivnostima saradnje Vijeća Evrope](#)
[Online resurs za civilno društvo](#)
[Saradnja sa Vijećem Evrope: praktični vodič za civilno društvo](#)
[Smjernice za građansko učešće u političkom odlučivanju](#)
[Strategija rodne ravnopravnosti 2024-2029.](#)
[Strategija za prava djeteta 2022-2027.](#)
[Politika Vijeća Evrope "Nemoj šutjeti" o prijavljivanju neprimjerenog postupanja i zaštiti od odmazde](#)
[Agenda UN-a za održivi razvoj 2030.](#)

Dokumenti Evropske unije

[Generalna direkcija za susjedstvo i pregovore o proširenju, Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2024. godinu](#)

Dokumenti politika Bosne i Hercegovine⁹⁹

[Strategija za reformu sektora pravde \(2021-2027\)](#)
[Strategija suprotstavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini za period 2024-2027.](#)
[Strategija Bosne i Hercegovine za prevenciju i borbu protiv terorizma \(2021-2026\)](#)
[Akcioni plan za unapređenje ljudskih prava i osnovnih sloboda LGBTI osoba u Bosni i Hercegovini za period 2021–2024. \(produžen do 2025\).](#)
[Preporuke za politike djelovanja sa Mapom puta za unapređenje inkluzivnog obrazovanja](#)
[Strategija u oblasti migracija i azila Bosne i Hercegovine \(2021-2025\)](#)
[Mapa puta za saradnju između EUAA i Bosne i Hercegovine \(januar 2025 – decembar 2027\): Jačanje sistema azila i prihvata u skladu sa Zajedničkim evropskim sistemom azila i standardima EU](#)
[Strategija za borbu protiv organizovanog kriminala u Bosni i Hercegovini 2023-2026.](#)
[Prioriteti za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016 - 2026.](#)

99. Relevantni domaći strateški dokumenti koji utvrđuju prioritete i/ili glavne pravce djelovanja su konsultovani kako bi se osiguralo da podrška Vijeće Evrope odgovara potrebama i prioritetima zemlje i da je usklađena sa drugim domaćim inicijativama. Svako spominjanje domaćih propisa, strategija, politika, akcionih planova ili drugih domaćih dokumenata u ovom Akcionom planu ne predstavlja podršku Vijeća Evrope za te dokumente.

Vijeće Evrope
Direkcija za programsku koordinaciju

Avenue de l'Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
E-mail: dpc@coe.int
www.coe.int/programmes

Vijeće Evrope
Ured u Sarajevu

Zmaja od Bosne 11
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
Tel: + 387 33 957 790
Fax: + 387 33 590 447
E-mail: coe.sarajevo@coe.int
www.coe.int/sarajevo

www.coe.int

Vijeće Evrope je vodeća organizacija za zaštitu ljudskih prava na kontinentu. Obuhvata 46 država članica, uključujući sve članice Evropske unije. Sve države članice Vijeća Evrope potpisale su Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum čiji je cilj zaštita ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. Evropski sud za ljudska prava nadgleda provedbu Konvencije u državama članicama.

BOS